

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปี 2555

The Evaluation of Master of Education in Curriculum and Supervision

Faculty of Education Silpakorn University

By

Asst. Prof.Maream Nillapun, Ed.D.

Faculty of Education Silpakorn University

The Research Supported by Faculty of Education Silpakorn University

2012

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ความสำคัญของการวิจัย.....	9
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักสูตร.....	11
การประเมินหลักสูตร.....	20
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	82
ขอบเขตการประเมิน.....	83
การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	86
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	94
การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาและมหาวิทยาลัย สาขาวิชา หลักสูตรและการนิเทศ.....	98
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ในด้านบริบท.....	101
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ในด้านปัจจัยนำเข้า.....	109
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ในด้านด้านกระบวนการ.....	111
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ในด้านผลผลิต	114
ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ในด้านผลกระทบ	115
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	121
สรุปผลการวิจัย	121
อภิปรายผล.....	123
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	132
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้.....	132
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	133
บรรณานุกรม	134
ภาคผนวก	141
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ.....	142
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	144
ประวัติผู้วิจัย	169

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปแต่ละด้านของการประเมินกับประเภทการตัดสินใจ	51
2	บทบาทการประเมิน	52
3	การประเมินหลักสูตร ตามแนวคิดของ CIPP	53
4	ขอบเขตการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตร และการนิเทศจำแนกตามผู้ให้ข้อมูล	85
5	ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา.....	98
6	ข้อมูลพื้นฐานของมหาบัณฑิต	100
7	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบท เกี่ยวกับรายวิชาในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ.....	101
8	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบท เกี่ยวกับรายวิชาที่ปรับปรุงในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ	104
9	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบท เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชา	107
10	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า เกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้.....	109
11	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้.....	111
12	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้.....	112
13	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลผลิต.....	114
14	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลกระทบ เกี่ยวกับการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน.....	115
15	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลกระทบ เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน(มหาบัณฑิต)....	116
16	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลกระทบ เกี่ยวกับสมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ.....	117
17	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลกระทบ เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา.....	118

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
2	ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา.....	36
3	รูปแบบการประเมินของ Provus.....	42
4	ประเภทและความสัมพันธ์ ของ Stufflebeam ต่อสิ่งที่คาดหวังและ สิ่งที่เป็นจริง.....	44
5	ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินผลกับการตัดสินใจ	48
6	สาระของการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่สะท้อนสภาพที่เกิดขึ้นจริง (Actual) กับการคาดหวัง (Expect).....	52

คำนำ

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ (Master of Education : Curriculum and Supervision) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เปิดจัดการเรียนการสอนมานานกว่า 20 ปี ได้ผลิตมหาบัณฑิตออกไปปฏิบัติงานการศึกษาทางด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศเป็นจำนวนมาก แม้จะไม่ได้มีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นทางการ แต่ที่ผ่านมาก็ได้มีการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาการใช้หลักสูตร ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรจากผู้ใช้นิติ และบัณฑิต มาโดยตลอด และได้นำข้อมูลต่างๆ มาปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาหลักสูตรมาโดยตลอด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพการศึกษา และความต้องการของผู้เรียน ประสิทธิภาพของหลักสูตรเป็นที่ประจักษ์ในแวดวงการศึกษา แวดวงวิชาการ มีมหาบัณฑิตจำนวนมากได้ศึกษาต่อ และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกทั้งในและต่างประเทศ ก้าวไปสู่สถานภาพทางการศึกษาที่สูงขึ้นอย่างไรก็ตามแม้ว่าหลักสูตรจะมีความสำคัญและดีเพียงใด การประเมินหลักสูตรก็เป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากผู้เรียน ผู้สอน ศิษย์เก่า และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลมาพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานให้มีมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และสำคัญที่สุดให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้เรียน ผู้ใช้นิติ และผู้ที่ใช้ผลจากมหาบัณฑิตของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ รวมทั้งยังคงความเป็นผู้นำทางด้านหลักสูตรและการนิเทศตลอดไป งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ รุจิราพร รามศิริ และอาจารย์ณวีวรรณ ตาลสุกนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่ได้ช่วยกันให้ข้อคิดเห็น และปรับแก้จนงานวิจัยสำเร็จ

ขอขอบคุณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่สนับสนุนทุนวิจัยเพื่อการประเมินหลักสูตร ครั้งนี้ และเหนืออื่นใด ความสำเร็จจากผลการประเมินหลักสูตรครั้งนี้จะช่วยพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์)

14 กุมภาพันธ์ 2555

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง	การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
คำสำคัญ	การประเมินหลักสูตร/ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการนิเทศ
ผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์
ปี	พ.ศ. 2555

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อประเมินบริบทของหลักสูตรในด้านวัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร และรายวิชา 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรในด้านสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สภาพห้องเรียน จำนวนอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวก 3) เพื่อประเมินกระบวนการของหลักสูตรในด้านการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติการ การบริหารจัดการหลักสูตร และ กระบวนการทำวิทยานิพนธ์ 4) เพื่อประเมินผลผลิตของหลักสูตรในด้านความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการสอน และการนิเทศ ความสามารถในการวิจัย และการมีคุณธรรม และ5) เพื่อประเมินผลกระทบของหลักสูตร ในด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงาน การพัฒนาวิชาชีพ ความเป็นผู้นำ สมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนในรายวิชา จำนวน 15 คน นักศึกษา ปัจจุบันจำนวน 110 คน มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 95 คน และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 15 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 235 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และ ประเด็นสนทนากลุ่มที่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบริบทหลักสูตรพบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสม และ โครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่วนรายวิชาต่างๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การจัดโครงสร้างของหลักสูตร และ โครงสร้างรายวิชา มีความเหมาะสมและสอดคล้อง และ

ควรมีการปรับปรุงรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาบังคับ และรายวิชาเลือก รายวิชาที่มีความเหมาะสมมาก คือ รายวิชาการวิจัยทางการศึกษา ควรเปิดวิชาเลือกเพิ่มเกี่ยวกับหลักสูตร การสอน หรือการนิเทศที่ระบุ เฉพาะระดับชั้นเรียน

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าโดยภาพรวมและรายข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีทรัพยากรการเรียนรู้ แหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้ ควรเพิ่มจำนวน อาจารย์ผู้สอนให้เพียงพอสำหรับการสอนและการให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์

3. ด้านกระบวนการ พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมและรายข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน มีการปฏิบัติการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีการประเมินความก้าวหน้าและ พัฒนาการ

4. ด้านผลผลิต โดยภาพรวมและรายข้อ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด คือมีความรู้ ความเข้าใจและเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการนิเทศ มีความสามารถในการปฏิบัติงานเป็น คีศึกษานิเทศก์ นักพัฒนาหลักสูตร ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ผู้สอนมีคุณธรรมในวิชาชีพ มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรและการนิเทศ

5. ด้านผลกระทบ พบว่าโดยภาพรวมและรายข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สามารถนำ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน และวิชาชีพของตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ แนวคิดทฤษฎีทางด้านหลักสูตรและการนิเทศไปพัฒนางาน มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ภาวะ ความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ทักษะการสื่อสาร และเป็นผู้นำการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การ จัดการเรียนการสอน มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้

Abstract

Research title : An Curriculum Evaluation on Master of Education Program in Curriculum and Supervision, Faculty of Education Silpakorn University

Key words : Curriculum Evaluation, Master of Education Program in Curriculum and Supervision

Researcher : Asst. Prof. Maream Nillapun, Ed.D

Year : 2012

The curriculum evaluation on Master of Education Program in Curriculum and Supervision, Faculty of Education Silpakorn University. The purposes of this study were to 1)evaluate context of curriculum in purposes of curriculum, structure of curriculum and course structure in the curriculum 2)evaluate input factors of curriculum in material for learning management, class context, number of teacher and other facilities. 3) evaluate processes of curriculum in learning management, evaluation and assessment of learning management, practicum courses, curriculum management and processes of thesis. 4) evaluate product of curriculum in the ability of learning, the ability of curriculum development, the ability of instructional design and supervision, the ability of conducting research and having moral and 5)evaluate the impact of curriculum in the ability of work adjustment, professional development, academic leadership, the efficiency in curriculum ,instruction and supervision. The curriculum evaluation on Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University by using the evaluation method ; the CIPPI Model. There sample of this research were 15 administrators and instructors, 110 students, 95 graduates and 95 educates' employers. The research instruments included the interview form, the questionnaires, and focus group discussion guideline about the opinions of Master of Education Program in Curriculum and Supervision. The collect data were analyzed by using percentage (%), mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.) and content analysis.

The results of the study were as follows : -

1. The context of curriculum showed that objective and structure of the curriculum courses were appropriate in high level. The curriculum of structure should be arrange and course structures was appropriate and there should be improved some basic courses, regulate courses and selective courses were high appropriate; statistic educational research

2. The input factors of curriculum found that the overall and each item were in high level. There were resources of knowledge were appropriate for the needs of students and support learning development and should increase more instructors for supports in learning process and give suggestion for thesis.

3. The process of curriculum for knowledge management in overall and each item there were proud in high level. There were the atmosphere of participation. There were research conductions on curriculum and supervision. The students had participate about plan and instructional design, progression and development.

4. The product of curriculum in overall and each item found that the learning management was appropriate at high level. There were graduates had the ability and proficiency in curriculum and supervision, graduates had ability of work as supervisor, curriculum developer, academic officer, teacher, researcher in area of curriculum and supervision. They were moral in their profession and moral professor.

5. The impact of curriculum found that the product in overall and each item was appropriate at high level. There were ability to transfer the knowledge, experiences to work and could help their work and profession. The graduates could continue the knowledge from studying to working and also apply curriculum and supervision theories to improve students. They had interpersonal skills, ability to plan and manage learning for students, academic leadership, communication skill and leader of innovation and technology, able to work with people efficiency, and able to transfer and expand their knowledge to students.

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันอุดมศึกษามีภารกิจหลักประการหนึ่ง คือการผลิตบัณฑิต โดยเปิดสอนทั้งหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต และบัณฑิตศึกษา ซึ่งระดับบัณฑิตศึกษาจะมุ่งเน้นการพัฒนา นักวิชาการ และนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ โดยกระบวนการวิจัย เพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงและบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่น ได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ ทุกหลักสูตรจะกำหนดปรัชญา และวัตถุประสงค์ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพของแต่ละสาขาวิชา เมื่อใช้หลักสูตรไปได้ระยะหนึ่งจะต้องมีการประเมิน ซึ่งการประเมินหลักสูตรมี วัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรที่ใช้เมื่อดำเนินการแล้วบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้หรือไม่ จากนั้นนำผลที่ได้มาพิจารณาว่ามีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลหรือไม่เกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร โดยใช้ ผลการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะประเมิน

การประเมินหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากผู้ใช้หลักสูตรจะประเมินเพื่อพิจารณาตรวจสอบระบบการบริหารหลักสูตรเพื่อปรับปรุงคุณภาพตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรแล้ว ยังต้องปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะอย่างน้อยทุกๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2548 : 17) นอกจากนี้ในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 47 ให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 (Thai Qualification Framework for Higher Education, TQF : HEd) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร อันนำไปสู่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่จะส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษาของชาติ และด้วยภารกิจที่สำคัญในฐานะสถาบันการอุดมศึกษาที่เน้นการสร้างสรรค์ มีความทันสมัย และใส่ใจความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นไทย มีการผลิตมหาบัณฑิตในหลายสาขาวิชา และจากการเปิดสอนหลักสูตรระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งได้เริ่มเปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลากว่า 25 ปี ซึ่งที่ผ่านมา ยังไม่ได้มีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ จึงต้องการที่จะประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการศึกษาต่อไปในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินของ Daniel L. Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553 : 31-32)

1. การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรรู้ว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง มีความต้องการ หรือปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรบ้างที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษา และสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไร ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรหรือสรรพกำลังต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างไร จะขอความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่งภายนอกดีหรือไม่ อย่างไร ประเด็นการประเมินครอบคลุม เกี่ยวกับงบประมาณอาคารสถานที่ คุณลักษณะ/ คุณวุฒิ/ คุณสมบัติ/ประสบการณ์ของผู้บริหาร ผู้สอน/ จำนวน คุณภาพของผู้เรียน/ พื้นฐานความรู้ผู้เรียน สื่อ วัสดุ/ อุปกรณ์/ หนังสือตำรา เอกสารหลักสูตร การสนับสนุนส่งเสริมของ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร เวลาและช่วงเวลา

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อ สืบค้นจุดเด่น จุดอ่อนหรือจุดที่ควรพัฒนาของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวังเอาไว้ หรือ จุดเด่นจุดอ่อน หรือจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานในการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป ฉะนั้นจึงต้องมีการจดบันทึกผลการประเมินกระบวนการนั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีการหลายๆ วิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศ การกำกับติดตาม การจัดการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายจะตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่คาดหวังเอาไว้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ สมรรถนะ และคุณธรรมจริยธรรม เจตคติ รวมทั้งความสามารถในการนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ ประสิทธิภาพ สมรรถนะ จากการเรียนการสอนในหลักสูตร ไปสู่การปฏิบัติจริงได้หรือไม่อย่างไร อาจทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมพัทธ์กับหลักสูตรอื่นที่มีอยู่ก็ได้ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะ ความสามารถในการปฏิบัติ พฤติกรรม

ในการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ CIPP Model ต่อมาในปี 2004 Stufflebeam ได้มีการขยายแนวคิดโดยการขยายผลผลิต (Product) ออกเป็น IEST ประกอบด้วย

I (Impact) เป็นผลกระทบที่นอกเหนือจากผลผลิตที่ต้องการให้เกิด

E (Effectiveness) เป็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้น

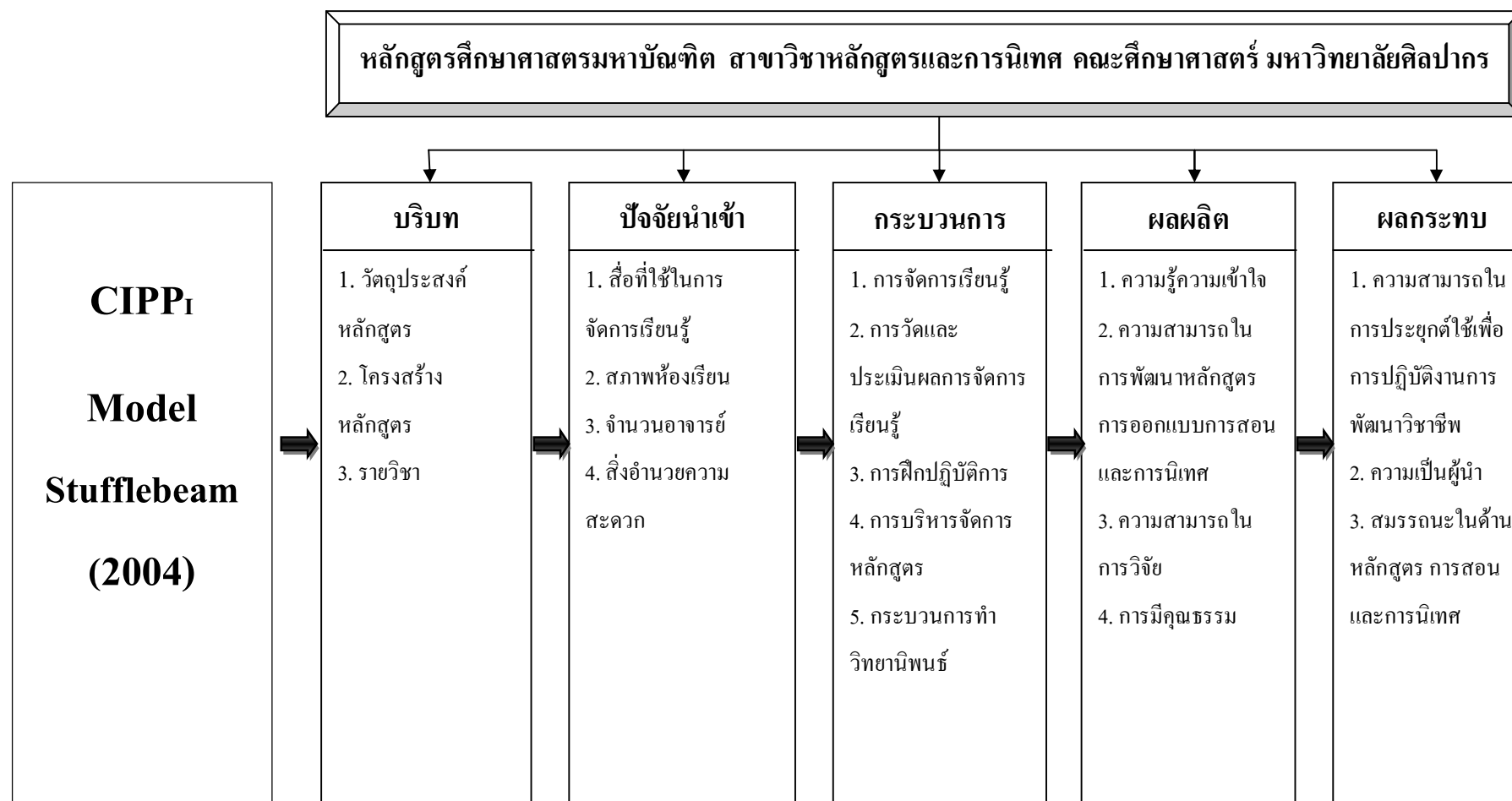
S (Sustainable) เป็นความยั่งยืนของผลที่เกิดขึ้น

T (Transportability) เป็นผลที่สามารถถ่ายทอดขยายผลต่อเนื่องได้

ผลจากการขยายแนวคิดทำให้การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ CIPP Model มีการขยายการประเมินผลผลิต (Product) โดยส่วนใหญ่นิยมขยายผลการประเมินผลผลิตครอบคลุมถึง

ผลกระทบ (Impact) ด้วย คือเน้นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาผลที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ อาจมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับการศึกษาต่อ การมีงานทำ การได้รับรางวัล เกียรติยศ เกียรติบัตร การเป็นที่ยอมรับ การมีชื่อเสียงของสถาบัน การนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

สำหรับการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยนำรูปแบบการประเมินของ CIPP Model มาเป็นหลักในการประเมินและเพิ่มการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation : I) ทั้งนี้เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับมหาบัณฑิตภายหลังการจบการศึกษา ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการประเมิน **CIPPI Model** คือประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเฉพาะ 5 ข้อ ดังนี้

1. เพื่อประเมินบริบทของหลักสูตรในด้านวัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตรและรายวิชา
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรในด้านสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สภาพห้องเรียน จำนวนอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวก
3. เพื่อประเมินกระบวนการของหลักสูตร ในด้านการจัดการเรียนรู้การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติการ การบริหารจัดการหลักสูตร และกระบวนการทำวิทยานิพนธ์
4. เพื่อประเมินผลผลิตของหลักสูตร ในด้านความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการสอน และการนิเทศ ความสามารถในการวิจัย และการมีคุณธรรม
5. เพื่อประเมินผลกระทบของหลักสูตร ในด้านผลที่เกิดขึ้นกับมหาบัณฑิตภายหลังจบการศึกษา เกี่ยวกับความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักสูตรเพื่อการปฏิบัติงาน การพัฒนาวิชาชีพ ความเป็นผู้นำ สมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งสิ้น 310 คน จำแนกได้ดังนี้
 - 1.1 ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 20 คน
 - 1.2 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 150 คน
 - 1.3 มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 120 คน
 - 1.4 ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 20 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งสิ้น 235 คน จำแนกได้ดังนี้

2.1 ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่างๆ ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 15 คน

2.2 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 110 คน

2.3 มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 95 คน

2.4 ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 15 คน

3. ขอบเขตด้านการประเมิน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยใช้รูปแบบการประเมิน **CIPPI Model** ประกอบด้วย 1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) มีการประเมินเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร และรายวิชา 2) การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) มีการประเมินเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สภาพห้องเรียน จำนวนอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวก 3) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) มีการประเมินเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติการ การบริหารจัดการหลักสูตร และกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ 4) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) มีการประเมินเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการสอน และการนิเทศ ความสามารถในการวิจัย และการมีคุณธรรม และ 5) การประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) มีการประเมินเกี่ยวกับ ความสามารถในการประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงาน การพัฒนาวิชาชีพ ความเป็นผู้นำ สมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ หมายถึง มวลประสบการณ์ เนื้อหาสาระ โครงสร้างเกี่ยวกับหลักสูตรการสอน แผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนก่อให้เกิดความรู้ทักษะ คุณลักษณะพัฒนาการให้เป็นที่ไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร อันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนการบริหารจัดการหลักสูตรในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ที่จัดการเรียนการสอนโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาผลการใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ผู้สอนมหาบัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต โดยใช้รูปแบบการประเมิน **CIPPI Model** ดังนี้

1. การประเมินด้านบริบท หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพื่อประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และรายวิชา
2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพื่อประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สภาพห้องเรียน จำนวนอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวก
3. การประเมินด้านกระบวนการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพื่อประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติการการบริหารจัดการหลักสูตร และกระบวนการทำวิทยานิพนธ์
4. การประเมินด้านผลผลิต หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพื่อประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการสอน และการนิเทศ ความสามารถในการวิจัย และการมีคุณธรรม

5. การประเมินด้านผลกระทบ หมายถึงกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพื่อประเมินหลักสูตรเกี่ยวกับความสามารถในการประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงาน การพัฒนาวิชาชีพ ความเป็นผู้นำ สมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ

ความสำคัญของการวิจัย

1. เป็นสารสนเทศที่สะท้อนให้เห็นผลการใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งสำหรับคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรต่อไป

2. เป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารหลักสูตร และอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่จะใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. เป็นสารสนเทศสำหรับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในการประกันคุณภาพการศึกษาและรองรับการตรวจสอบจากคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เสนอ
ตามลำดับดังนี้

1. หลักสูตร

- 1.1 ความหมายของหลักสูตร
- 1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
- 1.3 ความสำคัญของหลักสูตร
- 1.4 การพัฒนาหลักสูตร
- 1.5 การนำหลักสูตรไปใช้

2. การประเมินหลักสูตร

- 2.1 ความหมายของการประเมินหลักสูตร
- 2.2 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร
- 2.3 ระยะเวลาของการประเมินหลักสูตร
- 2.4 เกณฑ์ในการประเมินหลักสูตร
- 2.5 ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร
- 2.6 ประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร
- 2.7 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

2.7.1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของปุยแซงส์ (The Puissance Analysis
Technique)

2.7.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler)

2.7.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (The Stake's Congruence
Contingency Model)

2.7.4 รูปแบบการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation Model)

2.7.5 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม (Shufflebeam)

2.7.6 รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโกว์ (Gow)

3. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตร

การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตามจะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามที่กำหนดไว้ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นแนวทางในการให้การศึกษา การให้การศึกษา หมายถึง การให้วิชา ความรู้ การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยม และการเสริมสร้างความเจริญงอกงาม หรืออีกนัยหนึ่งการศึกษาคือการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ เมื่อศึกษาความหมายของหลักสูตร นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ความหมายของหลักสูตร

มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในทำนองเดียวกัน ดังนี้

โซเวล (Sowell 1996 : 5) ออนสไตน์และฮันกิน (Ornstein and Hunkins 2004 : 10) ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 3) และธารง บัวศรี (2542 : 3) สรุปได้ว่า หลักสูตร คือ แผน (Curriculum as a plan) เอกสารที่กำหนดกลวิธีการปฏิบัติที่ทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เป็นกระบวนการจัดระบบให้กับบุคลากรและการดำเนินการนำระบบไปใช้ เป็นสาขาความรู้ที่ศึกษา (Curriculum as a field of study) โดยเน้นความรู้ทางด้านทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ และเน้นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่ให้ผู้เรียนได้เรียน

วิลเลอร์ (Wheeler 1974:11) โคร (Crow 1980:250) บ็อบบิท (Bobbitt 1981:42) และมาเรียม นิลพันธุ์ (2543 : 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรสอดคล้องกันว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่เป็นข้อกำหนดมวลประสบการณ์ของผู้เรียนที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ มีพัฒนาการความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ได้ดี และมีความเจริญก้าวหน้าไปในแนวทางที่หลักสูตรต้องการ

โอลิวา (Oliva 1988 : 6) อเล็กซานเดอร์และเลวิส (Saylor and Lewis 1981 : 8) โบแชมป์ (Beauchamp 1975:6) ทาบา (Taba 1962:10) ช้าง บัวศรี (2532 : 240) สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 34) กาญจนา คุณารักษ์ (2543 : 38) และธีรศักดิ์ อุ๋นอารมณฺ์เลิศ (2553 : 42) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรในทำนองเดียวกันว่า หลักสูตร หมายถึง แผน หรือแผนการเรียนรู้ (Plan for Learning) โครงการ หรือมวลประสบการณ์ ที่โรงเรียนจัดขึ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีการออกแบบหลากหลาย แต่มีองค์ประกอบหลักที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

กู๊ด (Good 1973 : 149) ภิญโญ สาร (2521 : 34) ทิศนา ขัมมณี (2535 : 133) และ บุญชม ศรีสะอาด (2546 : 7) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรในทำนองเดียวกันว่า หลักสูตร หมายถึง โปรแกรมศึกษา กลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา และการจัดประสบการณ์ โครงการที่ทางโรงเรียนจัดให้กับนักเรียนเพื่อเตรียมสู่สมาชิกที่มีประสิทธิภาพของประเทศชาติ

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตรข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตร คือมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และหลากหลาย โดยมีองค์ประกอบหลักในการออกแบบหลักสูตรที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลและวัสดุหลักสูตร มีกลวิธีการปฏิบัติที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรต้องการดังนั้นหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหัวใจหรือหลักสำคัญของการจัดการศึกษา

องค์ประกอบของหลักสูตร

นิยามของหลักสูตรนอกจากจะชี้ให้เห็นว่ามีสาระสำคัญอะไรและมีความหมายอย่างไรแล้ว ยังชี้ให้เห็นว่าจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นอะไรบ้างสำหรับหลักสูตรก็เช่นเดียวกันจะต้องมีองค์ประกอบครบครันหาไม่แล้วผู้ใช้หลักสูตรจะไม่สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างได้ผล องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร ตามแนวคิดของ ทาบา (Taba 1962 : 10) ไทเลอร์ (Tyler 1968 : 1) เคอร์ (Keer อ้างถึงใน กาญจนา คุณารักษ์ 2540 : 8) และพิศมัย ถิณะแก้ว (2540 : 9) ซึ่งได้เสนอแนวคิดไว้สอดคล้องกันว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย (1) ความมุ่ง

หมาย (2) เนื้อหา (3) การนำหลักสูตรไปใช้ (4) การประเมินผล ส่วนซำรง บัวศรี (2532 : 8) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (Education Goals and Policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากการเรียนจบหลักสูตร
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (Types and Structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา (Subject Objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
5. เนื้อหา (Content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (Instructional Objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional Strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
8. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (Curriculum Materials and Instructional Media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่นๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

โบแชมพ์ (Beauchamp 1968 : 108) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรในเชิงระบบ คือ ส่วนที่ป้อนเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์ที่ได้ (Output) ซึ่งแตกต่างกับ กาญจนา คุณารักษ์ (2540 : 22 - 23) ที่ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่าประกอบด้วย 1) ความมุ่งหมาย 2) เนื้อหาวิชาและประสบการณ์ 3) วิธีการสอน 4) วัสดุอุปกรณ์การสอน 5) กิจกรรมการเรียนการสอน 6) การประเมินผล

กล่าวโดยสรุปองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วยนโยบาย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงร่างกำหนดไว้ว่าเด็กจะได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง และหลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน และเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างใด ซึ่งการจัดการศึกษาจะไม่มีวันสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาถ้าปราศจากหลักสูตร หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการศึกษา (สุนีย์ ภูพันธ์ุ 2546 : 16) นอกจากนี้ ช่าง บัณฑิต (2532 : 9) และ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 10) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรไว้สอดคล้องกันว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษา และมีความสำคัญต่อการสอน ดังนี้ ความสำคัญต่อการศึกษาคือหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาของชาติลงสู่การปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรคือสิ่งที่นำเอาความมุ่งหมายและนโยบายการศึกษาไปแปลงเป็นการกระทำขั้นพื้นฐานในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ถ้าจะกล่าวว่าหลักสูตรคือหัวใจของการศึกษาก็คงไม่ผิด เพราะถ้าปราศจากหลักสูตรเสียแล้วการศึกษาก็ย่อมดำเนินไปไม่ได้ ความสำคัญต่อการเรียนการสอนนั้นคือการนำหลักสูตรไปแปลงเป็นภาคปฏิบัติจริงๆ เหมือนกับการที่ช่างลงมือสร้างบ้าน โดยการตอกเข็มทำฐานราก ก่อโครงสร้าง และส่วนอื่นๆ จนเป็นบ้านขึ้นมาในที่สุด ช่างต้องอาศัยแบบแปลนช่วยในการก่อสร้างฉันใด ผู้เรียนผู้สอนก็จำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรเพื่อช่วยในการเรียนการสอนฉันนั้น หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง และเป็นความจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องศึกษาหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้พร้อมทั้งช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจด้วยนอกจากนี้ อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 8) ได้ให้ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นธงชัยในการจัดการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษา เป็นแผนแม่บทกำกับการทำงานทุกด้าน

จากความสำคัญของหลักสูตรดังกล่าวสรุปได้ว่า หลักสูตร เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาเป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ฉะนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ดีในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศตามจุดมุ่งหมาย (สุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 174) จำเป็นต้องมีการดำเนินงานเป็นระเบียบแบบแผนต่อเนื่องกันไป ซึ่งเริ่มจากการวางจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานนี้จะต้องคำนึงถึงจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาหลักสูตรว่าจะเริ่มต้นที่ใดก่อน และดำเนินการอย่างไรจึงจะเป็นการพัฒนาหลักสูตรรวมถึงผลงานต่างๆทางด้านหลักสูตรต่างๆที่ได้สร้างขึ้นมาใหม่อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าหลักสูตรเดิมต้องคำนึงถึงการดำเนินงาน วิธีการต่างๆ รวมทั้งหลักการและแนวปฏิบัติเพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้วจะต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการให้เข้าใจในหลักสูตรใหม่ รวมทั้งทักษะในด้านต่างๆ และต้องคำนึงถึงประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจและทัศนคติของนักเรียนด้วย ต้องได้รับความร่วมมือและการประสานงานอย่างดีจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในทางด้านหลักสูตรทุกๆด้าน และต้องมีผู้นำที่ชำนาญ มีความสามารถในหน้าที่การงานเป็นอย่างดี

ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่การจัดทำหลักสูตรฉบับร่างทดลองใช้ จัดทำหลักสูตรฉบับจริง ดำเนินการใช้หาแนวทางที่ดีในการใช้ ปรับปรุงกระบวนการใช้ และปรับปรุงตัวหลักสูตรซึ่งอาจจะต้องหมุนเวียนกระทำซ้ำ ตั้งแต่ขั้นดำเนินการ การใช้อีกหลายครั้ง หลายหนต่อเนื่องกันไปจนกว่าจะเปลี่ยนหลักสูตรทั้งหมดให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม งานพัฒนาหลักสูตร แบ่งออกเป็นขั้นตอนใหญ่ๆ 4 ขั้น

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ข้อมูลที่สำคัญคือ ความจำเป็นและความต้องการของสังคมที่มีต่อการจัดการศึกษาประเภทนั้นๆและระดับนั้นๆปรัชญาการศึกษาที่ทำให้สามารถเตรียมการสร้างหลักสูตรได้เหมาะสมแนวคิดทางจิตวิทยาจะช่วนนำทางให้จัดหลักสูตรได้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นจัดทำและวางแผนการใช้หลักสูตร จากการประมวลความรู้โดยใช้ข้อมูลจากขั้นที่แล้ว ผนวกกับความรู้ความคิดของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาวิชานักทฤษฎีการสอนจะเป็นที่มาของ

หลักการ จุดหมาย และโครงสร้างเนื้อหาวิชารวมทั้งลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การสอน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือองค์ประกอบของการใช้หลักสูตรอันได้แก่ ความเข้าใจและการยอมรับของผู้บริหารการศึกษา ความพร้อมของหน่วยงานสนับสนุนทั้งทางด้านการเงินจะช่วยทำให้ทราบสภาพความพร้อมและแก้ปัญหาได้ล่วงหน้า

ขั้นที่ 3 ขั้นดำเนินการใช้หลักสูตร ในระหว่างที่หลักสูตรกำลังใช้อยู่และยังไม่ครบถ้วนตามกำหนดเวลา การประเมินผลการใช้หลักสูตรจะช่วยให้ทราบปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการใช้หลักสูตรอันเป็นแนวทางให้ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการใช้ ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผลของการใช้หลักสูตร การประเมินผลรวบยอดจะจัดทำเมื่อหลักสูตรใช้ไปครบถ้วนตามกำหนดเวลาซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลว่าหลักสูตรสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนตรงตามเป้าประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ ควรจะแก้ไขจุดหมายของ หลักสูตรอย่างไรหรือควรรหาทางปรับปรุงกระบวนการใช้หลักสูตรหรือไม่

ส่วน อมรา เล็กเริงสินธุ์(2540 : 48) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้
4. การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล
5. การสร้างสื่อการเรียนและคู่มือครู
6. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนจะนำไปทดลองใช้
7. การนำหลักสูตรไปทดลองใช้
8. การประเมินผลการทดลองใช้หลักสูตร
9. การปรับปรุงแก้ไขหลังจากทดลองใช้หลักสูตร
10. การอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่
11. การนำหลักสูตรไปใช้
12. การประเมินผลการใช้หลักสูตร
13. การประเมินผลหลักสูตร
14. การปรับปรุงหลักสูตร

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรได้ดังนี้

1. การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักสูตรแต่ละหลักสูตรจึงต้องมีความมุ่งหมายที่แสดงถึงเอกลักษณ์และวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปด้วย ซึ่งความมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับควรสอดคล้องและเสริมความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติ

2. การจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์

เมื่อได้กำหนดแล้วว่าความมุ่งหมายของหลักสูตรมีอะไรบ้าง สิ่งต่อไปก็คือการเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับนักเรียน และลำดับก่อนหลังในการเรียนการสอนเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. การนำเอาหลักสูตรไปใช้

การนำเอาหลักสูตรไปใช้ คือการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลเพื่ออำนาจให้ครูและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

4. การประเมินผลหลักสูตร

การตรวจสอบหลักสูตรที่นำไปใช้ว่าเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับผู้เรียนมากน้อยเพียงใด และนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่

5. การปรับปรุงหลักสูตร

การนำผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรไปปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสม และนำไปใช้ต่อไป หรือตัดสินใจต่อหลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรนั้นเปรียบเสมือนทฤษฎี การนำไปใช้เปรียบเสมือนภาคปฏิบัติ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติจะต้องควบคู่และสอดคล้องกัน ดังนั้นหลักสูตรและการนำไปใช้ก็ต้องสอดคล้องกัน

ความหมายการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้นั้น มีผู้ให้ทัศนะไว้ดังนี้ โบแฮมป์(Beauchamp 1975 : 164) และสุมิตร คุณานุกร (2518 : 130) ได้กล่าวถึงความหมายการนำหลักสูตรไปใช้ไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึง การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูได้มีพัฒนาการเรียนการสอน

จันตรา (Chandra 1977 : 10) และสังัด อุทรานันท์ (2532 : 260) ได้กล่าวถึงความหมายการนำหลักสูตรไปใช้ไว้สอดคล้องกันว่า “การนำหลักสูตรไปใช้ คือ การทดลองใช้เนื้อหาวิชา วิธีการ

สอน เทคนิคในการประเมินผล การใช้อุปกรณ์การสอน แบบเรียนและทรัพยากรต่างๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน”

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปความหมายการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรไปสู่การสอนในห้องเรียนได้แก่ การใช้เนื้อหาวิชา วิธีการสอน เทคนิคในการประเมินผล การใช้อุปกรณ์การสอน แบบเรียนและทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน

คุณลักษณะของหลักสูตรที่ดี

เซลเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974 : 44 - 45 อ้างถึงใน วิชัย ดิสสระ 2535 : 36-37) ได้พัฒนาแบบประเมินหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นมีคุณภาพดีมากน้อยแค่ไหน อย่างไร ดังนี้

1. เนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรครอบคลุมข้อมูลที่ใดมาจากนักเรียน สังคมกระบวนการเรียน และความรู้ที่ควรจะได้รับในระหว่างการศึกษาหรือไม่อย่างไร

2. จุดมุ่งหมายของโรงเรียนวางไว้อย่างชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องหรือไม่ จุดมุ่งหมายมีความกว้างขวาง มีสมดุล และจะเป็นจริงได้หรือไม่ มีช่องว่างพอที่จะขยายตัดต่อเพิ่มเติมจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการหรือไม่

3. กระบวนการเรียน ผู้เรียนมีโอกาสก้าวหน้าและมีอิสระที่จะพัฒนาตามความสามารถ ความสนใจ ตามแนวทางของตนเองได้หรือไม่

4. นักเรียนและครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแผนการเรียนต่างๆ ในหลักสูตรหรือไม่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการเรียนนั้นๆ ตามวุฒิภาวะของเขาหรือไม่ ผู้เรียนมีความเข้าใจในเหตุผล และยอมรับสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังจากเขาหรือไม่

5. กลุ่มจุดมุ่งหมายที่สำคัญๆ มีความสอดคล้องกับโอกาสที่จะเรียนในแต่ละกลุ่ม เพื่อบรรลุถึงจุดมุ่งหมายนั้นๆ หรือไม่ มีการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายกับโอกาสที่จะเรียนว่ามีช่องว่างหรือมีการเหลื่อมล้ำกันหรือไม่ โอกาสในการเลือกทางเรียนเป็นแนวทางที่ดีที่สุดที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่อย่างไร

6. ในแต่ละขอบเขตหรือแต่ละกลุ่มของจุดมุ่งหมาย โอกาสในการเลือกทางเรียนที่เกี่ยวข้องมีรูปแบบหรือกระสวนที่แสดงให้เห็นความตั้งใจที่จะให้เกิดขึ้นมากหรือน้อยอย่างไร กระสวนหรือรูปแบบนั้นๆ มีความเหมาะสม และคล่องตัวที่จะนำไปใช้ได้จริงจังหรือไม่อย่างไร

7. แผนงานเหมาะสมกับศูนย์กลางการศึกษาในโรงเรียนหรือไม่ มีแผนการที่สร้างขึ้นจากภายนอกโรงเรียนและได้รับการปรับปรุงหรือนำไปใช้โรงเรียนหรือไม่ โอกาสทางการเรียนต่าง ๆ ได้รับการวางแผนให้คุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชนหรือไม่อย่างไร

8. ความต้องการที่เป็นแรงผลักดันจากภายนอกได้รับการพิจารณาผ่านกระบวนการที่กำหนดไว้อย่างสมคูลหรือไม่

9. แผนงานของหลักสูตรโดยส่วนรวมมีความกว้างขวางหรือไม่ และแผนนั้นสอดคล้องสัมพันธ์กับการเรียนการสอน การวัดผล ตลอดทั้งจุดมุ่งหมายและโอกาสทางการเรียนที่กำหนดไว้หรือไม่

10. กลุ่มที่รับผิดชอบในการวางแผนการนั้นเป็นตัวแทนของบุคคลที่เกี่ยวข้องเช่นนักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน โดยส่วนรวมและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ หรือไม่

11. แผนการต่างๆ เปิดโอกาสให้มีการแสดงปฏิกิริยาอันดีจากนักเรียนหรือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางที่จะปรับปรุงแผนนั้นๆ หรือไม่อย่างไร

12. แผนการและส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรมีโอกาสอธิบายและชี้แจงจนเป็นที่เข้าใจของนักเรียน ผู้ปกครองและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องได้หรือไม่

13. มีคณะกรรมการหรือหน่วยวัดและประเมินผลหรือกลุ่มคนหรือรายบุคคลที่จะรับผิดชอบในการพิจารณาปัญหาหรือรวบรวมปัญหาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือไม่ มีขอบเขตหรือสายงานที่ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับกลุ่มบุคคลที่จะแก้ปัญหานั้น ๆ ได้อย่างจริงจังหรือไม่ การพิจารณา รวบรวม รายงาน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนานั้นเป็นไปอย่างมีระบบหรือไม่

14. แผนงานนั้นๆ มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ในศูนย์กลางการศึกษาของโรงเรียนชุมชนอย่างกว้างขวางทั่วถึงและเป็นประโยชน์หรือไม่

15. แผนงานของหลักสูตรมีช่องว่างสำหรับการยืดหยุ่นเพื่อให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามโอกาสของการเรียน วิธีการเรียนการสอน ตลอดทั้งการรับฟังความคิดเห็นของครูและนักเรียน เพื่อการพัฒนาให้ดีที่สุดหรือไม่

ส่วนสังกัด อุทรานันท์ (2532 : 211 – 212) ได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรที่ดีมีดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรควรตั้งอยู่บนรากฐานทางการศึกษาอย่างถูกต้อง ได้แก่ พื้นฐานทางปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา และธรรมชาติของความรู้ และต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความจริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้

2. สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สามารถสนองความต้องการของสังคมและประเทศชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของส่วนรวมและเสียสละ มีความรู้สึภกภุมิใจในประเทศชาติ

3. สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย

4. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดีจะต้องมุ่งสร้างเสริมค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม

5. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดี มุ่งสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีความเจริญ งามงามทางสติปัญญา มีทักษะในอาชีพ มีคุณธรรม มีวินัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

สรุปได้ว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะ คือ 1) สนองตอบความต้องการของสังคม 2) สนองตอบความต้องการของเด็ก 3) เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในประเทศ 4) เหมาะกับความสามารถของเด็ก 5) นำมาใช้ได้สะดวก 6) สามารถยืดหยุ่นได้ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในประเทศ สนองความต้องการของเด็กและสังคม มีความยืดหยุ่นและนำมาใช้ได้สะดวก

การประเมินหลักสูตร

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร (Evaluation) เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศตลอดจนกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อนำมาตัดสินค่าหรือคุณภาพของหลักสูตรนั้น การประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญของการทำงาน เพื่อให้ทราบว่า การทำงานนั้นได้ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้เพียงใด มีปัญหา หรืออุปสรรคใดบ้างจะได้แก้ไข ปรับปรุง พัฒนาต่อไป ในการพัฒนาหลักสูตรก็เช่นกันเมื่อมีการพัฒนาหลักสูตรและนำไปใช้ก็จะต้องมีการประเมินเพื่อนำผลเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรดังต่อไปนี้

กูด (Good 1945 : 209) สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam et al. 1971 : 128) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึงกระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล กิจกรรมการเรียนการสอนภายในขอบข่ายของการสอน ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจการวางแผนการจัดโครงการและกิจกรรมต่างๆให้ดีขึ้นและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม ทั้งนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 192) และ สันต์ บำรุงธรรม (2527 : 138 – 139) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึง การพิจารณาให้คุณค่าของหลักสูตรโดยอาศัยการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาสรุปตัดสินว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นมีคุณค่าประการใด มีคุณภาพดีหรือไม่ หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ มีส่วนใดต้องปรับปรุงแก้ไข

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542 : 30) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร เป็นการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลนำผลมาใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อหาข้อบกพร่องหรือปัญหาและพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร

มาเรียม นิลพันธุ์(2553 : 30) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) หมายถึง กิจกรรมที่เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร มาวิเคราะห์ข้อเท็จจริงถึงระดับความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หลักสูตรเกี่ยวกับผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจทักษะความสามารถ สมรรถนะ และคุณธรรมจริยธรรม เจตคติ รวมทั้งความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ ประสพการณ์ สมรรถนะ จากการเรียนการสอนในหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริง ความผิดพลาด ปัญหาอุปสรรค ผลกระทบต่อหลักสูตร ในอันที่จะนำไปหาแนวทางเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน การปรับปรุงการดำเนินหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพต่อไป หรือยกเลิกหลักสูตร การประเมินหลักสูตร เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการ การจัดทำทดลองใช้และผลของการใช้หลักสูตร ตลอดจนการตัดสินใจคุณค่า และคุณภาพ ประสิทธิภาพของหลักสูตร นอกจากนี้ รุจิรี ภู่อาระ (2546 : 143) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้หลายนัยว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง 1) การวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณ 2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนกับมาตรฐาน 3) การอธิบายและการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร 4) การอธิบายการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเรื่องหลักสูตร 5) การใช้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุป ได้ว่าการประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการหาข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อพิจารณาให้คุณค่าของหลักสูตรและนำมาสรุปตัดสินว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมานั้นมีคุณค่าประการใด มีคุณภาพดีหรือไม่ หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ มีส่วนใดต้องปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาอย่างไร

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรจะต้องครอบคลุมขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรฉะนั้นการประเมินหลักสูตรจึงมีขอบเขตของการประเมินที่กว้าง แต่ละขั้นตอนมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมีจุดมุ่งหมายของการประเมินใกล้เคียงกัน ซึ่งมีนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 218) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร โดยตรวจสอบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่
2. เพื่อวัดผลดูว่าการวางเค้าโครงและรูปแบบระบบของหลักสูตร รวมทั้งวัสดุประกอบหลักสูตร และการบริหารและบริการหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่

3. การประเมินจากผู้เรียนเอง หรือการประเมินผลผลิตเพื่อตรวจสอบว่ามีลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 192) ได้กล่าวว่าการประเมินหลักสูตรใดๆ ก็ตามจะมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่คล้ายคลึงกันดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตร
2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปอีก หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด
4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตรหลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วหรือไม่อย่างไร

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 250) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ สนองความต้องการของผู้เรียน และสังคมอย่างไร
2. เพื่ออธิบายและพิจารณาลักษณะของส่วนประกอบต่างๆ ของหลักสูตรในแง่ต่างๆ เช่น หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องกันหรือไม่
3. เพื่อตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้
4. เพื่อตัดสินใจว่า การบริหารงานด้านวิชาการและการบริหารด้านหลักสูตรเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่
5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่
6. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆในหลักสูตร
7. เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือไม่ หรือควรปรับปรุงพัฒนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเพื่อยกเลิกการใช้หลักสูตรนั้นทั้งหมด

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ได้ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงแก้ไขสิ่งต่างๆที่พบในองค์ประกอบของหลักสูตร ระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เพื่อหาคคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ และช่วยในการตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปอีก หรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด
3. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่

ระยะเวลาของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรควรมีการดำเนินการเป็นระยะๆ ทั้งนี้เนื่องจากข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดของหลักสูตรอาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยและในระยะต่างกัน เช่น อาจมีสาเหตุมาจากตอนจัดทำ หรือยกร่างหลักสูตรซึ่งทำให้ตัวหลักสูตรไม่มีคุณภาพที่ดี หรือไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของผู้เรียน และสังคมที่เปลี่ยนไปหรืออาจมีสาเหตุมาจากตอนนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตรที่ดีจึงต้องตรวจสอบเป็นระยะเพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 3 ระยะ (สุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 252) คือ

ระยะที่ 1 การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้

ในช่วงระหว่างที่มีการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรอาจมีการดำเนินการตรวจสอบทุกขั้นตอนของการจัดทำ นับแต่การกำหนดจุดมุ่งหมายไปจนถึงการกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียน เมื่อสร้างหลักสูตรฉบับร่าง เสร็จแล้ว ก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้จริง จึงควรมีการประเมินตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่างและองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรในระยะนี้ต้องอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านพัฒนาหลักสูตร ทางด้านเนื้อหาทางด้านวิชาชีพครู ทางด้านการวัดผล เป็นต้น

ระยะที่ 2 การประเมินหลักสูตรระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร

ในขณะที่มีการดำเนินการใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นควรมีการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด จะได้แก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม เช่น ประเมินกระบวนการ

ใช้หลักสูตรในด้านการบริหารการจัดการหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอน

ระยะที่ 3 การประเมินหลักสูตรหลังการใช้หลักสูตร

หลังจากที่มีการใช้หลักสูตรมาแล้วระยะหนึ่งหรือครบกระบวนการเรียบร้อยแล้ว ควรจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ซึ่งได้แก่ การประเมินองค์ประกอบด้านต่างๆของหลักสูตร ทั้งหมด คือ เอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับติดตาม การจัดกระบวนการเรียนการสอน ฯลฯ เพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นควรจะดำเนินการใช้ต่อไป หรือควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หรือควรจะยกเลิก

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าระยะเวลาในการประเมินหลักสูตร มีความจำเป็นทั้ง 3 ระยะ คือ ก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้ และหลังการใช้หลักสูตร

เกณฑ์ในการประเมินหลักสูตร

เนื่องจากการประเมินผลหลักสูตรเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนมาก ผู้ทำหน้าที่ประเมินผล จำเป็นต้องยึดหลักการที่สำคัญในการประเมินผลเพื่อที่จะทำให้การประเมินผลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลจากการประเมินหลักสูตรที่มีคุณค่าเพียงพอที่จะนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรได้จริง เป็นข้อมูลหรือหลักฐานที่เชื่อถือได้สูง มีความเที่ยงตรง เราจะพบว่าในการประเมินหลักสูตรผลจากการประเมินหลายต่อหลายเรื่องมิได้ถูกนำไปใช้ก็ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทั้ง ๆ ที่การประเมินผลหลักสูตรแต่ละครั้งเป็นงานใหญ่ต้องลงทุนลงแรงสูงเพราะฉะนั้นในการประเมินหลักสูตรเพื่อให้ได้ผลการประเมินที่มีคุณค่าเราจึงมีหลักเกณฑ์ที่จะช่วยในการประเมินดังนี้ (สุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 254)

1. มีจุดประสงค์ในการประเมินที่แน่นอน การประเมินผลหลักสูตรจะต้องกำหนดลงไปให้แน่นอนชัดเจนว่าจะประเมินอะไร
2. มีการจะวัดที่เชื่อถือได้ โดยมีเครื่องมือและเกณฑ์การวัดซึ่งเป็นที่ยอมรับ
3. ข้อมูลเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการประเมินผล ดังนั้นข้อมูลจะต้องได้มาอย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ และมากพอที่จะใช้เป็นตัวประเมินค่าหลักสูตรได้
4. มีขอบเขตที่แน่นอนชัดเจนว่าเรื่องต้องการประเมินในเรื่องใดแค่ไหน

5. ประเด็นของเรื่องที่ประเมินอยู่ในช่วงเวลาที่นำเสนอ
 6. การรวบรวมข้อมูลมาเพื่อกำหนดคุณเกณฑ์ และกำหนดเครื่องมือในการประเมินผล
จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ
 7. การวิเคราะห์ผลการประเมินต้องทำอย่างระมัดระวังรอบคอบ และให้มีความเที่ยงตรง
ในการพิจารณา
 8. การประเมินผลหลักสูตรควรใช้วิธีหลาย ๆ วิธี
 9. มีเอกภาพในการตัดสินผลการประเมิน
 10. ผลต่างๆ ที่ได้จากการประเมินควรนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรทั้งในด้านการ
ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงในโอกาสต่อไป เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดี และมีคุณค่าสูงสุดตามที่ต้องการ
 11. ต้องถือปฏิบัติต่อเนื่องตลอดเวลา
- ทั้งนี้ วิจัย วงษ์ใหญ่ (2546) และ Phi Delta Kappa National Study Committee on Evaluation (อ้างถึงใน รุจิร ภูสาระ 2546 : 150 - 152) มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ผลการประเมินหลักสูตรจะมีความเชื่อถือเพียงใด อยู่ที่เกณฑ์สำหรับการใช้พิจารณาตัดสิน การประเมินหลักสูตรของคณะกรรมการประเมินหลักสูตรเลือกใช้ได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประเมินเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาลำหรับการประเมินหลักสูตร มีดังนี้
1. ความเที่ยงตรงภายใน (Internal validity) หมายถึง การออกแบบการประเมินเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ประเมินผลของการประเมินตรงตามปรากฏการณ์เป็นตัวแทนภายในขอบข่ายของการพิจารณาอย่างถูกต้องและเป็นจริง
 2. ความเที่ยงตรงภายนอก (External validity) หมายถึง ผลการประเมินหลักสูตรที่ได้สามารถนำไปอ้างอิงสรุปได้กว้างขวางเพียงใดเกี่ยวกับเรื่องเวลา สิ่งแวดล้อม ภูมิภาค และบุคคลที่มีสภาพคล้ายคลึงกับกลุ่มที่ประเมิน
 3. ความเชื่อถือได้ (Reliability) หมายถึง ความคงที่ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการใช้เครื่องมือวัดหลายอย่าง ผู้ประเมินหลักสูตรควรคำนึงถึงความเพียงพอของการเก็บหรือวัด หรืออาจจะทำการวัดหลายๆครั้ง หรือวัดครั้งเดียวด้วยเทคนิคการวัดแบบต่างๆ เพื่อตรวจสอบความคงที่ของคำตอบเรื่องนี้ ผู้ประเมินหลักสูตรต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรวัดค่อนข้างมาก มีความละเอียดรอบคอบ และมีความรับผิดชอบ

4. ความเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง คนส่วนใหญ่มีความเข้าใจข้อมูลที่ได้จากการวัดตรงกันมากน้อยเพียงไร ผู้ประเมินรวบรวมข้อมูล รายละเอียดและตัดสินใจ แปลผลตรงกับบุคคลที่ร่วมประเมินด้วย ความเป็นปรนัยของการประเมินจึงจะเกิดขึ้น

5. ความสอดคล้องสัมพันธ์ (Relevance) หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการประเมินเพียงไร การกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินไว้ชัดเจน จะช่วยให้ผู้ประเมินมีความระมัดระวังในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบตนเองเสมอได้ ทำกิจกรรมการประเมินสอดคล้องกับประเด็นที่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย

6. ความสำคัญ (Importance) หมายถึง การจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบหลักสูตรที่จะประเมิน การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูลว่าข้อมูล ส่วนใดมีประโยชน์มากกว่ากัน เพราะการประเมินหลักสูตรบางครั้งต้องทำการประเมินที่มีลักษณะกว้างและลึก การเก็บรวบรวมข้อมูล ถ้าไม่มีการจัดลำดับความสำคัญขององค์ประกอบหลักสูตรที่จะประเมินจะทำให้การเก็บข้อมูลในเรื่องเดียวกันจำนวนมาก ผู้ประเมินหลักสูตรจะต้องถือเป็นความรับผิดชอบที่จะต้องจัดลำดับความสำคัญให้กับข้อมูลที่จะไปเก็บรวบรวม

7. ขอบข่ายของการประเมิน (Scope) หมายถึง ระบบและแบบแผนของการประเมินที่จะเอื้ออำนวยให้ทำการศึกษได้กว้างและลึก ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ และไม่ควรรีบยกวิธีการประเมินเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งมาใช้ในการประเมินหลักสูตร

8. ความเชื่อถือและการยอมรับ (Credibility) หมายถึง ผู้ที่ต้องการใช้ผลการประเมิน มีความเชื่อถือในผู้ประเมิน และยอมรับข้อมูลจากผลการประเมินได้มากน้อยเพียงใด เพราะความสัมพันธ์ของผู้ประเมินหลักสูตรกับผู้ใช้ผลการประเมินหลักสูตรจะมีอิทธิพลต่อการประเมินหลักสูตรมาก

9. เวลา (Timeliness) หมายถึง การรายงานผลการประเมินจะทันใช้ในเวลาที่ต้องการหรือไม่ การใช้เวลาสำหรับกิจกรรมการประเมิน การเขียนรายงานการประเมินเป็นรายละเอียดที่จะต้องใช้เวลาอาจทำให้พลาดโอกาสที่จะใช้ผลการประเมินซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการใช้หลักสูตร

10. ขอบเขตของการใช้ผลการประเมิน (Pervasiveness) หมายถึง การนำผลการประเมินหลักสูตรไปใช้อย่างกว้างขวางและมีการเผยแพร่อย่างไร การเขียนรายงานการประเมินหลักสูตร

จะต้องกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะนำเสนอให้ถูกต้อง และใช้ผลการประเมินกว้างและลึกในลักษณะที่แตกต่างกัน

11. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การพิจารณาทางเลือกในการปฏิบัติเมื่อการประเมินเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทางเลือกนั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงาน ค่าใช้จ่าย ประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ การดำเนินการประเมินส่วนมากจะพบข้อจำกัดต่างๆ ผู้ประเมินหลักสูตรต้องมีความตระหนัก และรับผิดชอบต่อจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรให้มาก

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปเกณฑ์การประเมินหลักสูตรได้คือ ต้องมีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ มีความเป็นปรนัย และมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการพิจารณาคุณค่าหรือค่านิยม (Worth or Value) ของหลักสูตร ขั้นตอนหรือวิธีการประเมินจึงมีความสำคัญมาก ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรดังนี้

ทาบ (Taba 1962:324, อ้างถึงในสุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 255) ได้ให้แนวทางในการประเมินผลหลักสูตรเป็นกระบวนการมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์และตีความวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มองเห็นกระจ่างชัดในเชิงพฤติกรรม คือ ปฏิบัติได้จริง (Formulation and Clarification for Objective)
2. คัดเลือกและสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับค้นหลักสูตร (Selection and Construction of the Appropriate Instruments for Getting Evidences)
3. ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นประเมินผลหลักสูตรตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (Application of Evaluative Criteria)
4. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความหลังของนักเรียนและลักษณะของการสอนเพื่อนำมาประกอบในการแปลผลของการประเมิน (Information on the Background of Students and the Nature of Instruction in the light of Which to Interpret the Evidences)
5. แปลผลของการประเมินเพื่อนำไปปรับปรุงหลักสูตรและการสอนต่อไป (Translation of Evaluation Findings into Improvement of the Curriculum and Instruction)

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 198 – 202) สุนีย์ ภูพันธ์(2546 : 256) และ Brady (1990 : 166- 168, อ้างถึงใน รุจิรี ภูสาระ2546 : 159 – 160) ได้เสนอแนวคิดในการกำหนดขั้นตอนการประเมินหลักสูตรไว้สอดคล้องกันว่า ในการประเมินหลักสูตรนั้นผู้ประเมินควรดำเนินตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบดังต่อไปนี้คือ

1. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตรผู้ประเมินหลักสูตรต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนก่อนว่าจะประเมินในส่วนใดหรือเรื่องใด และในแต่ละเรื่องจะศึกษาบางส่วนในเรื่องนั้นๆ ก็ได้

2. ขั้นวางแผนออกแบบการประเมิน

2.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การกำหนดแหล่งข้อมูล

2.3 การพัฒนาเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน

2.5 การกำหนดเวลา

3. ขั้นรวบรวมข้อมูล

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

5. ขั้นรายงานผลการประเมิน

นอกจากนี้ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม ได้เสนอขั้นตอนการประเมินหลักสูตร แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้ (2550 : 175-191)

1. การบริหารจัดการก่อนการประเมินหลักสูตร

1.1 การกำหนดนโยบาย แนวทาง หลักการในการประเมินหลักสูตร

1.2 การแต่งตั้งทีมงานประเมินหลักสูตร

1.3 การเตรียมความพร้อมก่อนการประเมินหลักสูตร

2. การออกแบบการประเมินหลักสูตร

2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์การประเมินหลักสูตร

2.2 การออกแบบการประเมินหลักสูตร

2.3 การวางแผนในการประเมินหลักสูตร

3. การดำเนินการประเมินหลักสูตร

3.1 การกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินหลักสูตร

3.2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.3 การกำหนดเครื่องมือในการประเมิน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การรายงานผลและเผยแพร่ผลการประเมินหลักสูตร

5. การรับรองผลการประเมินหลักสูตร

จากขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรที่กล่าวมาสามารถสรุปขั้นตอนการประเมินหลักสูตรได้ดังนี้

1. ขึ้นกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน การกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมินเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการในการดำเนินการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไร ในส่วนใดด้วย วัตถุประสงค์อย่างไร เช่น ต้องการประเมินเอกสารหลักสูตรเพื่อดูว่าเอกสารหลักสูตรถูกต้อง สมบูรณ์สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากแค่ไหน หรือจะประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ในเรื่องอะไร แค้ไหนหรือการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งหมด หรือประเมินหลักสูตรทั้งระบบ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินที่ชัดเจนทำให้เราสามารถกำหนดวิธี เครื่องมือ และขั้นตอนในการประเมินได้อย่างถูกต้อง และทำให้การประเมินหลักสูตรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผล ถูกต้องเป็นที่เชื่อถือได้

2. ขึ้นกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผล การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมินเกณฑ์การประเมินเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพของหลักสูตรที่ถูกประเมิน การกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลทำให้เราสามารถดำเนินงานไปตามขั้นตอนอย่างราบรื่น

3. ขึ้นการสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะมีผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการ

เก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายอย่าง ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้ และมีความเที่ยงตรงสูง

4. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นการรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ ในบางครั้งถ้าจำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นในการรวบรวมข้อมูล ควรพิจารณาผู้ที่มาทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเหมาะสม เพราะผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีส่วนช่วยให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

5. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวิธีการการจัดระบบข้อมูลพิจารณาเลือกใช้สถิติในการใช้ข้อมูลที่เหมาะสมแล้วจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

6. ขั้นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะสรุปและรายงานผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบของการรายงานผลว่าควรจะเป็นรูปแบบใด และการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิก

ประโยชน์ของการประเมินหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้เราทราบถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของหลักสูตร การประเมินผลมีประโยชน์ในการจัดการศึกษาการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยผลจากการประเมินผลเป็นสำคัญ ประโยชน์ของการประเมินผลหลักสูตรมีดังนี้ (สุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 257 – 258)

1. ทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นนั้นมีจุดดีหรือจุดเสียตรงไหน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนปรับปรุงได้ถูกต้อง ส่งผลให้หลักสูตรมีคุณภาพดียิ่งขึ้น
2. สร้างความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ และค่านิยมที่มีต่อโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน
3. ช่วยในการบริหารทางด้านวิชาการ ผู้บริหารจะได้อำนาจที่จะตัดสินใจและสนับสนุนช่วยเหลือหรือบริการทางใดบ้าง
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา
5. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อการเรียนการสอนนักเรียนได้ผลดี ด้วยความร่วมมือกันทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน

6. ให้ผู้ปกครองทราบความเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหาทางส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไขร่วมกันระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับทางโรงเรียน

7. ช่วยให้การประเมินผลเป็นระบบระเบียบ เพราะมีเครื่องมือและหลักเกณฑ์ทำให้เป็นเหตุผลในทางวิทยาศาสตร์มากขึ้น

8. ช่วยชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของหลักสูตรช่วยให้สามารถวางแผนการเรียนในอนาคตได้ ข้อมูลของการประเมินผลหลักสูตรทำให้ทราบเป้าหมายแนวทาง และขอบเขตในการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรทำให้ทราบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นนั้นมีข้อดีและข้อเสียอย่างไร สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพต่อไป

รูปแบบของการประเมินหลักสูตร

รูปแบบการประเมินมีอยู่หลายรูปแบบ ดังนั้น ในการออกแบบประเมิน ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาว่าจะดำเนินการประเมินอย่างไร จึงจะทำให้ผลการประเมินที่ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริง ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้ที่จะใช้ผลประเมินถ้าพิจารณาให้ละเอียด รูปแบบการประเมินบางรูปแบบจะมีความคล้ายคลึงกันรูปแบบของการประเมินหลักสูตร มีนักวิชาการซึ่งเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการประเมินผลเสนอแนะหลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งสามารถนำมาศึกษาเพื่อเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความต้องการ ในปัจจุบันรูปแบบของการประเมินหลักสูตรสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ (สุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 259)

1. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรที่สร้างเสร็จใหม่ๆ เป็นการประเมินผลก่อนนำหลักสูตรไปใช้ กลุ่มนี้จะเสนอรูปแบบที่เด่นๆ คือ รูปแบบการประเมินหลักสูตรด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบปุยแซงค์ (Puissance Analysis Technique)

2. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรในระหว่างหรือหลังการประเมินหลักสูตรสามารถแบ่งเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้เป็น 4 กลุ่มดังนี้

2.1 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment

Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่จะประเมินว่าหลักสูตรมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจาก จุดมุ่งหมายเป็นหลัก กล่าวคือพิจารณาว่าผลที่ได้รับเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ เช่น รูปแบบการ ประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ (Robert L. Hammond)

2.2 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ไม่ยึดเป้าหมาย (Goal Free Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่ไม่นำความคิดของผู้ประเมินเป็นตัวกำหนดความคิดในโครงการประเมิน ผู้ประเมินจะประเมินเหตุการณ์ที่เกิดตามสภาพความเป็นจริง มีความเป็นอิสระในการประเมินและ ต้องไม่มีความลำเอียง เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสคริฟเวน (Michael Scriven)

2.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยึดเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model) เป็น รูปแบบการประเมินที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้เกณฑ์เป็นหลัก เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (Robert E. Stake)

2.4 รูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision-Making Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการทำงานอย่างมีระบบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การ วิเคราะห์ ข้อมูล และการเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจของ ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus) รูปแบบการ ประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรของดอริส โกว (Doris T. Gow) เป็นต้น

การประเมินหลักสูตรมีขอบเขตต่างๆ ที่จะต้องทำการประเมินกว้างขวางมาก ดังนั้นวิธีการ ประเมินหลักสูตรจึงต้องได้รับการวิเคราะห์และออกแบบให้สามารถที่จะประเมินได้ครบถ้วนใน ขอบข่ายสาระทั้งหมด รูปแบบต่างๆ ที่จะใช้ในการประเมินผลมีอยู่หลายรูปแบบ ผู้มีหน้าที่ในการ ประเมินผลจำเป็นต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจให้กระจ่างชัด และจะต้องนำรูปแบบต่างๆ ไปใช้อย่าง ถูกต้องตรงตามจุดหมายและลักษณะของขอบข่ายสาระแต่ละอย่าง ทั้งนี้เป็นไปได้ว่า การ ประเมินผลขอบข่ายสาระทั้งหมดของหลักสูตรจำเป็นต้องใช้วิธีการหลายวิธีหรือหลายๆ รูปแบบ จึงจะได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นในการที่จะนำไปพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณค่าเหมาะสมกับความ ต้องการของสังคม รูปแบบการประเมิน มีดังนี้

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของปุยแซงส์ (The Puissance Analysis Technique)

ปุยแซงส์เทคนิคเป็นวิธีการประเมินผลหลักสูตรแบบหนึ่ง โดยการวิเคราะห์ หลักสูตรในด้านองค์ประกอบ 3 ส่วนของ Tyler คือ

1. วัตถุประสงค์เชิงประพจน์ (Behavioral Objective)
2. กิจกรรมการเรียนการสอน (Instruction Activity)
3. การประเมินผล (Assessment Task)

และองค์ประกอบทั้งสามต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันและกันดังตารางของปุยแซงส์ เมื่อวิเคราะห์และคิดคำนวณโดยใช้หลักสูตรของปุยแซงส์ แล้วผลที่ได้รับจะทำให้รู้ว่าคุณภาพของหลักสูตรอยู่ในระดับใด

การประเมินผลหลักสูตร จะต้องรวบรวมจุดมุ่งหมายเชิงประพจน์ กิจกรรมการเรียนการสอน วัสดุการเรียน และเทคนิคการวัดผลต่างๆ ของหน่วยย่อยๆ ทั้งหมดในหลักสูตร เพื่อใส่ลงในตารางวิเคราะห์ปุยแซงส์ (The Puissance Analysis Matrix) ผลการวิเคราะห์จะเป็นตัวเลขชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับใด

การประเมินหลักสูตรโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบปุยแซงส์นี้ วอลเบสเซอร์ (Henry Walbesseer) ได้นำแนวความคิดของไทเลอร์ (Tyler) เกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญในการสร้างหลักสูตรซึ่งมีทั้งหมด 3 ส่วนที่สัมพันธ์กัน คือ จุดประสงค์ ประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ หรือที่เรียกความสัมพันธ์นี้ว่า “วงแหวนของไทเลอร์” (Tyler Loop) วอลเบสเซอร์ได้นำองค์ประกอบของทั้ง 3 ส่วนมาวิเคราะห์โดยใช้ ตารางวิเคราะห์ปุยแซงส์ นอกจากนี้วอลเบสเซอร์ยังนำหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรู้แบบการเรียนรู้ของ กาย่ ซึ่งได้แก่รูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Types) และพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แสดงออกมาให้เห็นได้ (Performance Classes) มาสร้างเป็นตารางวิเคราะห์ปุยแซงส์

กาย่ (Gagne) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการเรียนรู้และพฤติกรรมการเรียนรู้ว่ามี 2 มิติ คือ (สุนีย์ ภูพันธ์ 2546 : 276 - 278)

มิติที่ 1 ความรู้ที่ให้แก่ผู้เรียน มี 6 รูปด้วยกันแต่จะรูปแบบจะให้ค่าของความรู้แตกต่างกันตามลำดับ ดังนี้

1. ความรู้แบบลูกโซ่ ครูมุ่งสอนให้ผู้เรียนได้รับความรู้ โดยสอนให้ผู้เรียนสามารถทำอะไรให้เป็นลำดับขั้นต่อเนื่องไปได้ เช่น ท่องบรยาย เป็นแล้วนี่ก็ออกมีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

2. ความรู้แบบเชื่อมโยง โดยใช้คำพูด ครูที่มุ่งสอนให้ผู้เรียนรู้จักลำดับขั้นตอนอธิบายเชื่อมโยงด้วยคำพูด เช่น การท่องกลอนใช้คำพูดที่เกี่ยวข้องมีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

3. ความรู้แบบผสมผสาน ครูมุ่งสอนให้ผู้เรียนสามารถผสมผสานสิ่งที่เรียนมาได้ ต้องการให้จำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบความแตกต่าง เช่น สามารถแยกไม้ดอกไม้ประดับได้ แยกพืชใบเลี้ยงคู่ใบเลี้ยงเดี่ยวได้ เป็นต้น มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน

4. ความรู้แบบความคิดรวบยอด ผู้เรียนที่ได้รับความรู้แบบนี้จะเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ถูกต้อง เช่น รู้ว่านกเป็นอย่างไร มีปีก 2 ปีก ขา 2 ขา สามารถบินได้ คือการรู้วิธีการเข้าใจการเกิดความคิดรวบยอด และสรุปได้ มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน

5. ความรู้แบบหลักการ ผู้เรียนที่ได้ความรู้ขั้นนี้สามารถจะผสมผสานแนวคิดหลายๆ แนวคิดเข้ากัน ทำให้เกิดหลักการใหม่ รู้กฎเกณฑ์ เกิดความสนใจ สรุปหลักการได้มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน

6. ความรู้แบบแก้ปัญหา ผู้เรียนได้รับความรู้ขั้นนี้จะสามารถใช้ความรู้ใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โลหะทุกชนิดเมื่อได้รับความร้อนจะขยายตัวการต่อรางรถไฟจึงต้องเว้นระยะไว้เพื่อให้โลหะขยายตัวป้องกันการโก่งตัวของเหล็ก ความรู้ระดับนี้เป็นความรู้ที่สูงสุดมีค่าเท่ากับ 6 คะแนน

มิติที่ 2 มิติที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ มีผลมาจากความรู้ที่ได้ทั้ง 6 ชั้น ระดับของพฤติกรรมนี้แบ่งได้เป็น 3 ระดับ 9 ขั้นตอน คือ

ระดับที่ 1 เป็นระดับพฤติกรรมที่ง่ายที่สุด มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน มี 3 ชั้น

1.1 การบอกชื่อหรือชี้เพื่อแสดงถึงการสามารถที่จำสิ่งที่เรียนได้ การเรียกชื่อสิ่งของได้ ครูชี้แล้วเด็กสามารถบอกชื่อได้

1.2 การเลือก หรือการบอกลักษณะ บอกลักษณะของสิ่งของได้ บอกลักษณะของสัตว์ได้

1.3 การบอกกฎเกณฑ์ บอกกฎเกณฑ์ที่ท่องไว้ได้ เช่นการท่องสูตรคูณ โดยมากแล้วเป็นความรู้ขั้น fact, concept และ principle ซึ่งเป็น Cognitive Domain เป็นส่วนใหญ่

ระดับที่ 2 เป็นระดับพฤติกรรมการเรียนรู้มีค่าปานกลาง มี 2 ชั้น ชั้นแต่ละชั้นมีค่าเท่ากับ 2 คะแนน

2.1 การลำดับ หมายถึง การเรียงลำดับได้ถูกต้อง เช่น การเรียงลำดับกษัตริย์
ที่ทรงเป็นมหาราชของไทยได้ การเรียงลำดับอักษรไทยได้ เป็นต้น

2.2 การสาธิต แสดงเป็นตัวอย่าง เช่น การสาธิตการไหว้

ระดับที่ 3 เป็นระดับพฤติกรรมทางการเรียนรู้ที่มีค่ามากที่สุด มี 4 ขั้นตอนด้วยกัน
แต่ละขั้นตอนมีค่าเท่ากับ 3 คะแนน คือ

3.1 การสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การสร้างรูปแบบ (Model)

3.2 การอธิบายหรือบรรยาย สามารถบรรยายได้ถูกต้องตามกำหนด เช่น
บรรยายคุณลักษณะผู้ที่มีลักษณะเป็นนักบริหาร นักประชาธิปไตย นักแนะแนว เป็นต้น

3.3 การจำแนกหรือแยกแยะ ให้จำแนกแยกแยะประเภทของสิ่งของได้ เช่น
สัตว์น้ำ สัตว์บก สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ สัตว์มีกระดูกสันหลัง และสัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลัง เป็นต้น

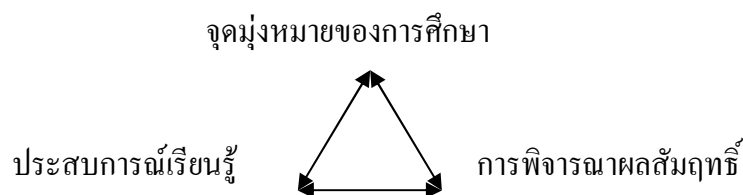
3.4 การประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์ คือการเรียนรู้กฎเกณฑ์แล้วนำไปใช้ได้ เช่น

$$a^2 - b^2 = (a - b)(a + b) \quad 10^2 - .25^2 = (10 + .5)(10 - .5)$$

ตามหลักการเรียนรู้ของกาเย่ความรู้หรือพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ยากหรืออยู่ในอันดับสูง ๆ
มากเท่าใด ก็จะเป็นความรู้หรือพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและสามารถนำสิ่งที่เรียน ไปใช้ได้เป็น
ประโยชน์ได้มากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นหลักสูตรใดที่มุ่งสอนให้ผู้เรียนมีความรู้และแสดงพฤติกรรม
เรียนรู้ขั้นสูงขึ้นไป หลักสูตรนั้นนับว่าเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพดี

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler)

ไทเลอร์ (Tyler) เป็นผู้ที่วางรากฐานการประเมินหลักสูตร โดยเสนอแนะแนวคิดว่าการ
ประเมินหลักสูตรเป็นการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นไปตาม
จุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยการศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบของกระบวนการจัด
การศึกษา 3 ส่วนคือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา ประสพการณ์การเรียนรู้ และการพิจารณาผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของผู้เรียน ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา

ที่มา : Ralph W. Tyler , Basic Principles of Curriculum and Instruction (Chicago : University of Chicago Press, 1950), 116.

จากแผนภูมิที่ 2 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษาตามแนวคิดของไทเลอร์ ตามแนวคิดนี้พื้นฐานของการจัดหลักสูตร ก็คือผู้จัดทำหลักสูตรจะต้องสามารถวางจุดหมายที่ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนหรือมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร พยายามจัดประสบการณ์การสอนเพื่อช่วยผู้เรียนให้เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ บทบาทของการประเมินหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร จึงอยู่ที่การดูผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ แนวคิดของไทเลอร์จึงยึดความสำเร็จของจุดหมายเป็นหลัก จุดหมายของการประเมินหลักสูตรของไทเลอร์ ซึ่งถือว่าการประเมินผลหลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ไทเลอร์มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ

1. เพื่อตัดสินใจว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ประสบความสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบความสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใดที่ไม่ประสบความสำเร็จควรจะปรับปรุงแก้ไข

2. เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษา และเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วยเหตุนี้การประเมินหลักสูตรจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและการประเมินคุณค่าของหลักสูตรด้วย

ไทเลอร์ได้จัดลำดับขั้นตอนการเรียนการสอนและการประเมินผลดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goal Sources) คือนักเรียน สังคม และเนื้อหาสาระส่วนปัจจัยที่กำหนดขอบเขตของจุดมุ่งหมาย (Goal Sources) คือ จิตวิทยาการเรียนรู้ และปรัชญาการศึกษา
2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ
5. ประเมินผลโดยการตัดสินใจด้วยการวัดผลทางการศึกษา หรือทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. หากหลักสูตรไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง หรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์จะเห็นว่าเป็นการยึดความสำเร็จของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ โดยอาศัยการวัดพฤติกรรมก่อนและหลังเรียน (Pre-Post Measurement) และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ก่อนล่วงหน้าว่าสำเร็จระดับใดจึงจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การประเมินผลในลักษณะนี้จึงเป็นการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

วิธีการประเมินภาคขยายของ ไทเลอร์ (Tyler)

ไทเลอร์ มีความเชื่อว่าการประเมินค่าโปรแกรมเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้าง พัฒนา ปรับปรุง และทำให้โปรแกรมทางการศึกษาที่มีคุณภาพดำรงอยู่อย่างยั่งยืน สาระของการประเมินสรุปได้ดังนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2541 : 130 – 131)

การประเมินค่าวัตถุประสงค์ โปรแกรมทางการศึกษาที่มีอยู่มากมายและมีความหลากหลายก็ด้วยวัตถุประสงค์ของโปรแกรมที่ต้องการเน้นในจุดที่แตกต่างกัน และในบางครั้งวัตถุประสงค์ของโปรแกรมก็ถูกบิดเบือนไปจากหลักการที่ควรจะเป็น เพราะสิ่งที่เน้นใน

วัตถุประสงค์ของโปรแกรมไม่ได้นำมาพิจารณาให้เหมาะสม ในการประเมินโปรแกรมเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาและการให้ทุนสนับสนุนหรือส่งเสริมโปรแกรมต่างๆ จึงมีความจำเป็นที่ต้องประเมินวัตถุประสงค์ของโปรแกรมการศึกษาด้วยเกณฑ์ดังนี้

เกณฑ์ 1 วัตถุประสงค์ควรเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับปรัชญาทางการศึกษาของสถาบัน

เกณฑ์ 2 วัตถุประสงค์ควรมีความเกี่ยวข้องและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาในรายวิชานั้นๆ

เกณฑ์ 3 วัตถุประสงค์ที่เสนอไว้ในโปรแกรมควรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสในการใช้สิ่งที่เขาจะได้เรียนรู้ไป นั่นคือสิ่งที่เขาจะได้เรียนรู้จะเป็นประโยชน์กับเขาในทางปฏิบัติ

เกณฑ์ 4 วัตถุประสงค์ควรมีความเหมาะสมในแง่ที่เป็นความต้องการ ความสนใจ และเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน และในกรณีที่เป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญแต่ผู้เรียนไม่สนใจในโปรแกรมก็ควรที่จะกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อที่จะพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์นั้นด้วย

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของ แฮมมอนด์ (Hammond)

แฮมมอนด์ (Robert Hammond) มีแนวคิดในการประเมินหลักสูตรโดยยึดจุดประสงค์เป็นหลักคล้ายไทเลอร์ แต่แฮมมอนด์ได้เสนอแนวคิดที่ต่างจากไทเลอร์ โดยที่แฮมมอนด์เสนอว่าโครงสร้างสำหรับการประเมินนั้นประกอบด้วยมิติ (Dimensions) ใหญ่ๆ หลายมิติด้วยกัน แต่ละมิติก็จะประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ ๆ อีกหลายตัวแปร ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรขึ้นอยู่กับภาวะสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างตัวแปรในมิติต่างๆ เหล่านี้ มิติทั้ง 3 ได้แก่ มิติด้านการเรียนการสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม

1. มิติด้านการสอน ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปรคือ

การจัดชั้นเรียนและตารางสอน คือการจัดครูและนักเรียนให้พบกัน และดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งส่วนการจัดในส่วนนี้จะต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่ด้วย

เนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จะนำมาจัดการเรียนการสอน การจัดลำดับเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของผู้เรียนและชั้นเรียนแต่ละระดับ

วิธีการ หมายถึง หลักการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน

สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ หมายถึง สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือและอุปกรณ์พิเศษ ห้องปฏิบัติการ วัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ รวมถึงสิ่งที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร และการสอนด้านอื่นๆ

งบประมาณ หมายถึง เงินที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน การซ่อมแซม เงินเดือนครู ค่าจ้างบุคลากรที่จะทำให้งานการใช้หลักสูตรประสบความสำเร็จ

2. มิติด้านสถาบัน ประกอบด้วยตัวแปรที่ควรคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร 5 ตัวแปร คือ

นักเรียน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ความสนใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพกายและสุขภาพจิต ภูมิหลังทางครอบครัว

ครู มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการสอน เงินเดือน กิจกรรมที่ทำเวลาว่าง การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 1-3 ปีและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ผู้บริหาร มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในเวลาประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการบริหาร เงินเดือน ลักษณะทางบุคลิกภาพ การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 1-3 ปี และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ

ผู้เชี่ยวชาญ มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านลักษณะของการให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือลักษณะทางบุคลิกภาพและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ครอบครัว มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สถานภาพสมรส ขนาดของครอบครัว รายได้ สถานที่อยู่ การศึกษา การเป็นสมาชิกของสมาคม การโยกย้าย จำนวนบุตรที่อยู่ในโรงเรียนนี้ และจำนวนญาติที่อยู่ร่วมโรงเรียน

ชุมชน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สภาพชุมชน จำนวนประชากรการกระจายของอายุประชากร ความเชื่อ(ค่านิยม ประเพณี ศาสนา) ลักษณะทางเศรษฐกิจ สภาพการให้บริการสุขภาพอนามัยและการรับนวัตกรรมเทคโนโลยี

3. มิติด้านพฤติกรรม มีองค์ประกอบของพฤติกรรม 3 ด้าน คือพฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านทักษะ (Psychomotor Domain) และพฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective Domain)

แนวความคิดการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ เริ่มด้วยการประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ แล้วจึงเริ่มกำหนดทิศทางและกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรขั้นตอนของการประเมินหลักสูตรมีดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน ควรจะเริ่มต้นที่วิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตร เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และจำกัดระดับชั้นเรียน
2. กำหนดตัวแปรในมิติการสอนและมิติสถาบันให้ชัดเจน
3. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุถึง (1) พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงว่าประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนด (2) เงื่อนไขของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น (3) เกณฑ์ของพฤติกรรมที่บอกให้รู้ว่านักเรียนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ มากน้อยเท่าใด
4. ประเมินพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวกำหนดที่พิจารณาหลักสูตรที่ดำเนินการใช้อยู่เพื่อตัดสิน รวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
5. วิเคราะห์ผลภายในองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมแท้จริงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นผลสะท้อนกลับไปสู่วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ และเป็นการตัดสินว่าผลหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด
6. พิจารณาส่งที่ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุง

แนวคิดในการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ใช้แนวคิดของไทเลอร์เป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลในการปรับปรุงจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้น แต่แฮมมอนด์ให้แนวทางที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ตัวแปรของมิติด้าน การสอน และมิติด้านสถาบันซึ่งอาจมีผลต่อการสำเร็จของหลักสูตรนั้นด้วย

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตค (The Stake's Congruence Contingency Model)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตคเป็นรูปแบบการประเมินที่ยึดเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นหลัก (Criterion-Based Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินเป็นหลัก โดยที่สเตคให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่าเป็นการบรรยายและตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งเน้นเรื่องการบรรยายสิ่งที่จะถูกประเมินโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือ

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตัดสินคุณค่า ซึ่งตามความเห็นของสเตกที่ระบุว่า การประเมินควรเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง และด้วยวิธีการหลายๆวิธี ไม่ว่าจะจุดมุ่งหมายของการประเมินนั้นจะเพื่อบรรยายหรือเพื่อตัดสินอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม กระบวนการประเมินนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญอยู่ 3 ด้าน คือ สิ่งที่มีอยู่ก่อน/ปัจจัยเบื้องต้น/สิ่งนำ (Antecedents) กระบวนการเรียนการสอน/ปฏิบัติการ (Transactions) และผลลัพธ์ (Outcomes) โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม 2553:36)

1. ด้านสิ่งที่มีมาก่อน หรือ สภาพก่อนเริ่มโครงการ (Antecedent) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เอื้อให้เกิดผลจากหลักสูตรและเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรอยู่แล้ว ประกอบด้วย 7 หัวข้อคือ บุคลิกและนิสัยของนักเรียน บุคลิกและนิสัยของครู เนื้อหาในหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน อาคารสถานที่ การจัดโรงเรียน ลักษณะของชุมชน

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน (Instructional Process or Transactions) หมายถึง ปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะที่มีการเรียนการสอนระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู ครูกับผู้ปกครอง ฯลฯ เป็นขั้นของการใช้หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย 5 หัวข้อคือ การสื่อสาร การจัดแบ่งเวลา การลำดับเหตุการณ์ การให้กำลังใจ และบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม

3. ด้านผลผลิต หรือผลที่ได้รับจากโครงการ (Outcomes) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อคือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ทักษะของนักเรียน ทักษะของนักเรียน ผลที่เกิดขึ้นกับครู และผลที่เกิดขึ้นกับสถาบัน

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโพรวัส (Provus' Discrepancy Evaluation Model)

โพรวัสได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรซึ่งเรียกว่า “การประเมินผลตามความแตกต่างหรือประเมินผลความไม่สอดคล้อง” (Discrepancy Evaluation) ซึ่งจะประเมินหลักสูตรทั้งหมด 5 ส่วน คือ 1) การออกแบบ (Design) 2) ทรัพยากรหรือสิ่งที่เริ่มตั้งไว้เมื่อใช้หลักสูตร (Installation) 3) กระบวนการ (Process) 4) ผลผลิตของหลักสูตร (Products) 5) ค่าใช้จ่ายหรือผลตอบแทน (Cost) ในแต่ละส่วนจะมีขั้นตอนการประเมินผลเหมือนกันโดยจะดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

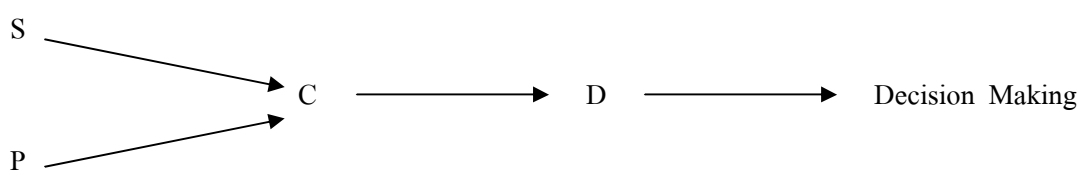
ขั้นที่ 1 ผู้ประเมินจะต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน (Standards - S) ของสิ่งที่ต้องการวัดก่อน เช่น มาตรฐานด้านเนื้อ เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ผู้ประเมินต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการปฏิบัติจริงของสิ่งที่ต้องการวัด (Performance - P)

ขั้นที่ 3 ผู้ประเมินนำข้อมูลที่รวบรวมได้ในขั้นที่ 2 มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 (Compare - C)

ขั้นที่ 4 ผู้ประเมินศึกษาความแตกต่าง หรือความไม่สอดคล้องระหว่างผลการปฏิบัติจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน (Discrepancy - D)

ขั้นที่ 5 ผู้ประเมินส่งผลการประเมินไปให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าจะยกเลิกการใช้หลักสูตรที่ประเมิน หรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหรือเกณฑ์มาตรฐานให้มีคุณภาพดีขึ้น (Decision Making)

แผนภูมิที่ 3 รูปแบบการประเมินของ Provus

ที่มา : สุนีย์ ภูพันธ์ ,แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), 274.

S = Standard เป็นขั้นแรกของการดำเนินการประเมินหลักสูตร กล่าวคือ ผู้ประเมินผลต้องตั้งสิ่งมาตรฐานที่ต้องการวัดไว้ก่อน

P = Performance หลังจากดำเนินการขั้นแรกเรียบร้อยแล้ว ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการปฏิบัติจริง ในสิ่งที่ต้องการวัดมาให้เพียงพอ ข้อมูลที่รวบรวมควรเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่ชัดเจน

C = Compare เมื่อตั้งมาตรฐานและรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ก็นำข้อมูลมาเปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

D = Discrepancy จากการเทียบข้อมูลกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ผู้ประเมินพบว่า มีช่องว่าง อะไรที่เกิดขึ้นกับผลที่คาดหวัง

D = Decision Making ประเมินจะส่งผลประเมินไปให้ผู้ที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

แบบการประเมินผลหลักสูตรของโพรวิสันี นับว่าสะดวกแก่ผู้ประเมินหลายประเภท และเป็นกระบวนการที่ส่งให้เห็นถึงผู้บริหารจะตัดสินใจ จะใช้หรือไม่ หรือจะปรับปรุงเพิ่มเติม หรือจะหยิบยกข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งมาพิจารณา

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสตัฟเฟิลบีม(Stufflebeam)

สตัฟเฟิลบีม (Danie L. Stufflebeam) ได้อธิบายความหมายของการประเมินผลทางการศึกษาเอาไว้ว่าเป็นกระบวนการบรรยายการหาข้อมูล และการให้ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจทางเลือก ฉะนั้นรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีมจึงเป็นรูปแบบที่เหมาะสมแก่การช่วยตัดสินใจเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด

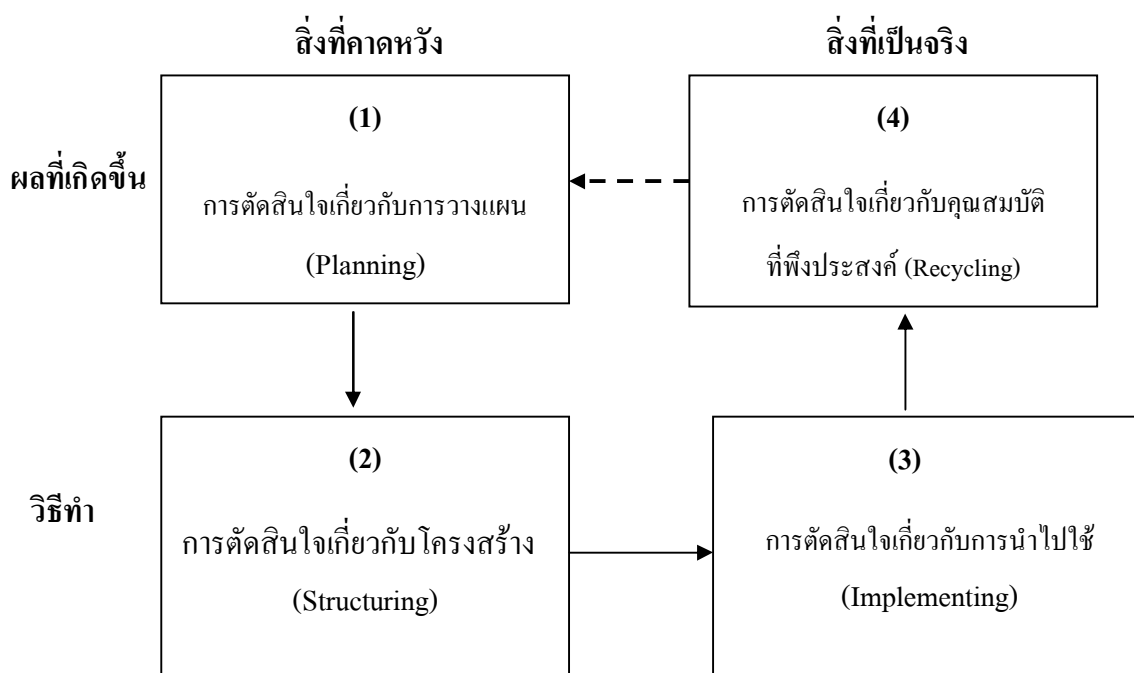
ตามปกติสถานการณ์ในการตัดสินใจ (Decision Settings) โดยทั่วไปจะประกอบด้วยมิติที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

1. มิติด้านข้อมูลที่มีอยู่ (Information Grasp) คือถ้าเราจะตัดสินใจทำอะไรสักอย่างเราจำเป็นต้องคำนึงว่าเรามีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่มากน้อยเพียงใดแล้ว

2. มิติด้านปริมาณความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้น (Degree of Change) คือหมายความว่าถ้าเราจะตัดสินใจทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เราต้องคำนึงว่าเมื่อเราทำไปแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยสักแค่ไหน

การตัดสินใจนั้นไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์แบบใดก็ตามจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงประเมิน (Evaluation Data) มาช่วยเป็นพื้นฐาน เพราะการตัดสินใจใด ๆ ของผู้บริหารที่ไม่ใช่ข้อมูลเชิงประมาณมาเป็นพื้นฐานในการหาทางเลือก ย่อมเสี่ยงต่อความล้มเหลวในการดำเนินงานตามทางเลือกนั้นอย่างมาก ส่วนการตัดสินใจทั้งปวงทางการศึกษานั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจะจัด

เนื้อหาวิชาในหลักสูตรอย่างไร จะจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีไหน จะใช้สื่อการเรียนการสอนอะไร จะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอะไร ถ้าพิจารณาในแง่ของวิธีการกับผลที่จะเกิดขึ้นและสิ่งที่คาดหวัง กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง เราอาจจำแนกการตัดสินใจออกได้เป็น 4 ประเภท ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 ประเภทและความสัมพันธ์ ของ Stufflebeam ต่อสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เป็นอย่างจริง

ที่มา : สุนีย์ ภูพันธ์, แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546),266.

ประเภทของการตัดสินใจ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจโดยการคาดหวังว่าเราต้องการให้เกิดผลทางการศึกษาอย่างไร เช่น หลังจากที่นักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปแล้วนักเรียนควรมีคุณสมบัติที่เด่นอย่างไรบ้าง ดังนั้นการตัดสินใจชนิดนี้จึงนำมาเป็นประโยชน์ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือในการวางแผนจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงเรียกการตัดสินใจอย่างนี้ว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน

2. การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจโดยการคาดหวังว่าถ้าเราต้องการให้เกิดผลทางการศึกษาตามที่คาดหวังไว้ในข้อ 1 นั้น เราควรจะวาง

โครงสร้างหรือวางรูปแบบของการใช้หลักสูตรที่พึงประสงค์เอาไว้อย่างไร เช่นถ้าจะให้นักเรียนมีคุณสมบัติตรงตามที่คาดหวังเอาไว้ นั้น โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมอย่างไร การบริหารควรจะเป็นแบบใด ควรจัดการเรียนการสอนอย่างไร ควรจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรอะไรบ้าง ฯลฯ จึงเรียกการตัดสินใจแบบนี้ว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง

3. การตัดสินใจเกี่ยวกับการนำไปใช้ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจว่า ตามความเป็นจริงนั้นได้มีการนำหลักสูตรไปใช้ตามแนวทางที่คาดหวังเอาไว้หรือไม่ มีการควบคุมหรือแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้วิธีการที่เกิดขึ้นจริง ๆ เป็นไปตามที่ต้องการมากน้อยเพียงใด จึงเรียกการตัดสินใจแบบนี้ว่า การตัดสินใจ เกี่ยวกับการนำไปใช้

4. การตัดสินใจเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจ หลังจบการศึกษาตามหลักสูตรไปแล้วนั้นจริงแล้วนักเรียนมีคุณสมบัติเป็นอย่างไรมีความรู้ มีทักษะ มีเจตคติ เป็นอย่างไรและตรงตามที่คาดหวังเอาไว้หรือไม่ ที่อะไรบ้างที่ต้องรักษาเอาไว้ และมีอะไรบ้างที่ต้องละทิ้งหรือนำมาปรับขยายเสียใหม่ จึงเรียกการตัดสินใจแบบนี้ว่าการตัดสินใจ เกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์

ทั้งหมดที่กล่าวมา 4 ข้อนี้ คือประเภทการตัดสินใจทางการศึกษา แต่ตามความคิดของสตัฟเฟิลบีมั้น การตัดสินใจทุก ๆ เรื่องจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงประเมินในการพิจารณาขั้นพื้นฐาน และสตัฟเฟิลบีมได้ให้แนวคิดไว้ว่า ในการประเมินผลหลักสูตรนั้นมีสิ่งสำคัญที่เราต้องประเมินอยู่ 4 ด้าน คือ

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรรู้ว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้างสถานการณ์ที่คาดหวังกับสภาพที่แท้จริงในสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นอย่างไร มีความต้องการ หรือปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรบ้างที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษา และสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไร ฯลฯ ในการประเมินสภาพแวดล้อมนี้ ผู้ประเมินอาจใช้วิธีดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด (Conceptual Analysis)
2. การทำวิจัยด้วยการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์จริง (Empirical Studies)
3. การอาศัยทฤษฎีและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญการประเมินสภาพแวดล้อมนี้จะ

ช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจด้านการวางแผนหรือกำหนดจุดมุ่งหมาย (Planning Decisions)

2. การประเมินตัวป้อน (Inputs Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรหรือสรรพกำลังต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างไร จะขอความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่งภายนอกหรือไม่ จะใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใดดีซึ่งการประเมินตัวป้อนอาจกระทำได้ด้วย

1. จัดทำในรูปแบบของคณะกรรมการ
2. อาศัยผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ทำเอาไว้แล้ว
3. ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญมาให้คำปรึกษา
4. ทำการวิจัยเชิงทดลองเป็นการนำร่อง

อนึ่งข้อสังเกตว่าวิธีการประเมินตัวป้อนที่มีแตกต่างกันออกไปมาก นับแต่การใช้วิธีการง่าย ๆ โดยอาศัยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ หรือของคณะกรรมการไปจนถึงวิธีการที่ซับซ้อน เช่น การวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับความต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงมีมากน้อยเพียงไร และข้อมูลที่มีอยู่จะนำมาสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนั้นมีอยู่มากหรือน้อยนั่นเอง ตัวอย่าง เช่น ในสถานการณ์การตัดสินใจแบบ Homeostatic ที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยแต่ทว่าข้อมูลที่จะมาช่วยสนับสนุนนั้นมีอยู่มากแล้ว ในบางกรณีอาจไม่จำเป็นต้องมีการประเมินผลในลักษณะยุ่งยากซับซ้อนแต่ประการใดอย่างไรก็ตามถ้าสถานการณ์การตัดสินใจเป็นแบบ Incremental หรือ Neomobilistic ที่ต้องการนำนวัตกรรมบางอย่างมาใช้ในหลักสูตรการประเมินผล เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสนับสนุนจำเป็นต้องวิธีที่รอบคอบรัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ผลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้นั่นเอง

ฉะนั้นการประเมินตัวป้อนนี้จะช่วยให้เราได้ข้อมูลในการตัดสินใจ ถ้าเราจะจัดการศึกษาตามหลักสูตร เราควรจะขอความร่วมมือและช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกหรือไม่ ควรจะหาวิธีการใด วิธีการที่มีอยู่แล้วหรือวิธีการที่คิดค้นขึ้นมาใหม่ การดำเนินงานในโรงเรียน เช่น การบริหารความสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียน ฯลฯ ควรเป็นอย่างไรจึงจะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบผลสำเร็จ การประเมินตัวป้อนนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ในการตัดสินใจด้านโครงสร้างหรือการวางรูปแบบในการดำเนินงาน (Structuring Decision)

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อ สืบค้นจุดอ่อนของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวังเอาไว้ หรือจุดอ่อนของการดำเนินงานใน ชั้นทดลองใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป ฉะนั้นจึงต้องมีการจดบันทึกผลการประเมินกระบวนการนั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีการหลาย ๆ อย่าง ต่าง ๆ กัน เช่น

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วมปฏิบัติ
2. การวิเคราะห์การปะทะสัมพันธ์
3. การสัมภาษณ์
4. การใช้แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า
5. การให้เขียนรายงานประเภทปลายเปิด

อย่างไรก็ตามในการประเมินกระบวนการนี้บางครั้งจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการในการ ประเมินผลขึ้นมาโดยเฉพาะ และให้คณะกรรมการชุดนี้มีเวลาทำการประเมินอย่างเต็มที่ เช่น ถ้าเป็น สถาบันระดับอุดมศึกษาก็อาจจะได้แก่ทีมงานในหน่วยวิจัยของสถาบันเอง แต่ถ้าเป็นใน โรงเรียน ระดับประถมศึกษาก็อาจจะได้แก่ศึกษานิเทศก์ของจังหวัด เพราะการตั้งครูในโรงเรียนให้ทำหน้าที่ ประเมินผลโดยเฉพาะนั้นทำได้ยากเนื่องจากมีข้อจำกัดอยู่หลายอย่าง เช่นเรื่องเวลาซึ่งมีความจำ เป็นมากในกรณีที่สถานการณ์การตัดสินใจเป็นแบบ Incremental และ Neomobilistic เพราะมีข้อมูล ที่ช่วยในการตัดสินใจอยู่แล้วน้อยมาก แต่ถ้าหากสถานการณ์การตัดสินใจเป็นแบบ Homeostic ซึ่ง ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ขณะเดียวกันก็มีข้อมูลที่จะนำมาใช้สนับสนุนอย่าง เหลือเฟือแล้ว ผู้บริหารและครูในโรงเรียนอาจช่วยกันทำการประเมินก็ได้การประเมิน กระบวนการนี้ให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจด้านการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริง (Implementing Decision)

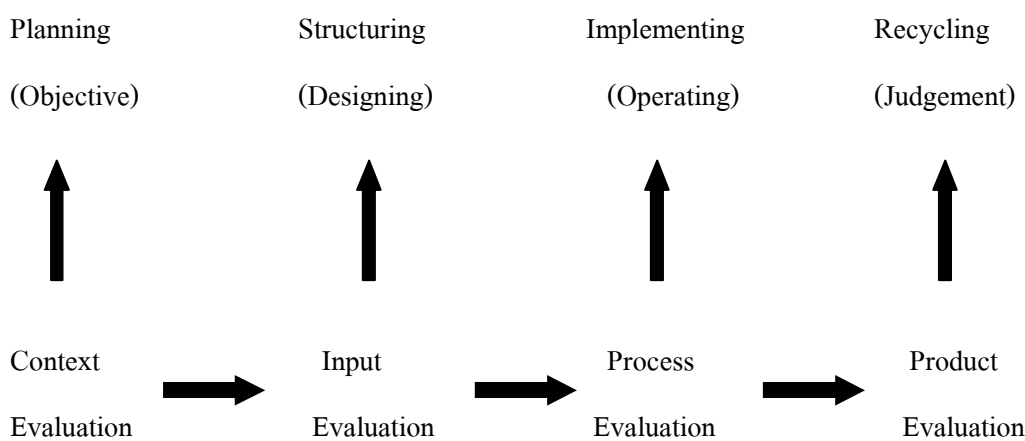
4. การประเมินผลผลิต (Products Evaluation) มีจุดมุ่งหมายจะตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นกับ นักเรียนนั้นเป็นไปตามที่คาดหวังไว้มากน้อยเพียงใดอาจทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ สัมพันธ์กับหลักสูตรอื่นที่มีอยู่ก็ได้

ในกระบวนการการศึกษานั้นการประเมินผลผลิตจะให้ข้อมูลที่นำมาช่วยตัดสินใจว่ามี กิจกรรมทางการศึกษาอะไรบ้างที่ควรทำต่อไป เลิกทำ หรือควรนำมาปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่

นอกจากนั้นยังให้ข้อมูลที่จะนำไปเชื่อมหรือสานต่อเข้ากับขั้นตอนอื่น ๆ ของกระบวนการทางการศึกษาได้อีกด้วย เช่น โรงเรียนหนึ่งมีปัญหาครูไม่พอสอนหรือครูมีภารกิจมากจนไม่มีเวลาจะเตรียมการสอนให้ได้ผล จึงได้คิดค้นนวัตกรรมทางการสอนแบบ RIT (Reduced Instructional Time) ขึ้นมาใช้ เสร็จแล้วก็ทำการประเมินผลผลิตของการเรียนแบบ RIT ดูพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นอยู่ในขั้นที่น่าพอใจเป็นอย่างยิ่ง และยังพบว่านวัตกรรมดังกล่าวมีความพร้อมที่จะนำไปเผยแพร่ในโรงเรียนอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาอย่างเดียวกันได้ เพราะเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายไม่สิ้นเปลืองมากนัก อย่างนี้ผู้บริหารการศึกษาที่อาจใช้ผลจากการประเมินดังกล่าวมาช่วยในการตัดสินใจประกาศให้โรงเรียนต่าง ๆ นำนวัตกรรมแบบ RIT ไปใช้จัดการเรียนการสอนต่อไป

การประเมินผลผลิตนี้จะให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจว่า จะเก็บรักษาไว้ เลิกใช้ หรือปรับปรุงแก้ไขใหม่ (Recycling Decisions)

เนื่องจากสตัฟเฟิลบีมีให้แนวคิดว่าการประเมินผลหลักสูตรนั้นมีสิ่งที่จะต้องประเมินอยู่ 4 อย่าง คือ Context , Input , Process , และ Products รูปแบบการประเมินผลของเขาจึงเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็น CIPP Model ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินผลกับการตัดสินใจตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีมี อาจเป็นแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินผลกับการตัดสินใจ

ที่มา : สุนีย์ ภูพันธ์ , แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546), 270.

ในการประเมินหลักสูตรตามแนวคิด CIPP Model ต่อมาได้มีการขยายแนวคิด โดยขยาย ผลผลิต (Product) ออกเป็น IEST โดย I (Impact) เป็นผลกระทบที่นอกเหนือจากผลผลิตที่ต้องการ ให้เกิด E (Effectiveness) เป็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้น S (Sustainable) เป็นความยั่งยืนของผลที่เกิดขึ้น และ T (Transportation) เป็นผลที่สามารถถ่ายทอดขยายผลต่อเนื่องได้ ในช่วงแรกของการประเมิน ที่เน้น CIPP Model เน้นการประเมินเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรใน 4 ด้าน คือ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553: 30-35)

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้พัฒนา หลักสูตรรู้ว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง สถานการณ์ที่คาดหวังกับ สภาพที่แท้จริงในสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นอย่างไร มีความต้องการ หรือปัญหาอะไรบ้างที่ยัง ไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรบ้างที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ ในการศึกษา และสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไร ประเด็นการประเมินครอบคลุม เกี่ยวกับ นโยบาย ของ ศร. , สกอ. นโยบายขององค์กร อปท. มูลนิธิ สมาคมความต้องการของชุมชน การติตราของ สังคม ความคาดหวังของผู้ปกครอง ผู้ใช้บัณฑิต แผน วิทยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร เป็นต้น

2. การประเมินปัจจัยหรือตัวป้อน (Inputs Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรหรือสรรพกำลังต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างไร จะขอความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่ง ภายนอกดีหรือไม่ อย่างไร ประเด็นการประเมินครอบคลุม เกี่ยวกับงบประมาณ อาคารสถานที่ คุณลักษณะ/ คุณวุฒิ/ คุณสมบัติ/ประสบการณ์ของผู้บริหาร ผู้สอน/ จำนวน คุณภาพของผู้เรียน/ พื้นฐานความรู้ผู้เรียน สื่อ วัสดุ/ อุปกรณ์/ หนังสือตำรา เอกสารหลักสูตร การสนับสนุนส่งเสริม ของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร เวลาและช่วงเวลา เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อ สืบค้นจุดเด่น จุดอ่อนหรือจุดที่ควรพัฒนาของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวังเอาไว้ หรือ จุดเด่นจุดอ่อน หรือจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานในการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูล ประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป ฉะนั้นจึงต้องมีการจดบันทึกผลการประเมิน

กระบวนการนั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีการหลายๆ วิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศ การกำกับติดตาม การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดมุ่งหมายจะตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่คาดหวังเอาไว้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ สมรรถนะ และคุณธรรมจริยธรรม เจตคติ รวมทั้งความสามารถในการนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ ประสพการณ์ สมรรถนะ จากการเรียนการสอนในหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงได้หรือไม่อย่างไร อาจทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมพัทธ์กับหลักสูตรอื่นที่มีอยู่ก็ได้ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจเหมาะสม เห็นด้วย สอดคล้อง ทักษะ ความสามารถในการปฏิบัติ พฤติกรรม

ในการประเมินหลักสูตรตามแนวคิด CIPP Model ต่อมาได้มีการขยายแนวคิด โดยขยายผลผลิต(Product) ออกเป็น IEST โดย I (Impact) เป็นผลกระทบที่นอกเหนือจากผลผลิตที่ต้องการให้เกิด E (Effectiveness) เป็นประสิทธิผลที่เกิดขึ้น S (Sustainable) เป็นความยั่งยืนของผลที่เกิดขึ้น และ T (Transportability) เป็นผลที่สามารถถ่ายโอนขยายผลต่อเนื่องได้

Context	บริบท
Input	ปัจจัย
Process	กระบวนการ
Product	ผลผลิต
Impact	ผลกระทบ
Effectiveness	ประสิทธิผล
Sustainable	ความยั่งยืน
Transportability	การถ่ายโอน การขยายผล

ผลจากการขยายแนวคิดทำให้การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ CIPP Model มีการขยายการประเมินผลผลิต (Product) โดยส่วนใหญ่นิยมขยายผลการประเมินผลผลิตครอบคลุมถึงผลกระทบ(Impact) ด้วย คือเน้นการประเมินกระทบ (Impact Evaluation) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

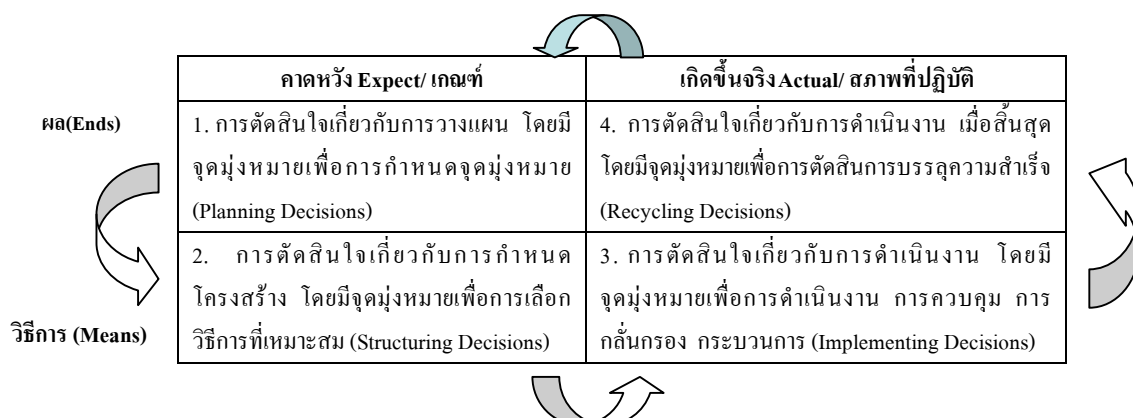
พิจารณาผลที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ อาจมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับการศึกษาต่อ การมีงานทำ การได้รับรางวัล เกียรติยศ เกียรติบัตร การเป็นที่ยอมรับ การมีชื่อเสียงของสถาบัน การนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

การประเมินหลักสูตรเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร สามารถสรุปแต่ละด้านของการประเมินกับประเภทการตัดสินใจได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปแต่ละด้านของการประเมินกับประเภทการตัดสินใจ

ประเภทของการประเมิน	ประเภทของการตัดสินใจและการใช้ประโยชน์จากการประเมิน	
C: Context Evaluation (การประเมินบริบท)	Planning Decision (การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน)	- กำหนดหรือเลือกนโยบาย/เป้าหมาย/ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
I: Input Evaluation (การประเมินปัจจัย)	Structuring Decision (การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อ กำหนดวิธีการ)	- กำหนดโครงสร้างการดำเนินงาน ทรัพยากรกลยุทธ์ แผนงาน และวิธีการ ดำเนินงาน ตามหลักสูตร
P: Process Evaluation (การประเมินกระบวนการ)	Implementing Decision (การตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติ)	- ติดตามและกำกับการทำงานตาม แผน - ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง วิธีการดำเนินงาน ให้เหมาะสม - รายงานความก้าวหน้าของหลักสูตร
P: Product Evaluation (การประเมินผลผลิต)	Recycling Decision (การตัดสินใจเพื่อการทบทวน)	- ยุติ/ล้มเลิก - เปลี่ยน - คงไว้/ชะลอ - ขยาย

ซึ่งสาระของการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรสามารถสรุปที่สะท้อนสภาพที่เกิดขึ้นจริง (Actual) กับการคาดหวัง (Expect) ได้ดังแผนภูมิที่ 6

แผนภูมิที่ 6 สาระของการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่สะท้อนสภาพที่เกิดขึ้นจริง (Actual)กับการคาดหวัง (Expect) (มาเรียม นิลพันธุ์ 2554:33)

สำหรับการประเมินหลักสูตรนั้นสามารถกระทำได้ระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรและหลังการใช้หลักสูตร โดยบทบาทการประเมินในแต่ละช่วงแตกต่างกันดังตารางที่ 2 ตารางที่ 2 บทบาทการประเมิน

การประเมิน	บทบาทการประเมิน	
	Formative Evaluation เน้น Decision-making	Summative Evaluation เน้น Accountability
C: Context Evaluation	เป็นข้อเสนอแนะสำหรับเลือกวัตถุประสงค์และกำหนดลำดับความสำคัญ	ตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และสิ่งที่จำเป็นพื้นฐานสำหรับการเลือกสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการความคาดหวังโอกาส และปัญหา
I: Input Evaluation	เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการเลือกกลยุทธ์ทรัพยากร โครงการ เป็นปัจจัยสำหรับการออกแบบการดำเนินการ	ตัดสินใจเลือกกลยุทธ์และทรัพยากรและให้เหตุผลทางเลือก
P: Process Evaluation	เป็นข้อเสนอแนะทางการปฏิบัติ/การดำเนินงาน และควบคุมการดำเนินงาน	ตัดสินใจการดำเนินงานที่เป็นจริง
P: Product Evaluation	เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการยุติ - คง/ชะลอปรับเปลี่ยน - ขยายปรับปรุงโครงการ	ตัดสินใจผลที่เกิดขึ้นและการตัดสินใจย้อนกลับ

การประเมินหลักสูตรสามารถทำได้หลายวิธีซึ่งควรเหมาะสมกับสิ่งที่ประเมินและผู้ให้ข้อมูลในการประเมินหลักสูตร

ในประเด็นวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตรในแต่ละด้านตามแนวคิดของ CIPP มีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินหลักสูตร ตามแนวคิดของ CIPP

การประเมินบริบท	การประเมินปัจจัย	การประเมินกระบวนการ	การประเมินผลผลิต
1. เพื่อกำหนดบริบท/ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง 2. เพื่อหากลุ่มเป้าหมาย และความต้องการของ กลุ่ม 3. เพื่อหาเวลาและโอกาส ที่ต้องการสนองความ ต้องการ 4. เพื่อวินิจฉัยปัญหา ภายใต้ความต้องการนั้นๆ เพื่อตัดสินใจว่า วัตถุประสงค์ที่เหมาะสม ของหลักสูตรควรเป็น อะไร	1. เพื่อกำหนดและ ประเมินสมรรถนะ 2. เพื่อหาทางเลือกยุทธวิธี ในการดำเนินการตาม หลักสูตร 3. เพื่อกำหนดการ ออกแบบการดำเนินการ ตามยุทธวิธี 4. เพื่อกำหนด งบประมาณ 5. เพื่อการกำหนดเวลา 6. เพื่อการกำหนด กิจกรรมต่างๆ ตาม หลักสูตร	เพื่อหาและคาดคะเน เกี่ยวกับผลจากการดำเนิน ตามหลักสูตรในด้าน ต่างๆ ดังนี้ 1. ขั้นตอนการดำเนินงาน 2. ผลจากการดำเนินงาน ตามการออกแบบ เพื่อที่จะหาข้อมูลและ สารสนเทศในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับแผนงาน และกิจกรรมต่างๆ	1. เพื่อตัดสินผลผลิต 2. เพื่อหาความสัมพันธ์ ระหว่างผลผลิตกับ วัตถุประสงค์ของ หลักสูตร 3. หาความสัมพันธ์ ระหว่างผลผลิตกับบริบท ปัจจัย และกระบวนการ 4. เพื่อแปลความหมายใน แง่คุณค่าของข้อ 1 – 3
การประเมินบริบท	การประเมินปัจจัย	การประเมินกระบวนการ	การประเมินผลผลิต
โดยใช้วิธีวิเคราะห์ ระบบ การสำรวจ การวิจัย/ วิเคราะห์/ ตรวจสอบเอกสาร การสัมภาษณ์ การจัดลำดับคุณภาพ การ สอบถาม การสนทนากลุ่ม และวิธี Delphi Technique ความสอดคล้อง ความคิดเห็น ความพึงพอใจ ความเป็นไปได้	โดยการจัดลำดับคุณภาพ การวิเคราะห์ทรัพยากร การวิจัย/ วิเคราะห์/ ตรวจสอบ เอกสาร การสัมภาษณ์ การสอบถาม ความเหมาะสม ความคิดเห็น ความเพียงพอ ความสะดวกในการใช้ ความพึงพอใจ	3. เพื่อตัดสินใจ กระบวนการ 4. เพื่อตัดสินใจกิจกรรม ภายในกระบวนการ โดยการกำกับ (Monitoring) และติดตาม เกี่ยวกับศักยภาพ การ ดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรมต่างๆ และโดย การอธิบายกระบวนการที่ กระทำ ระดับการปฏิบัติ ความคิดเห็น ความ เหมาะสม ความเพียงพอ ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์	1. ระบุการปฏิบัติการ/ วัด ผลสัมฤทธิ์ตามเกณฑ์ที่ กำหนดไว้ตาม วัตถุประสงค์ของ โครงการ 2. เปรียบเทียบผลของ โครงการกับเกณฑ์/ มาตรฐาน/ ความคาดหวัง 3. ผลเชิงปริมาณและ คุณภาพ ระดับการปฏิบัติ ความคิดเห็น ความเหมาะสม ความพึงพอใจ

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของโกว์

โกว์ (Gow) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบภายใน (Intrinsic Analysis Model) เมื่อปี ค.ศ. 1979 โกว์ได้เสนอกระบวนการประเมินหลักสูตรเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์หลักสูตร

1. โอกาสการเรียนรู้ (Opportunity) ศึกษาจาก 1) โอกาสในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา โดยพิจารณาจากความคิดรวบยอด เนื้อหาและทักษะ 2) โอกาสในการเรียนอันเนื่องมาจากการใช้หลักสูตร โดยพิจารณาจากความเข้มของเนื้อหาสาระของหลักสูตรและการสนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

2. สิ่งเร้า (Stimulators) พิจารณาจาก 1) การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสนำตนเองเลือกสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ประเมินผลตนเอง และมีการวางแผนการเรียนของตนเอง 2) การที่ผู้เรียนได้รับแรงเสริมทั้งภายนอกและภายในตัวผู้เรียน 3) ความหลากหลายของรูปแบบ วิธีการ และกลวิธีในการสอน

3. โครงสร้างของหลักสูตร (Structure) พิจารณาจาก 1) ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์ของหลักสูตรกับลักษณะนิสัยและความต้องการของผู้เรียน 2) ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับบทเรียน (3) ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์และบทเรียน 4) ความเหมาะสมในการกำหนดและจัดลำดับของจุดประสงค์เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย 5) ความเหมาะสมในการให้แนวทางแก่ครูสำหรับการวินิจฉัย และทำการสอนซ่อมเสริมให้แก่ผู้เรียน

4. สภาพการเรียนการสอน (Instructional Events) พิจารณาจาก 1) ความเหมาะสมของกลุ่มในการให้แนวทางการสอนและให้ความรู้พื้นฐานจำเป็นสำหรับครู 2) ความเหมาะสมและความชัดเจนของเอกสารสำหรับผู้เรียนในการให้แนวทางแก่ผู้เรียน 3) ความสะดวกในการใช้รูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารการสอน 4) ความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างกลวิธีในการสอนกับลักษณะของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การตัดสินคุณภาพของหลักสูตร

หลังจากที่วิเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 1 แล้ว ผู้ประเมินนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาและทางจิตวิทยา เพื่อพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่อย่างไร

จุดเด่นของรูปแบบของการประเมินหลักสูตรของโกว์ คือ เป็นการตัดสินคุณภาพหลักสูตรโดยใช้หลักการและทฤษฎีทางการศึกษาและทางจิตวิทยาเป็นหลัก ไม่ใช้ความคิดเห็นของผู้วิเคราะห์เป็นหลักสำคัญ จึงแตกต่างจากการประเมินรูปแบบอื่น และมีความสมเหตุสมผลเป็นอย่างมาก

การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Balanced Scorecard)

เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ คือ ความสัมฤทธิ์ผล เป็นหลัก โดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งผลการประเมินนี้จะนำมาใช้ในการตอบคำถามถึงความคุ้มค่าในการทำงานทำงาน ใช้แสดงผลงานต่อสาธารณะและเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดียิ่งขึ้น (อมรรัตน์ ทิพยจันทร์ 2546 : 201) ซึ่งสอดคล้องกับ (วิชัย วงษ์ใหญ่ ม.ป.ป)

มาตรฐานของ Balanced Scorecard ได้แก่

1. ด้านการเงิน (Financial Perspective)
2. ด้านลูกค้า (Customer Perspective)
3. ด้านกระบวนการภายใน (Internal Process Perspective)
4. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective)

โดยภายใต้แต่ละมุมมองประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์(Objective) คือ สิ่งที่ต้องการมุ่งหวังหรือต้องการที่จะบรรลุในด้านต่างๆ
2. ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (Measures หรือ Key Performance Indicator) ได้แก่ ตัวชี้วัดของวัตถุประสงค์ในแต่ละด้าน ซึ่งตัวชี้วัดเหล่านี้จะเป็น เครื่องมือที่ใช้ในการวัดว่าองค์การบรรลุวัตถุประสงค์ในแต่ละด้านหรือไม่
3. เป้าหมาย (Target) ได้แก่ เป้าหมายหรือตัวเลขที่ต้องการจะบรรลุตัวชี้วัดแต่ละตัว
4. แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม (Initiatives) ที่องค์การจะจัดทำเพื่อบรรลุเป้าหมาย

จากรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า แต่ละรูปแบบต่างพยายามประเมินสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักสูตรให้มากที่สุด ซึ่งในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Danie L. Stufflebeam) มาใช้ในการประเมินโดยศึกษาในปัจจัยหลัก 4 ประการคือ Context , Input , Process , และ Products ตามรูปแบบ CIPP Model

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

ชื่อหลักสูตร	ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
ชื่อปริญญา	ภาษาไทย ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการนิเทศ) ศษ.ม. (หลักสูตรและการนิเทศ) ภาษาอังกฤษ Master of Education (Curriculum and Supervision) M. Ed. (Curriculum and Supervision)
สถานที่	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรการสอนและการนิเทศ 2. เพื่อเตรียมบุคลากรที่จะเป็นศึกษานิเทศก์ นักพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาและอาจารย์ผู้สอน 3. เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพการนิเทศและการพัฒนาหลักสูตร โดยการศึกษา ค้นคว้าและวิจัย 4. เพื่อพัฒนาคุณธรรมในวิชาชีพแก่ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเข้าศึกษา

1. มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยศิลปากร ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญา มหาบัณฑิต พ.ศ. 2537
2. สำเร็จปริญญาบัณฑิตทางการศึกษา ระดับเกียรตินิยม หรือสำเร็จปริญญาบัณฑิตทางการศึกษา และมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือสำเร็จปริญญาบัณฑิตสาขาอื่นและมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ปี
3. ผ่านกระบวนการคัดเลือกจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โครงสร้างหลักสูตร

แผน ก.	วิชาบังคับ	30 หน่วยกิต
	วิชาเลือก	6 หน่วยกิต
	รวมจำนวนหน่วยกิต	36 หน่วยกิต
	วิทยานิพนธ์ มีค่าเทียบเท่า	12 หน่วยกิต
แผน ข.	วิชาบังคับ	38 หน่วยกิต
	วิชาเลือก	10 หน่วยกิต
	รวมจำนวนหน่วยกิต	48 หน่วยกิต

สำหรับผู้ที่จบปริญญาบัณฑิตสาขาวิชาอื่นนอกจากสาขาการศึกษา จะต้องศึกษารายวิชาต่อไปในปีแรกที่เข้าเรียนระดับบัณฑิตศึกษาโดยไม่คิดค่าธรรมเนียมและได้รับผลการศึกษาเป็น S คือ

462 202	วิธีสอนทั่วไป (Methods of Teaching)	3(3-0-6)
463 101	จิตวิทยาการศึกษา (Educational Psychology)	3(3-0-6)
464 231	การวัดและประเมินผลการศึกษา (Educational Measurement and Evaluation)	3(3-0-6)

การแบ่งสายวิชาในการสอนประมวลความรู้

1. นักศึกษาที่เลือกเรียนแผน ก. มีสิทธิเข้าสอบประมวลความรู้ภายหลังจากที่ได้เรียน และสอบผ่านรายวิชาบังคับครบทุกรายวิชา มีจำนวน 30 หน่วยกิต และในการสอบประมวลความรู้กำหนดให้นักศึกษา 2 สายวิชา คือ

- 1.1 สายวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
- 1.2 สายวิชาพื้นฐานทางการศึกษาที่เกี่ยวกับหลักสูตร การสอนและการนิเทศ

2. นักศึกษาที่เลือกเรียนแผน ข. มีสิทธิเข้าสอบประมวลความรู้ภายหลังจากที่ได้เรียน และสอบผ่านรายวิชาบังคับครบทุกรายวิชา มีจำนวน 38 หน่วยกิต และในการสอบประมวลความรู้กำหนดให้นักศึกษา 3 สายวิชา คือ

- 2.1 สายวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
- 2.2 สายวิชาพื้นฐานทางการศึกษาที่เกี่ยวกับหลักสูตร การสอนและการนิเทศ
- 2.3 สายวิชาสถิติและการวิจัย

รายวิชาและหน่วยกิต

วิชาบังคับ สำหรับนักศึกษาแผน ก 30 หน่วยกิต และนักศึกษาแผนข 38 หน่วยกิต โดย
นักศึกษาทั้งแผน ก และ แผน ข ต้องศึกษารายวิชาต่อไปนี้ จำนวน 30 หน่วยกิต

461	401	หลักการบริหารการศึกษา (Principles of Educational Administration)	2(2-0-4)
462	401	พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร (Foundations of Curriculum Development)	3(3-0-6)
462	402	ทฤษฎีหลักสูตร (Curriculum Theory)	3(3-0-6)
462	403	ปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร (Practicum in Curriculum Development)	2(1-2-3)
462	411	การออกแบบการสอน (Instructional Design)	3(2-2-5)
462	412	การนิเทศการสอน (Supervision of Instruction)	3(3-0-6)
462	413	ปฏิบัติการนิเทศการสอน (Practicum in Instructional Supervision)	2(1-2-3)
463	462	พื้นฐานทางจิตวิทยาเพื่อการศึกษา (Psychological Foundations of Education)	2(2-0-4)
464	411	พื้นฐานทางปรัชญาเพื่อการศึกษา (Philosophical Foundations of Education)	2(2-0-4)
464	451	สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา (Statistics for Education Research)	3(3-0-6)

464	460	วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Research Methodology in Behavioral and Social Science)	3(3-0-6)
467	391	พื้นฐานทางสังคมเพื่อการศึกษา (Social Foundations of Education)	2(2-0-4)
นักศึกษาแผน ข ต้องศึกษารายวิชาบังคับต่อไปนี้ อีก 8 หน่วยกิต คือ			
462	428	การศึกษางานวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ (Research Studies on Curriculum and Supervision)	2(2-0-4)
462	429	การศึกษารายบุคคล (Individual Study)	6(1-0-17)
วิชาเลือก สำหรับนักศึกษาแผน ก 6 หน่วยกิต และสำหรับนักศึกษาแผน ข 10 หน่วยกิต จากรายวิชาต่อไปนี้			
461	498	ภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational Leadership)	2(2-0-4)
461	419	การพัฒนาบุคลากร (Personnel Development)	2(1-2-3)
462	404	สัมมนาหลักสูตรประถมศึกษา (Seminar in Elementary School Curriculum)	2(2-0-4)
462	405	สัมมนาหลักสูตรมัธยมศึกษา (Seminar in Secondary School Curriculum)	2(2-0-4)
462	406	สัมมนาหลักสูตรอุดมศึกษา (Seminar in Higher School Curriculum)	2(2-0-4)
462	414	ปัญหาการนิเทศการสอน (Problems in Instructional Supervision)	2(2-0-4)
462	415	ปฏิบัติการนิเทศการฝึกสอน (Practicum in Supervision of Student Teaching)	2(1-2-3)
462	428	การศึกษางานวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ* (Research Studies on Curriculum and Supervision)	2(2-0-4)
463	421	สัมมนากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Seminar in Group Process)	3(3-0-6)

464	452	สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย ทดลองและกึ่งทดลอง (Statistics for Experimental and Quasi Experimental)	3(3-0-6)
464	453	สถิติขั้นสูงเพื่อการวิจัยทางการศึกษา (Advanced Statistic for Educational Research)	3(3-0-6)
468	350	การสื่อสารการศึกษา (Educational Communication)	2(1-2-3)

และรายวิชาอื่นๆ ที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยศิลปากรและสถาบันอื่น โดยความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา และหัวหน้าภาควิชา

วิชาภาษาต่างประเทศประจำสาขาวิชา

466	422	ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมีค่าเทียบเท่า 2(2-0-4) (English for Graduate Student in Education)
-----	-----	--

ทั้งนี้ผู้ที่ลงทะเบียนวิชานี้ไม่นับหน่วยกิตให้ และมีสิทธิได้รับการยกเว้นไม่ต้อง

สอบภาษาต่างประเทศ

วิทยานิพนธ์

463	430	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต
-----	-----	-------------------------	----------------------------

คำอธิบายรายวิชา

เลขประจำรายวิชา	ชื่อรายวิชา	จำนวนหน่วยกิต
461 401	หลักการบริหารการศึกษา (Principles of Educational Administration) ศึกษาการวางแผน การจัดรูปโครงการบริหาร และบริหารคณะทำงาน การวินิจฉัยสั่งการ การ ประสานงาน การเสนอรายงานและการจัดทำ งบประมาณ รวมทั้งวิวัฒนาการของการบริหารและ ระบบการศึกษาของไทย	2(2-0-4)

461 408	ภาวะผู้นำทางการศึกษา (Educational Leadership) ศึกษาความหมายและความสามารถในการเป็น ผู้นำบทบาทของผู้นำ ความคาดหวังของสังคมที่เกี่ยวกับ บทบาทของผู้นำลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำ ชนิด ของผู้นำโดยทั่วไป ตลอดจนผู้นำในวงการศึก	2(2-0-4)
461 419	การพัฒนาบุคลากร (Personnel Development) ศึกษาแนวคิดและหลักการในการพัฒนา บุคลากร หน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารงาน พัฒนาบุคลากร ฝึกทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน เทคนิคในการวางแผนและประเมินโครงการพัฒนา บุคลากรในสถาบันการศึกษา มีการศึกษานอกสถานที่	2(1-2-3)
462 401	พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร (Foundations of Curriculum Development) ศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หลักการ กระบวนการและบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้ง การกำหนดจุดมุ่งหมาย การเลือกเนื้อหาสาระการใช้และ การประเมินหลักสูตร	3(3-0-6)
462 402	ทฤษฎีหลักสูตร (Curriculum Theory) ศึกษาแนวคิดของนักทฤษฎีการศึกษาและ ทฤษฎีหลักสูตรที่เป็นหลักวิเคราะห์ความหมายของ โครงสร้างของหลักสูตรตามแนวคิดนั้นๆวิเคราะห์ ลักษณะตามแนวมุขนิมิตและแนวพฤติกรรมนิมิต และแนวศึกษาแนวทางเลือกการสืบค้นเกี่ยวกับหลักสูตร ในอนาคต	3(3-0-6)

462 403	<p>ปฏิบัติการการพัฒนาหลักสูตร (Practicum in Curriculum Development)</p> <p>ฝึกปฏิบัติการการพัฒนาหลักสูตร โดยเน้นเทคนิคการสร้าง การใช้และการประเมินหลักสูตร มีการศึกษานอกสถานที่และการฝึกปฏิบัติงานตามสถานศึกษาในชุมชน</p>	2(1-2-3)
462 404	<p>สัมมนาหลักสูตรประถมศึกษา (Seminar in Elementary School Curriculum)</p> <p>วิเคราะห์และอภิปรายหลักการจุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา การใช้หลักสูตรประถมศึกษา ปัญหาในการใช้หลักสูตร นวัตกรรมและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาในอนาคต</p>	2(2-0-4)
462 405	<p>สัมมนาหลักสูตรมัธยมศึกษา (Seminar in Secondary School Curriculum)</p> <p>วิเคราะห์และอภิปรายหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษา การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ปัญหาในการใช้หลักสูตร นวัตกรรมและแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาในอนาคต</p>	2(2-0-4)
462 406	<p>สัมมนาหลักสูตรอุดมศึกษา (Seminar in Higher Education Curriculum)</p> <p>วิเคราะห์และอภิปรายหลักการจุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรอุดมศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรอุดมศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สาขาต่างๆ นวัตกรรมและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษา</p>	2(2-0-4)

462 411	<p>การออกแบบการสอน (Instructional Design)</p> <p>ศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎี องค์ประกอบและโครงสร้างของการออกแบบการสอน การประยุกต์ทฤษฎี การออกแบบการสอนในสภาพต่างๆของการเรียนการสอนและการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้าง การทดลองใช้และการประเมินประสิทธิภาพ โปรแกรมการสอน</p>	3(2-2-5)
462 412	<p>การนิเทศการสอน (Supervision of Instruction)</p> <p>ศึกษาจุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน ทักษะที่จำเป็นของผู้นิเทศ หลักการและทฤษฎีต่างๆสำหรับการนิเทศ เทคนิคในการนิเทศการสอน การประเมินการสอนของครู และการประเมินระบบการนิเทศการสอน</p>	3(3-0-6)
462 413	<p>ปฏิบัติการการนิเทศการสอน (Practicum in Instructional Supervision)</p> <p>ฝึกปฏิบัติการนิเทศการสอน เน้นการใช้เทคนิคการนิเทศการจัดโครงการและกิจกรรมการนิเทศ มีการศึกษานอกสถานที่</p>	2(1-2-3)
462 414	<p>ปัญหาการนิเทศการสอน (Problems in Instructional Supervision)</p> <p>ประมวลและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศการสอนอภิปรายและเสนอแนวทางการวิจัยเพื่อแก้ปัญหานั้นๆ</p>	2(2-0-4)
462 415	<p>ปฏิบัติการการนิเทศการฝึกสอน (Practicum in Supervision of Student Teaching)</p> <p>ศึกษาแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการฝึกสอน การจัดโครงการการฝึกสอนการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกสอน การวางแผนเกี่ยวกับการนิเทศการสอนของนักศึกษา การประเมินผลการนิเทศ มีการศึกษานอกสถานที่และฝึกปฏิบัติการนิเทศ</p>	2(1-2-3)

462 428	<p>การศึกษางานวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ (Research Studies on Curriculum and Supervision)</p> <p>ศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและการนิเทศโดยเน้นถึงการกำหนด ปัญหา การออกแบบการวิจัย การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ตลอดจนการประเมินรายงานการวิจัยเพื่อเลือกนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้</p>	2(2-0-4)
462 429	<p>การศึกษารายบุคคล (Individual Study)</p> <p>ศึกษาค้นคว้าและรายงานอย่างมีระบบเกี่ยวกับหลักสูตรหรือการสอนหรือการนิเทศการสอน</p>	6(1-0-17)
462 430	<p>วิทยานิพนธ์ (Thesis)</p> <p>ค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรหรือการนิเทศในเรื่องที่ผู้เรียนมีความสนใจมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมและแนะนำการค้นคว้าวิจัย</p>	มีค่าเทียบเท่า 12 หน่วยกิต
463 421	<p>สัมมนากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Seminar in Group Process)</p> <p>ศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์โดยใช้วิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เป็นเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น พิจารณาถึงปัจจัยที่ในการเสริมสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและกลุ่มชน การฝึกทักษะที่จำเป็นในการสร้างสัมพันธ์ที่ดีโดยใช้วิธีการกระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้มุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจหลักการและพัฒนาวิธีการทำงานของสมาชิกในกลุ่มต่างๆ</p>	3(3-0-6)

- 464 452 สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทดลองและกึ่งทดลอง
(Statistics for Experimental and Quasi Experimental Research) 3(3-0-6)
- วิชาบังคับก่อน : 464 451 สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษาศึกษาวิธีการออกแบบการวิจัย ทดลองและกึ่งทดลองแบบต่างๆและแบบของการวิเคราะห์ทางสถิติที่สอดคล้องทั้งสถิติพารามตริกและนอนพารามตริก ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนตามแบบแผนการวิจัย แบบสุ่มสมบูรณ์ แบบสุ่มกลุ่ม ลาตินสแควร์ แมนวิทนีย์-ยู ครัสคัลวอลลีสฟรีดแมนและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง การทดสอบภายหลัง ตลอดจนเงื่อนไขของการใช้สถิติเพื่อควบคุมความคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากตัวแปรแทรกซ้อนในงานวิจัยทางการศึกษา
- 464 453 สถิติขั้นสูงเพื่อการวิจัยทางการศึกษา 3(3-0-6)
- (Advanced Statistics for Educational Research)
- วิชาบังคับก่อน : 464 452 สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทดลองและกึ่งทดลอง ศึกษาหลักการและกระบวนการวิเคราะห์ทางสถิติ ตัวแปรพหุนาม ปัญหาเชิงสถิติที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และการวิเคราะห์ความแปรปรวน พหุนาม สหสัมพันธ์พหุคูณ สหสัมพันธ์แคน โนนิกัล การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ตัวแปรพหุนามตลอดจนการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป อาทิ APSS และ SAS
- 464 460 วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ 3(3-0-6)
- (Research Methodology in Behavioral and Social Sciences)
- ศึกษามโนทัศน์ของการวิจัยในฐานะที่เป็นกระบวนการในการแสวงหา องค์ความรู้ของสาขาวิชา และในฐานะกระบวนการเชิงระบบแนวการวิจัยแบบต่างๆที่ใช้ในสาขาวิชาทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ทั้งในระบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิง

	<p>ปริมาณ การเขียนโครงการวิจัย การกำหนดปัญหาการวิจัยสมมุติฐานการวิจัยตัวแปรและลักษณะข้อมูลตัวอย่าง และการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือสำหรับการวิจัย การรวบรวมและการจัดทำข้อมูล การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ การแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล การวิจัย การเขียนรายงานการวิจัยลักษณะต่างๆตลอดจนการประเมินผลงานการวิจัย</p>	
466 422	<p>ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (English for Graduate Student in Education)</p> <p>จุดมุ่งหมายของวิชานี้เน้นการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในการอ่านเอกสารทางวิชาการที่เป็นภาษาอังกฤษ นักศึกษาจะได้ฝึกและทำความเข้าใจกับกระบวนการอ่านเอกสารประเภทต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เคยศึกษา</p>	<p>มีค่าเทียบเท่า 2(2-0-4)</p>
467 391	<p>พื้นฐานทางสังคมเพื่อการศึกษา (Social Foundations of Education)</p> <p>ศึกษาแนวคิดพื้นฐานทางสังคมศาสตร์สาขา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ประชากรศาสตร์ สังคมวิทยา และมานุษยวิทยาที่มีความสัมพันธ์กับระบบการศึกษา วิเคราะห์กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา</p>	2(2-0-4)
468 350	<p>การสื่อสารการศึกษา (Educational Communications)</p> <p>ศึกษาและวิเคราะห์ทฤษฎี กระบวนการ การสื่อสาร หลักการสื่อสารปัญหาและการแก้ปัญหา การสื่อสารทางการศึกษา การประยุกต์ทฤษฎีการสื่อสารทางการศึกษาการสร้างและประเมินประสิทธิภาพ เครื่องมือในการสื่อสารทางการศึกษา มีกรณีศึกษาจากสถานที่</p>	2(1-2-3)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรทั้งงานวิจัยในประเทศ และต่างประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2554 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยใช้วิธีการประเมินของ Danial L. Stufflebeam รูปแบบการประเมินแบบ CIPP/EST Model เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การตรวจเอกสารหลักสูตร สอบถามความคิดเห็นและสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร 6 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 9 คน ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ จำนวน 18 คน ผู้ใช้บัณฑิตจำนวน 23 คน นักศึกษา 103 คน และบัณฑิต จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบตรวจเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติคือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งผลการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยภาพรวมพบว่า บัณฑิต นักศึกษา ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตร ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะ และผู้ใช้บัณฑิต มีความคิดเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จำแนกเป็น 1) ผลการประเมินด้านบริบทในภาพรวมและรายชื่อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์หลักสูตรเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความเหมาะสมของจำนวนหน่วยกิตทั้งหมด 2) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมและรายชื่อ พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คุณวุฒิ ความรู้

ประสบการณ์ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยของอาจารย์มีศักยภาพที่เหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีห้องปฏิบัติการจุดเชื่อมต่อ Internet ห้องทำงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เหมาะสม

3) ผลการประเมินด้านกระบวนการ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีการตรวจสอบงาน และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างชัดเจนเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการบริการด้านธุรการ การยื่นคำร้องลงทะเบียนต่าง ๆ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย/ผู้บริหารคณะ มีความคิดเห็นว่า กระบวนการของหลักสูตรมีความเหมาะสม แต่ควรเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน

4) ผลการประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บัณฑิต มีความคิดเห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการ/วิชาชีพ มีความสามารถพัฒนาหลักสูตรได้ และ มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักศึกษา ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมหาวิทยาลัย/ผู้บริหารคณะ คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตร มีความคิดเห็นว่า บัณฑิตที่จบการศึกษาตามหลักสูตรมีคุณลักษณะที่เหมาะสม

5) ผลการประเมินด้านผลกระทบ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ บัณฑิตได้นำความรู้ที่ได้เรียนมาไปสร้างผลงานทางวิชาการหรือนวัตกรรมการเรียนการสอน และผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตส่งผลกระทบต่อภาระงานของหน่วยงานได้รับผลประโยชน์ตรงตามที่คาดหมาย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ได้รับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานต่าง ๆ ในหน่วยงานและนอกหน่วยงาน

มัทนา วัฒนอมศักดิ์ (2553 : ก-จ) ศึกษาเรื่องการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของหลักสูตรเพื่อการปรับปรุงการกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 3) เพื่อศึกษาคุณภาพดุษฎีบัณฑิตซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตร โดยใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรซิปป์ (CIPP Model) ประชากรประกอบด้วย อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน อาจารย์พิเศษ อาจารย์ภาควิชาอื่น และกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์ จำนวน 57 คน นักศึกษาปัจจุบันในรุ่นปีการศึกษา 2547-2549 ที่

ได้รับอนุมัติหัวข้อคุณูปการจำนวน 36 คน คุณูปการบัณฑิต จำนวน 19 คน และผู้บังคับบัญชาของ
 คุณูปการบัณฑิต จำนวน 19 คน ผลการประเมินหลักสูตรพบว่า ด้านบริบทในภาพรวมมีความเหมาะสม
 อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับปณิธาน ความสัมพันธ์ระหว่าง
 หลักสูตรกับปณิธานของคณะศึกษาศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรกับความต้องการของ
 ประเทศ โครงสร้างและเนื้อหาสาระหลักสูตร ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ
 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์โครงสร้าง เนื้อหาสาระของหลักสูตรและรายวิชา ด้านปัจจัย
 นำเข้าในภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งประกอบด้วย ด้านโครงสร้างและเนื้อหาพบว่ามีความเหมาะสม
 ในระดับมาก ด้านอาจารย์ด้านบุคลากรของภาควิชาและด้านนักศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ
 มาก ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และด้าน
 อาคารสถานที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี
 ประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการวัดและประเมินผล และกระบวนการ
 จัดกิจกรรมของหลักสูตร ด้านผลลัพธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ประกอบด้วย ด้านคุณลักษณะ
 ของผู้เรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการพบว่าคุณูปการบัณฑิตมี
 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านผลสัมฤทธิ์นอกเหนือด้านวิชาการพบว่าผู้เรียนมี
 ความเหมาะสมในระดับมาก และด้านความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อคุณูปการบัณฑิตมีความ
 พึงพอใจในระดับมากที่สุด

ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ และคณะ (2552: ณ - ณ) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร
 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มี
 วัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลักสูตรในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และ
 ผลกระทบ โดยมีผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มอาจารย์ผู้สอน
 จำนวน 6 คน 2) กลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 – 5 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 38 คน 3)
 กลุ่มมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในช่วงปีการศึกษา 2546 – 2550 จำนวน 57 คน 4)
 กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่ จำนวน 12 คน 5) กลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษา
 ของมหาบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน และ 6) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2
 คน ในการประเมินหลักสูตรครั้งนี้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) โดย
 ใช้ CIPP ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam) โดยรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินบริบทในด้านวัตถุประสงค์ ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้ง 5 ข้อ มีความชัดเจน เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต่างๆ และมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างของหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสม ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด ด้านนักศึกษา พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด และในด้านองค์ประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด 3) การประเมินกระบวนการ ประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด และด้านการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด 4) การประเมินผลผลิต ประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมหาดบัณฑิตมีความเห็นว่าตนเองมีคุณลักษณะทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในระดับมากถึงมากที่สุด กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาดบัณฑิตทำงานอยู่ พบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมหาดบัณฑิตอยู่ในระดับมากและกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษาของมหาดบัณฑิตที่ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก พบว่าส่วนใหญ่มีความพอใจอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก 5) การประเมินผลกระทบ พบว่า กลุ่มมหาดบัณฑิตมีความเห็นว่า ตนเองสามารถนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษาในหลักสูตรนี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในระดับมาก

นวลฉวี ประเสริฐสุข และคณะ (2551: ข - ง) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยใช้รูปแบบซีพีบี (CIPP Model) ในด้านสถานะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต วิธีการศึกษาใช้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้การศึกษาเชิงปริมาณ ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาดบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน จำนวน 32 คน นักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชนที่ผ่านการฝึกงานทางด้านจิตวิทยาชุมชนมาแล้ว จำนวน 33 คน และหัวหน้าหน่วยงานในหน่วยงานต้นสังกัดของมหาดบัณฑิต จำนวน 30 คน การศึกษาเชิงคุณภาพทำการศึกษา

โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สาขาจิตวิทยาชุมชน จำนวน 3 คน อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 7 คน และมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน จำนวน 15 คน และทำการศึกษาเอกสาร ได้แก่ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน พ.ศ. 2541 และเอกสารประกันคุณภาพของภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา มีผลการวิจัยคือ 1) การประเมินสภาวะแวดล้อม พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก และควรเน้นบทบาทของนักจิตวิทยาชุมชนในการศึกษาวิจัยตามสภาพจริงของชุมชน รวมทั้งเพิ่มบทบาทการปฏิบัติงานในฐานะผู้ให้คำแนะนำปรึกษา (Consultant) ส่วนโครงสร้างของหลักสูตรที่กำหนดหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต มีความเหมาะสมทั้งในสัดส่วนของวิชาบังคับและวิชาเลือก โดยการกำหนดให้ทำวิทยานิพนธ์มีความเหมาะสมมากที่สุด 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตร ควรเน้นให้นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้โดยการศึกษาในชุมชนจริงร่วมกับการศึกษาในชั้นเรียน การกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน การสอบคัดเลือก มีความเหมาะสม แต่ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้สามารถเชื่อมโยงแนวคิดของสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชนกับการทำงานในหน่วยงานต่างๆ วุฒิการศึกษาและอัตราส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษามีความเหมาะสม อาจารย์ให้เวลาปรึกษาวิทยานิพนธ์โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก และยังพบว่าตำราภาษาไทยในสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในสาขายังมีไม่มาก 3) การประเมินกระบวนการ พบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มมหาบัณฑิตประเมินการสอนรายวิชาระเบียบวิธีการวิจัยและสถิติเพื่อการวิจัยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก ส่วนกลุ่มนักศึกษาประเมินการสอนแบบบรรยายอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก พฤติกรรมผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมหาบัณฑิตมีโอกาสเรียนรู้การรู้จักตนเอง/ผู้อื่นเป็นอันดับแรก ส่วนกลุ่มนักศึกษามีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และมีโอกาสเรียนรู้การรู้จักตนเอง/ผู้อื่นเป็นอันดับแรก การฝึกปฏิบัติงานในชุมชนและการนิเทศการฝึกงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก มหาบัณฑิตได้รับการสนับสนุนคำแนะนำ กำลังใจจากอาจารย์นิเทศการฝึกงานเป็นอันดับแรก ส่วนนักศึกษาได้รับการสนับสนุนคำแนะนำ กำลังใจจากผู้ดูแลนักศึกษาเป็นอันดับแรก การจัดรายวิชาเรียนโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมหาบัณฑิตเห็นว่าวิชาสถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และ

สังคมศาสตร์มีความเหมาะสมมากที่สุดเป็นอันดับแรก ส่วนนักศึกษาเห็นว่าการจัดรายวิชาโดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก และวิชาสถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความเหมาะสมเป็นอันดับแรก ด้านการให้บริการและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มหาวิทยาลัย/นักศึกษาได้รับการบริการจากเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของคณะศึกษาศาสตร์ และบรรณารักษ์หอสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร อยู่ในระดับมาก และในด้านการชวนการทำวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเห็นด้วยกับกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ในระดับมาก รวมทั้งมีความพอใจและตั้งใจในการทำวิทยานิพนธ์ในระดับมากที่สุด 4) การประเมินผลผลิตพบว่า มหาวิทยาลัยเห็นด้วยในระดับมากเกี่ยวกับคุณลักษณะของมหาวิทยาลัยในการได้รับความรู้จากการศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน และการนำความรู้ทางวิชาการไปใช้ปฏิบัติจริง โดยคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้สึภาคภูมิใจและรู้สึกถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2550) ได้ทำการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา โดยเป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 11 หลักสูตร ประกอบไปด้วยหลักสูตรระดับปริญญาเอก จำนวน 4 หลักสูตร หลักสูตรปริญญาโท จำนวน 7 หลักสูตร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ที่สอนระดับบัณฑิตศึกษาจำนวน 83 คน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 66 คน และนายจ้างผู้ใช้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 61 คน รวมทั้งสิ้น 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) มีผลการประเมินจากระดับปริญญาเอก จำนวน 4 สาขา กล่าวคือ 1) หลักสูตรเภสัชศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาเภสัชศาสตร์ชีวภาพ โดยมีผลการประเมินจากอาจารย์ผู้สอนพบว่าการใช้ความรู้ความสามารถตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีระดับการประเมินมากที่สุด คือ 63.89% ส่วนผลการประเมินสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา พบว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด ที่ 43.75% 2) หลักสูตรเภสัชศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาเภสัชศาสตร์สังคมและการบริหาร ผลการประเมิน พบว่า การใช้ความรู้ความสามารถตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Objectives) ปัจจัย

นำเข้า (Input) กระบวนการของหลักสูตร (Process) และผลลัพธ์ของหลักสูตร (Output) มีการประเมินอยู่ในระดับมากกว่า 65% โดยที่ผลลัพธ์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุดที่ 73.93% ส่วนผลการประเมินสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา พบว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุดที่ 48.63%

9) หลักสูตรเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเภสัชเวท พบว่า การใช้ความรู้ความสามารถตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ปัจจัยนำเข้า กระบวนการของหลักสูตร และผลลัพธ์ของหลักสูตร มีการประเมินอยู่ในระดับ 56-65% ส่วนผลการประเมินสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับน้อยกว่า 50%

10) หลักสูตรเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรม พบว่า การใช้ความรู้ความสามารถตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ปัจจัยนำเข้า กระบวนการของหลักสูตร และผลลัพธ์ของหลักสูตร มีการประเมินอยู่ในระดับมากกว่า 65% ส่วนผลการประเมินสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา พบว่าอยู่ในระดับน้อยกว่า 60%

11) หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสังคมและการจัดการระบบสุขภาพ พบว่า การใช้ความรู้ความสามารถตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา ปัจจัยนำเข้า กระบวนการของหลักสูตร และผลลัพธ์ของหลักสูตร มีการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง ช่วง 63-72% อย่างไรก็ตามผลการประเมินในด้านกระบวนการของหลักสูตรมีระดับการประเมินน้อยที่สุด (63.19%) และการใช้ความรู้ความสามารถตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีระดับการประเมินมากที่สุด (72.29%)

นพดล โป่งอ้าย (2549) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรฯ จำนวน 8 คน นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ปีการศึกษา 2548 จำนวน 18 คน นักศึกษาที่อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 17 คน มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ปีการศึกษา 2544-2548 จำนวน 20 คน ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของมหาบัณฑิต จำนวน 20 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 86 คน ผู้ประเมินได้ดำเนินการโดยใช้รูปแบบซีพี (CIPP Model) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสำรวจ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผู้ประเมินทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการประเมินพบว่า ในด้านบริบท วัตถุประสงค์ของ

หลักสูตรมีความชัดเจน ความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และการนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร มีความเหมาะสม ในด้านปัจจัยเบื้องต้น คุณสมบัติของอาจารย์ด้านวุฒิการศึกษาอยู่ในลำดับขั้น A ตำแหน่งทางวิชาการอยู่ในลำดับขั้น D ผลงานทางวิชาการอยู่ในลำดับขั้น A ภาระงานของอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรมีความเหมาะสม ทรัพยากรในการดำเนินการมีความเพียงพอ มีคุณภาพ และมีความสะดวกในระดับมาก ในด้านกระบวนการ การบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปได้ปฏิบัติตามบทบาท และหน้าที่ของตนเองเป็นบางครั้ง และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตนเองอยู่เป็นประจำ และสม่ำเสมอ ในด้านผลผลิต ระดับผลการเรียนเฉลี่ยของมหาบัณฑิต ส่วนใหญ่เท่ากับหรือมากกว่า 3.25 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับขั้น C คุณลักษณะและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิตอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

อนุกุล พลศิริ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้แบบจำลองซิปปี (CIPP Model) เป็นรูปแบบการประเมิน ประกอบด้วย 1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) ประเมินจากวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และเนื้อหาของหลักสูตร 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เพื่อประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา ส่วนประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ คู่มือหลักสูตร คู่มือการประเมินผล สื่อการเรียน โสตทัศนอุปกรณ์ วัสดุฝึก สถานที่เรียน ตำรา ห้องสมุด 3) การประเมินกระบวนการผลิต (Process Evaluation) คือการประเมินการบริหารและบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และ 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน และผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน 17 คน ประชากรคือ อาจารย์ผู้สอน 10 คน ผู้สำเร็จการศึกษา 32 คน และนักศึกษา 37 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 5 ฉบับ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) การประเมินบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเหมาะสมในระดับมากทุกด้าน โครงสร้างและ

เนื้อหาของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากต่อวัตถุประสงค์และสภาพสังคม 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ด้านอาจารย์และนักศึกษามีความเหมาะสมในระดับมาก แต่ด้านส่วนประกอบที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง 3) การประเมินกระบวนการผลิต ด้านเตรียมการ การดำเนินการ และการประเมินผลหลักสูตร การเตรียมการสอน เทคนิคและวิธีสอนและการวัดประเมินผลผู้เรียนของอาจารย์อยู่ในระดับมาก 4) การประเมินผลการผลิตผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก

สุทธิลักษณ์ คณานันท์ (2548) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2541-2547 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบซีบีพีในการประเมิน (CIPP Model) ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการประเมินความเพียงพอในด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน (Process) ประเมินด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล 3) ด้านผลผลิต (Product) ประเมินผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์ผู้สอน 20 คน นักศึกษา 78 คน ผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต 89 คน และมหาบัณฑิต 92 คน ผลการศึกษาพบว่า การประเมินความเพียงพอของปัจจัยนำเข้าต่างๆ เพื่อนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในด้านการเรียนการสอนพบว่า อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และสื่อการเรียนการสอนมีความเพียงพอ การประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นด้านบริหารหลักสูตรค่อนข้างน้อย ด้านการเรียนการสอนไม่เป็นปัญหา ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรในประเด็นที่ 5 การจัดกิจกรรมให้นักศึกษามีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักศึกษาต่างสถาบันในสาขาวิชาเดียวกัน พบว่าเป็นปัญหาค่อนข้างมาก ด้านการวัดและประเมินผลพบว่าไม่เป็นปัญหา การประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร พบว่านักศึกษามีความเห็นว่าค่าใช้จ่าย และเงื่อนไขการจบหลักสูตรเป็นปัญหามาก การบริหารหลักสูตรเป็นปัญหาค่อนข้างน้อย การเรียนการสอนไม่เป็นปัญหา การประเมินผลระดับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร พบว่าโดยภาพรวมนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาและปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานตามโรงเรียนมีความสำเร็จในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ภัทรารวรรณ ฤทธิวงศ์ (2547 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยใช้รูปแบบซีบีพี (CIPP Model) เป็นกรอบในการประเมินดังนี้ 1) ด้านบริบท (Context) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร 2) ด้านปัจจัยป้อน (Input) ประกอบด้วยคุณลักษณะของผู้เรียน คุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน วัสดุการศึกษา สื่อ ตำราเรียน และสถานที่เรียน 3) ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารจัดการหลักสูตร และ 4) ด้านผลผลิต (Product) ประกอบด้วย ความรู้ความสามารถด้านการวิจัยการศึกษาของมหาบัณฑิต ความเป็นผู้นำด้านการวิจัย และความก้าวหน้าด้านผลงานการวิจัยของมหาบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งสิ้น 242 คน ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร 12 คน นิสิตปริญญาโทที่เข้าศึกษาในหลักสูตร จำนวน 38 คน มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร 64 คน ผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิต จำนวน 64 คน และเพื่อนร่วมงานของมหาบัณฑิตจำนวน 64 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ด้านบริบทมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านปัจจัยป้อนมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ 4) ด้านผลผลิตในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2545: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การติดตามผลและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลมหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ผู้สอน การนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำงานและการพัฒนาตน การบริหารจัดการของภาควิชาและสาขาวิชาการให้คำปรึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ และการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ประสานงานบัณฑิตศึกษา รวมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ มหาบัณฑิตภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอนจากสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ และการสอนภาษาไทย จำนวน 128 คน คณบดี คณะศึกษาศาสตร์ ประธานสาขาวิชา ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ประสานงานระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยสรุปได้ คือ 1) มหาบัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36-40 ปี เป็นมหาบัณฑิตของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาบัณฑิตส่วนใหญ่เป็นมหาบัณฑิตโครงการปกติ สำเร็จปีการศึกษา 2541 ใช้ระยะเวลาในการศึกษาจนจบหลักสูตร 2-3 ปี มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่นครปฐม มีงานทำเกี่ยวข้องกับวิชาชีพศึกษาศาสตร์ เป็นงานในหน่วยงานราชการมีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เคยเปลี่ยนงาน 2) ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรพบว่า รายวิชาบังคับมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ทำให้มีความรู้และทักษะในศาสตร์ของแต่ละสาขา คือ มหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศมีความรู้และทักษะในเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ มหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาอังกฤษ และมหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาไทย มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาไทย ในบางรายวิชาพื้นฐานมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับปริญญาตรี สำหรับวิชาเลือกเห็นว่าเหมาะสมและควรเน้นการฝึกปฏิบัติจริงการสอบประมวลความรู้มีความเหมาะสม เนื่องจากได้บูรณาการความรู้แต่ทำให้เครียด ควรให้เลือกสอบข้อเขียนหรือสอบปากเปล่า และวิทยานิพนธ์มีความเหมาะสมเนื่องจากได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้กระบวนการวิจัย 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในด้านผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมในระดับปานกลาง การนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติงาน การพัฒนาตน การให้คำปรึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ และการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ประสานงานบัณฑิตศึกษาเห็นว่า เหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า ควรปรับรายวิชาพื้นฐานที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับปริญญาตรี เพิ่มวิชาบังคับและวิชาเลือกที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบททางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีทางการศึกษา ควรเปิดหลักสูตรปริญญาเอก หลักสูตรนานาชาติ มีการเปิดหลักสูตรทั้งแผน ก และแผน ข มีผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่เพียงพอ เน้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย เน้นการฝึกปฏิบัติจริง ควรมีการศึกษาดูงาน และมีการเชิญอาจารย์พิเศษ มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา ส่งเสริมการพัฒนางานวิชาการของผู้สอน

ผู้บริหารควรเป็นผู้อำนวยความสะดวก ดูแลนโยบาย ประสานงานระหว่างบัณฑิตวิทยาลัยและคณะ
วิชา

งานวิจัยในต่างประเทศ

เวน เคอ เซ (2547) ได้ศึกษา เรื่อง ประสิทธิภาพหลักสูตรการเงินการธนาคารของ
วิทยาลัยในไต้หวัน โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Model) ศึกษาหลักสูตรที่ใช้
วัตถุประสงค์ที่ใช้ การสอนของแต่ละคน บริการต่างๆ ประสิทธิภาพในการสอน และผลการปฏิบัติงาน
โดยใช้การบันทึกการสำรวจ และ ใช้แบบสอบถาม จากคณะกรรมการคณาจารย์ นักเรียน และผู้ที่
จบการศึกษา พบว่า หลักสูตร 2ปี เตรียมนักเรียนทำงานธนาคารของวิทยาลัยในไต้หวันได้เตรียม
แรงงานเป็นอย่างดีและพอเพียงสำหรับการเข้าทำงานในระบบธุรกิจ

อาชิชิ (2547) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของการนำโครงการทักษะการดำเนินชีวิตของ
นักเรียนมัธยมในประเทศมาเลเซีย โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Model) ผลการวิจัย
พบว่า ทักษะของครูต่อการเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่ครูพบยังไม่เป็นผลเพราะมีปัญหาที่เกิดขึ้น
มากมายกับตัวแปร ประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของทักษะการดำเนินชีวิต และ ประสิทธิภาพ
การศึกษาของชาติและความมั่นใจของครูต่อการสอนทักษะการดำเนินชีวิต ปัจจัยนำเข้าพบว่า
เครื่องมือ ความสะดวกสบาย สถานที่ทำงาน การสนับสนุนของครูใหญ่ ทักษะในการสอนการ
ดำรงชีวิตของครูยังไม่มีประสิทธิภาพ ส่วนทางด้านงบประมาณ จำนวนเวลาเรียน และความรู้ของ
ครู มีประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการ พบว่า การสอนและยุทธวิธีการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพ
แต่วิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนนั้นไม่มีประสิทธิภาพ ด้านผลผลิต พบว่า จุดประสงค์
ของทักษะการดำเนินชีวิตโดยภาพรวมแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ แม้จะมีผลดีทางด้านเจตคติ ความรู้
และค่านิยมทางศีลธรรมเกี่ยวกับทักษะการดำเนินชีวิต

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ส่วนใหญ่มีการประเมินหลักสูตรในระดับ
บัณฑิตศึกษาโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Model) ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบใน
4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้าน
ผลผลิต (Product) อย่างไรก็ตาม การประเมินหลักสูตรจัดว่าเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนา
หลักสูตร ควรมีการประเมินเป็นระยะๆ เพื่อจะช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีการใช้หลักสูตร

สำหรับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ (Master of Education : Curriculum and Supervision) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งได้ผลิตมหาบัณฑิตออกไปปฏิบัติงานการศึกษาทางด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศจำนวนมาก แม้จะไม่ได้มีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นทางการ แต่ที่ผ่านมาได้มีการศึกษาวิจัยสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรจากผู้ใช้บัณฑิต และบัณฑิต โดยได้นำข้อมูลต่างๆ มาปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาหลักสูตรมาโดยตลอด ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพการศึกษาและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศครั้งนี้ ได้ใช้แนวคิดการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam และได้ใช้แนวคิดที่มีการขยาย Model เป็น CIPPI ให้ครอบคลุมการประเมินทั้งด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผลจากการประเมินหลักสูตร จะเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติที่พึงประสงค์ อันเนื่องมาจากหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนนั่นเอง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ 1) เพื่อประเมินบริบทของหลักสูตรในด้านวัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร และรายวิชา 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรในด้านสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สภาพห้องเรียน จำนวนอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวก 3) เพื่อประเมินกระบวนการของหลักสูตรในด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติการ การบริหารจัดการหลักสูตร กระบวนการทำวิทยานิพนธ์ 4) เพื่อประเมินผลผลิตของหลักสูตรในด้านความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการสอน และการนิเทศ ความสามารถในการวิจัย และการมีคุณธรรม 5) เพื่อประเมินผลกระทบของหลักสูตรในด้านผลที่เกิดขึ้นกับมหาบัณฑิตภายหลังการจบการศึกษา เกี่ยวกับความสามารถในการประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงาน การพัฒนาวิชาชีพ ความเป็นผู้นำ สมรรถนะในด้านหลักสูตรการสอน และการนิเทศ

การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยนำรูปแบบการประเมินของ CIPP Model มาเป็นหลักในการประเมิน และเพิ่มการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation : I) ทั้งนี้เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับมหาบัณฑิตภายหลังการจบการศึกษา โดยมีรูปแบบการประเมินเป็น CIPP+ Model เพื่อให้ครอบคลุมองค์ประกอบของหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน โดยมีรายละเอียดของขอบเขตในการวิจัย การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ขอบเขตการประเมิน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งสิ้น 310 คน จำแนกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 20 คน 2) นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 150 คน 3) มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 120 คน และ 4) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 20 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งสิ้น 235 คน จำแนกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 15 คน 2) นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 110 คน 3) มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 95 คน และ 4) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 15 คน

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหาร อาจารย์ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดให้เป็นผู้บริหาร จำนวน 2 คน อาจารย์ผู้สอนจำนวน 2 คน อาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐาน จำนวน 5 คน อาจารย์ผู้สอนรายวิชาหลักสูตรและการนิเทศ จำนวน 6 คน 2) นักศึกษาและมหาบัณฑิตได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก 3) ผู้ใช้บัณฑิตได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงโดยกำหนดให้ครอบคลุมผู้ใช้บัณฑิตของศึกษานิเทศก์จำนวน 7 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน

ขอบเขตด้านการประเมิน

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ประกอบด้วย 1) บริบท มีการประเมินเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร และรายวิชา

2) ปัจจัยนำเข้า มีการประเมินเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สภาพห้องเรียน จำนวนอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวก 3) กระบวนการ มีการประเมินเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติการ การบริหารจัดการหลักสูตร และกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ 4) ผลผลิต มีการประเมินเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการสอน และการนิเทศ ความสามารถในการวิจัย และการมีคุณธรรม และ 5) ผลกระทบ มีการประเมินเกี่ยวกับความสามารถในการประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงาน การพัฒนาวิชาชีพ ความเป็นผู้นำ สมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ

ตารางที่ 4 ขอบเขตการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการ
นิเทศจำแนกตามผู้ให้ข้อมูล

ประเด็นที่ประเมิน	ผู้ให้ข้อมูล				
	ผู้บริหาร	ผู้สอน	มหาบัณฑิต	ผู้ใช้บัณฑิต	นักศึกษา
C: Context (บริบท)					
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	✓	✓	✓	-	✓
โครงสร้างของหลักสูตร	✓	✓	✓	-	✓
รายวิชา	✓	✓	✓	-	✓
I : Input (ปัจจัยนำเข้า)					
สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	-	✓
สภาพห้องเรียน	✓	✓	✓	-	✓
จำนวนอาจารย์	✓	✓	✓	-	✓
สิ่งอำนวยความสะดวก	✓	✓	✓	-	✓
P : Process (กระบวนการ)					
การจัดการเรียนการสอน	✓	✓	✓	-	✓
การวัดแลประเมินผลการจัดการเรียนรู้	✓	✓	✓	-	✓
การฝึกปฏิบัติการ	✓	✓	✓	-	✓
การบริหารจัดการหลักสูตร	✓	✓	✓	-	✓
กระบวนการจัดทำวิทยานิพนธ์	✓	✓	✓	-	✓

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ประเด็นที่ประเมิน	ผู้ให้ข้อมูล				
	ผู้บริหาร	ผู้สอน	มหาบัณฑิต	ผู้ใช้บัณฑิต	นักศึกษา
P:Product (ผลผลิต)					
ความรู้ความเข้าใจ	-	✓	✓	✓	-
ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรการออกแบบการสอนและการนิเทศ	-	✓	✓	✓	-
ความสามารถในการวิจัย	-	✓	✓	✓	-
การมีคุณธรรม	-	✓	✓	✓	-
I : Impact (ผลกระทบ)					
ความสามารถในการประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงานการพัฒนาวิชาชีพ	-	-	✓	✓	-
ความเป็นผู้นำ	-	-	✓	✓	-
สมรรถนะในด้านหลักสูตรการสอนและการนิเทศ	-	-	✓	✓	-

การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ประเภท คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และประเด็นสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการรวบรวมเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร โดยจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ สำหรับผู้บริหารและผู้สอน

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ สำหรับมหาบัณฑิต

ชุดที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ สำหรับนักศึกษา

ชุดที่ 4 ประเด็นสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ สำหรับผู้ใช้บัณฑิต

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ สำหรับผู้บริหารและผู้สอน เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีลักษณะของข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-end Questions) โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเหมาะสมจำแนกเป็น 4 ด้าน คือ 1) บริบท มีประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ และจำนวนหน่วยกิตแต่ละรายวิชา และความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตรกับวัตถุประสงค์ 2) ปัจจัยนำเข้า มีประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของคุณสมบัติของผู้สอนกับรายวิชาที่สอน คุณสมบัติของการรับผู้เรียนในสาขาหลักสูตรและการนิเทศ คือ วัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศ และสถานที่ 3) กระบวนการ มีประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของวิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอนของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ การบริหารหลักสูตร วิธีการดำเนินการวัดและการประเมินผลของแต่ละรายวิชาในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ และแนวทางการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน 4) ผลผลิต มีประเด็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ สำหรับมหาบัณฑิต เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ แบบสอบถามชุดนี้มี 6 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2-6 เป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Five Rating Scales) และประเมินหลักสูตรมีค่าตั้งแต่ระดับมากที่สุด ถึง น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5,4,3,2,1 ตามลำดับ

โดยมีประเด็นในการสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรจำแนกเป็น 5 ด้าน คือ ตอนที่ 2 เป็นด้านบริบท มีประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชา ซึ่งประกอบด้วย รายวิชาได้ส่งเสริม นักศึกษา มีความสามารถในการวิจัยพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง รายวิชาช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญทางวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับสากล และรายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาทางเชาวน์อารมณ์ (EQ) ตอนที่ 3 เป็นด้านปัจจัยนำเข้า มีประเด็นเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การมีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้ สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา ในการปรับพฤติกรรม การเรียนรู้ที่เหมาะสม มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด การศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ ในช่วงระยะเวลาการศึกษาได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง มีการจัดการด้านเวลาใน ชั่วโมงเรียนโดยมุ่งเน้นไม่ให้เกิดความสูญเปล่าของช่วงระยะเวลาในการเรียนรู้ ความสะดวกในการเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน มีหน่วยงาน องค์กร จากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตอนที่ 4 เป็นด้านกระบวนการ มีประเด็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีการจัดคณะทำงาน(การจัดการเรียนรู้) ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในประเด็นที่สำคัญ ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล นักศึกษามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ประเด็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจและครอบคลุม สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีการปฏิบัติการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการนิเทศที่เน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร นักศึกษาได้รับการตอบสนองจากอาจารย์เมื่อต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน(Interactive Communication) และในชั้นเรียนอาจารย์และนักศึกษามีระดับปฏิสัมพันธ์อย่างมาก ประเด็นเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย มีการประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาที่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นปรนัย ตรวจสอบได้ นักศึกษาได้ร่วมประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้ และปรับแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินกระบวนการเรียนรู้มิใช่พิจารณาเฉพาะผลงานเท่านั้น มีตัวบ่งชี้ชัดเจนของเกณฑ์คุณภาพที่พึงประสงค์ที่มีประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ และการประเมินในรูปแบบของคณะทำงาน (อาจารย์ คณะอาจารย์ และนักศึกษา) ตอนที่ 5 เป็นด้าน

ผลิต มีประเด็นเกี่ยวกับการมีความรู้ความเข้าใจ และเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการนิเทศ สามารถปฏิบัติงานเป็นศึกษานิเทศก์ หรือนักพัฒนาหลักสูตร หรือฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาหรือผู้สอน สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านการศึกษา หลักสูตรและการนิเทศ มีคุณธรรมในวิชาชีพ และตอนที่ 6 เป็นต้นด้านผลกระทบ มีประเด็นเกี่ยวกับการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ ความสามารถในการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ นักศึกษานำความรู้ที่ได้ในระหว่างเรียนไปปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง และประสบการณ์การทำวิทยานิพนธ์ช่วยพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน ผลกระทบเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน(มหาบัณฑิต) มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ การนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกลุ่ม (Collaboration and Interpersonal Skills) มีภาวะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ มีความสามารถในการวางแผนและการจัดการ เป็นผู้นำการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี และมีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Effective Communication) ผลกระทบเกี่ยวกับสมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน_และการนิเทศ ประกอบด้วย ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ความสามารถในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการสอน ความรอบรู้อย่างลึกซึ้งในสาขาวิชา หลักสูตรและการนิเทศ เป็นผู้มีความคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถนำความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปเผยแพร่ต่อบุคคลอื่น ความสามารถในการประเมินความต้องการ ความจำเป็นในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร ความสามารถในการเลือกสาระในการจัดการเรียนรู้ ความสามารถในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สนองต่อความต้องการจำเป็นของผู้เรียน สามารถจัดการเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือได้ว่ามีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ มีความกระฉับกระชวยในหลักวิชาการประเมิน ในการประเมินผู้เรียน มีการระบุคุณภาพพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ในการประเมินกระทำในรูปแบบของคณะกรรมการ (ครู/เพื่อนครู/นักเรียน) จัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ตามแนวคิดทฤษฎีปัญหา และมีทักษะ (Know how) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา ประกอบด้วยการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน / การสอน สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความภาคภูมิใจในสาขาวิชา

ชุดที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ สำหรับนักศึกษา เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ แบบสอบถามชุดนี้มี 4 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับสถานภาพ และข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2-4 เป็นแบบมาตร

ประเมินค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท์ (Likert Five Rating Scales) และประเมินหลักสูตรมีค่าตั้งแต่ระดับมากที่สุด ถึง น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5,4,3,2,1 ตามลำดับ โดยมีประเด็นในการสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรจำแนกเป็น 5 ด้าน คือ ตอนที่ 2 เป็นด้านบริบท มีประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชา ซึ่งประกอบด้วย รายวิชาได้ส่งเสริมนักศึกษา มีความสามารถในการวิจัยพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง รายวิชาช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญทางวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับสากล และรายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาทางเชาวน์อารมณ์ (EQ) ตอนที่ 3 เป็นด้านปัจจัยนำเข้า มีประเด็นเกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การมีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้ สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา ในการปรับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด การศึกษาคุณงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ ในช่วงระยะเวลาการศึกษาได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง มีการจัดการด้านเวลาในชั่วโมงเรียนโดยมุ่งเน้นไม่ให้เกิดความสูญเปล่าของช่วงเวลาในการเรียนรู้ ความสะดวกในการเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน มีหน่วยงาน องค์กรจากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ตอนที่ 4 เป็นด้านกระบวนการ มีประเด็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีการจัดคณะทำงาน(การจัดการเรียนรู้) ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในประเด็นที่สำคัญ ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล นักศึกษามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ประเด็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจและครอบคลุมสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีการปฏิบัติการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการนิเทศที่เน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร นักศึกษาได้รับการตอบสนองจากอาจารย์เมื่อต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน(Interactive Communication) และในชั้นเรียนอาจารย์และนักศึกษามีระดับปฏิสัมพันธ์อย่างมาก ประเด็นเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย มีการประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาที่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นปรนัย ตรวจสอบได้ นักศึกษาได้ร่วมประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้ และปรับแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินกระบวนการเรียนรู้มีใช้พิจารณาเฉพาะผลงานเท่านั้น

มีตัวบ่งชี้ชัดเจนของเกณฑ์คุณภาพที่พึงประสงค์ที่มีประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้ และการประเมินในรูปแบบของคณะกรรมการ (อาจารย์ คณะอาจารย์ และนักศึกษา)

ชุดที่ 4 ประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guideline) เป็นประเด็นความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วย มหาบัณฑิต และนักศึกษา รวมจำนวน 15 คน โดยมีประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม 8 ประเด็น ได้แก่ 1) ความเหมาะสมของรายวิชาของศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ 2) วิธีการจัดการเรียนการสอน 3) คุณสมบัติและคุณลักษณะของครูผู้สอน 4) ความเหมาะสมและเพียงพอของสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการสอน 5) ความเหมาะสมและสอดคล้องของการวัดและการประเมินผลที่ดำเนินการอยู่กับวัตถุประสงค์ของรายวิชา 6) เหมาะสมของการให้คำปรึกษา การทำวิทยานิพนธ์ และระบบการติดตามนักศึกษา 7) การนำความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปรับปรุงการทำงาน และ 8) ความคิดเห็นต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศที่พึงประสงค์ ทั้งนี้มีกำหนดระยะเวลาในการสนทนากลุ่ม 2 ชั่วโมง

การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ สำหรับผู้บริหารและผู้สอน เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้สอน เกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารหลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร หลักสูตร และการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดนิยามตัวแปรและพฤติกรรมบ่งชี้

ขั้นที่ 2 นำพฤติกรรมบ่งชี้ในนิยามตัวแปร มาสร้างเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์และใช้คำถามที่สอดคล้องและครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์

ขั้นที่ 3 นำประเด็นการสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการนิเทศ และด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ทั้งนี้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ พิจารณาจากการตรวจสอบด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/จุดประสงค์นั้น มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นว่าสอดคล้อง	ให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
เห็นว่าไม่สอดคล้อง	ให้คะแนน	-1

จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยของคะแนนรายข้อ ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยคำนวณจากสูตรต่อไปนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่าง ข้อคำถามกับเนื้อหา/จุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับข้อความให้สื่อถึงประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ในเรื่อง การใช้ภาษาสื่อความหมาย

ขั้นที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารและผู้สอน จำนวน 2 คน

ขั้นที่ 5 นำแบบสัมภาษณ์มาจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปสัมภาษณ์

2. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ สำหรับมหาบัณฑิต มีขั้นตอนในการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาทฤษฎีแนวคิด หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร หลักสูตร และการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษา และนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการศึกษา

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.67-1.00 และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามบางข้อในเรื่องการใช้ภาษาสื่อความหมาย

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถาม มาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มมหาลัยที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถาม มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของมหาลัยที่เท่ากับ 0.85

ขั้นที่ 6 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3. แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ สำหรับนักศึกษา มีขั้นตอนในการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร และการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษา และนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการศึกษา

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.67-1.00 และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามบางข้อในเรื่องการใช้ภาษาให้สื่อความหมายและมีนัยของข้อคำถามเพียงน้อยเดียว

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักศึกษาที่มิใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามในขั้นที่ 4 มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามของนักศึกษา เท่ากับ 0.81

ขั้นที่ 6 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4. ประเด็นในการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนในการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร และการสนทนากลุ่ม

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษา เพื่อนำมากำหนดโครงสร้างของเครื่องมือ และขอบเขตของเนื้อหา

ขั้นที่ 3 กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม ตามขอบเขตของเนื้อหา

ขั้นที่ 4 นำประเด็นสนทนากลุ่มที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา พบว่ามีค่าระหว่าง 0.67-1.00

ขั้นที่ 5 จัดพิมพ์เป็นประเด็นสนทนากลุ่มฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้สอน

1. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตร และผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ เพื่อขออนุญาตหมายกำหนดเวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

2. สัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้สอน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นการเตรียมการก่อนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเตรียมแบบสัมภาษณ์เพื่อส่งให้ผู้บริหาร คณะศึกษาศาสตร์ คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตร และผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ก่อนการสัมภาษณ์ รวมทั้งเตรียมอุปกรณ์ในการบันทึกการสัมภาษณ์ และนัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์

2.2 ขั้นดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ตามข้อความในแบบสัมภาษณ์ จากนั้นบันทึกผลการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก เมื่อสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์

2.3 จัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาและมหาบัณฑิต

1. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากนักศึกษาและมหาบัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสอบถาม

2. จัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพสำหรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกับผู้ใช้บัณฑิต

1. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) โดยชี้แจงประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อมหาบัณฑิตและหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ โดยมีผู้จดบันทึกการสนทนากลุ่ม (Note Taker) จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป (Provider) จำนวน 3 คน

2. กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนา (Discussion) ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) โดยผู้ร่วมสนทนากลุ่มในครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ใช้บัณฑิตที่เป็นผู้บริหารงานของมหาบัณฑิตในขณะที่ยังปฏิบัติงานในช่วงเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 15 คน โดยคัดเลือกจากผู้บังคับบัญชาของมหาบัณฑิตซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับมหาบัณฑิตได้โดยการเสนอชื่อจากมหาบัณฑิต

3. เริ่มการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยแนะนำผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม สร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง จากนั้นชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ และกล่าวถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

4. ดำเนินการสนทนาตามประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยนำประเด็นในการสนทนากลุ่มให้ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนแสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็น จากนั้นสรุปในแต่ละประเด็นอีกครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน และคอยควบคุมระยะเวลาในการสนทนากลุ่มให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด

5. เมื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นครบทุกประเด็น ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณและปิดการสนทนากลุ่ม

6. จัดเตรียมข้อมูล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ (%)
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์ 2553 : 196)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49	หมายถึง	มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49	หมายถึง	มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49	หมายถึง	มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49	หมายถึง	มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อความปลายเปิด (Open-end Questions) ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และผลการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่และลำดับคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะพรรณนาความ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) โดยใช้รูปแบบของ CIPP Model โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการประเมินไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาโทสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาและมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ในด้านบริบท

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ในด้านปัจจัยนำเข้า

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ในด้านกระบวนการ

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ในด้านผลผลิต

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ในด้านผลกระทบ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาและมหาวิทยาลัย สาขาวิชาหลักสูตรและการ
นิเทศ

ตารางที่ 5 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	21	19.09
1.2 หญิง	65	59.09
1.3 ไม่ระบุเพศ	24	21.82
รวม	110	100.00
2. ตำแหน่ง		
2.1 ผู้สอน	80	72.73
2.2 ศึกษานิเทศก์	14	12.73
2.3 นักวิชาการ	5	4.55
2.4 ไม่ระบุตำแหน่ง	11	10.00
รวม	110	100.00
3. ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน		
3.1 ระหว่าง 1-5 ปี	21	19.09
3.2 ระหว่าง 6-10 ปี	10	9.09
3.3 ระหว่าง 11-15 ปี	15	13.64
3.4 16 ปีขึ้นไป	57	51.82
3.5 ไม่ระบุประสบการณ์	7	6.36
รวม	110	100.00
4. สถานที่ทำงาน		
4.1 สำนักงานเขตพื้นที่	17	15.45
4.2 โรงเรียน	68	61.82
4.3 วิทยาลัย/อาชีวะ	3	2.73
4.4 มหาวิทยาลัย	7	6.36
4.5 อื่นๆ	12	10.91
4.6 ไม่ระบุสถานที่ทำงาน	3	2.73
รวม	110	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษาทั้งหมด 110 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 59.09 และเป็นเพศชาย 21 คน คิดเป็นร้อยละ 19.09 และไม่ระบุเพศ จำนวน 24 คน คิดเป็น ร้อยละ 21.82 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีตำแหน่งเป็นผู้สอนมากที่สุด จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 รองลงมาเป็นศึกษานิเทศก์ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 12.73 นักวิชาการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 และไม่ระบุตำแหน่ง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน 16 ปีขึ้นไปมากที่สุด มีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 51.82 รองลงมาเป็น 1-5 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 19.09 มีประสบการณ์ 11-15 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 และที่มีประสบการณ์ 6-10 ปี มีจำนวนน้อยที่สุดคือจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ไม่ระบุประสบการณ์ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.36 นอกจากนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ทำงานในโรงเรียน มีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 61.82 รองลงมาอยู่สำนักงานเขตพื้นที่ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 15.45 มีสถานที่ทำงานอื่นๆจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.91 อยู่มหาวิทยาลัยจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.36 และอยู่วิทยาลัย/อาชีวะ และไม่ระบุสถานที่ทำงาน มีจำนวนเท่ากันคือ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.73

ตารางที่ 6 ข้อมูลพื้นฐานของมหาบัณฑิต

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	10	10.52
หญิง	82	86.32
ไม่ระบุเพศ	3	3.16
รวม	95	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	26	27.37
ระหว่าง 30-39 ปี	28	29.47
ระหว่าง 40-49 ปี	30	31.58
50 ปีขึ้นไป	9	9.47
ไม่ระบุอายุ	1	1.05
รวม	95	100.0
3. โครงการที่เรียน		
ปกติ	18	18.95
พิเศษ	37	38.95
ร่วมมือ	29	30.53
ไม่ระบุโครงการที่เรียน	11	11.58
รวม	95	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่ามหาบัณฑิตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 86.32 เป็นชายจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10.52 และไม่ระบุเพศ มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3.16 อายุของมหาบัณฑิตพบว่า มีอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวนมากที่สุดคือจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 31.58 รองลงมา มีอายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 29.47 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 27.37 และมหาบัณฑิตที่อายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุดคือจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.47 และไม่ระบุอายุ มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.05 นอกจากนี้ยังพบว่ามหาบัณฑิตส่วนใหญ่เรียนในโครงการพิเศษมากที่สุด มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 38.95 รองลงมาได้แก่ โครงการร่วมมือ มีจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 30.53 โครงการปกติ มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18.95 และไม่ระบุโครงการมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.58

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบท

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบท เกี่ยวกับรายวิชาในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

รายวิชา	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
วิชาบังคับ			
462 401 พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร	4.64	0.54	มากที่สุด
462 402 ทฤษฎีหลักสูตร	4.51	0.63	มากที่สุด
462 403 ปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร	4.66	0.51	มากที่สุด
462 411 การออกแบบการสอน	4.52	0.63	มากที่สุด
462 412 การนิเทศการสอน	4.64	0.54	มากที่สุด
462 413 ปฏิบัติการนิเทศการสอน	4.61	0.56	มากที่สุด
461 401 หลักการบริหารการศึกษา	4.05	0.90	มาก
463 461 พื้นฐานทางจิตวิทยาเพื่อการศึกษา	4.25	0.80	มาก
464 411 พื้นฐานทางปรัชญาทางการศึกษา	4.12	0.82	มาก
467 391 พื้นฐานทางสังคมเพื่อการศึกษา	4.62	0.56	มากที่สุด
464 451 สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา	4.62	0.62	มากที่สุด
464 460 วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์	4.70	0.52	มากที่สุด
วิชาเลือก			
461 410 การศึกษารายบุคคล	4.30	0.75	มาก
462 428 การศึกษางานวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ	4.65	0.50	มากที่สุด
462 414 ปัญหาการนิเทศการสอน	4.56	0.60	มากที่สุด
วิทยานิพนธ์			
462 430 วิทยานิพนธ์	4.75	0.45	มากที่สุด
วิชาภาษาต่างประเทศประจำสาขาวิชา			
466 422 ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	4.17	0.83	มาก
รวมเฉลี่ย	4.49	0.63	มาก

จากตารางที่ 7 มหาบัณฑิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรายวิชาต่างๆในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศว่ามีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D.= 0.63) เมื่อจำแนกเป็นวิชาบังคับ วิชาเลือก วิทยานิพนธ์ และวิชาภาษาต่างประเทศประจำสาขาวิชา โดยในรายวิชาบังคับมีทั้งหมด 12 วิชา มหาบัณฑิตเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุดจำนวน 9 วิชา ซึ่งวิชาบังคับที่มหาบัณฑิตเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้ วิชา 464 460 วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ($\bar{X} = 4.70$, S.D.= 0.52) วิชา 462 403 ปฏิบัติการพัฒนาศาสตร์ ($\bar{X} = 4.66$, S.D.= 0.51) วิชา 462 401 พื้นฐานการพัฒนาศาสตร์ ($\bar{X} = 4.64$, S.D.= 0.54) วิชา 462 412 การนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.64$, S.D.= 0.54) วิชา 467 391 พื้นฐานทางสังคมเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.56) วิชา 464 451 สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.62) วิชา 462 413 ปฏิบัติการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.61$, S.D.= 0.56) วิชา 462 411 การออกแบบการสอน ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.63) และวิชา 462 402 ทฤษฎีหลักสูตร ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.63) ส่วนวิชาบังคับที่มหาบัณฑิตมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ วิชา 463 461 พื้นฐานทางจิตวิทยาเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.25$, S.D.= 0.80) วิชา 464 411 พื้นฐานทางปรัชญาทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.12$, S.D.= 0.82) และวิชา 461 401 หลักการบริหารการศึกษา ($\bar{X} = 4.05$, S.D.= 0.90) สำหรับวิชาเลือกมี 3 วิชา พบว่า มหาบัณฑิตมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด 2 วิชา เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วิชา 462 428 การศึกษางานวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ ($\bar{X} = 4.65$, S.D.= 0.50) และวิชา 462 414 ปัญหาการนิเทศการสอน ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.60) ส่วนวิชา 461 410 การศึกษารายบุคคล มหาบัณฑิตเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.75) นอกจากนี้ ในรายวิชาวิทยานิพนธ์ มี 1 วิชา คือ วิชา 462 430 วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิตเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D.= 0.45) และในรายวิชาภาษาต่างประเทศประจำสาขาวิชา มี 1 วิชา คือ วิชา 466 422 ภาษาอังกฤษ สำหรับนักศึกษาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต พบว่า มหาบัณฑิตมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.83)

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นผู้บริหาร ผู้สอน และนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการปรับปรุงรายวิชา และคำอธิบายรายวิชาบางรายวิชา และตัดบางรายวิชา รวมทั้งบูรณาการบางรายวิชาเข้าด้วยกันเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาและการศึกษาไทยรวมทั้งเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 แต่ทั้งนี้ควรมี

จุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนยังคงต้องมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับหลักสูตรและการนิเทศ ทั้งนี้ จากการสอบถาม และสัมภาษณ์ มหาบัณฑิตอย่างไม่เป็นทางการ พบว่า ควรมีการปรับปรุงรายวิชา ในหลักสูตร เนื่องจากมีบางรายวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน และรายละเอียดของเนื้อหา มีความทับซ้อนกันบ้าง เช่น วิชาพื้นฐานทางจิตวิทยาการศึกษา พื้นฐานทางปรัชญาการศึกษา และพื้นฐานทางสังคมเพื่อการพัฒนา ซึ่งทั้ง 3 วิชา เน้นพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการสอน และการนิเทศ ดังนั้นควรมีการบูรณาการ ทั้ง 3 รายวิชา ให้เป็นวิชาเดียวกันคือ วิชาพื้นฐานทางการศึกษาเพื่อการพัฒนา สำหรับวิชาปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร และวิชาปฏิบัติการนิเทศการสอน 2 รายวิชา ควรปรับบูรณาการเป็น 1 รายวิชาคือ วิชาฝึกปฏิบัติทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ นอกจากนี้ในวิชาหลักการบริหารการศึกษา และวิชาทฤษฎีหลักสูตร ควรปรับบูรณาการเป็น 1 รายวิชาเช่นกันคือ วิชาหลักการและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร และควรเพิ่มรายวิชาเลือกเกี่ยวกับ กลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตร

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นผู้บริหาร และผู้สอน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ โครงสร้างของหลักสูตร โดยเห็นว่า หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีวัตถุประสงค์เหมาะสมทั้ง 4 ข้อ กล่าวคือ เพื่อผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรการสอน และการนิเทศ เพื่อเตรียมบุคลากรที่จะเป็นศึกษานิเทศก์ นักพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ของสถานศึกษาและอาจารย์ผู้สอน เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพการนิเทศและการพัฒนาหลักสูตร โดยการศึกษาค้นคว้าและวิจัย และเพื่อพัฒนาคุณธรรมในวิชาชีพแก่ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง และเมื่อพิจารณาโครงสร้างของหลักสูตร พบว่าโดยภาพรวมมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แต่อาจจะต้องมีการปรับลดหน่วยกิตในวิชาบังคับ และเพิ่มหน่วยกิตในวิชาเลือก ทั้งนี้เพื่อให้ นักศึกษาได้มีมุมมองที่หลากหลายเพื่อการพัฒนา ความก้าวหน้าในวิชาชีพการนิเทศและการพัฒนาหลักสูตรมากขึ้น ดังนั้นจึงมีการพิจารณาปรับปรุง รายวิชาในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบท เกี่ยวกับรายวิชาที่ปรับปรุงในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

ด้านบริบท			
(รายวิชาในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ)			
รายวิชาเดิม	หน่วยกิต	รายวิชาที่ปรับปรุง	หน่วยกิต
หมวดวิชาพื้นฐาน			
วิชาพื้นฐานทางการศึกษา			
464 451 สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา	3	464 451 สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา	3
463 461 พื้นฐานทางจิตวิทยาเพื่อการศึกษา	2	464 411 พื้นฐานทางการศึกษาเพื่อการพัฒนา	3
464 411 พื้นฐานทางปรัชญาทางการศึกษา	2		
467 391 พื้นฐานทางสังคมเพื่อการศึกษา	2		
464 460 วิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์	3		
วิชาพื้นฐานทางวิชาชีพศึกษานิเทศก์			
		462 141 กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศ	2
		462 142 ฝึกปฏิบัติการด้านการนิเทศ	3
หมวดวิชาเฉพาะด้าน			
วิชาบังคับเอก			
462 401 พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร	3	462 121 หลักการและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร	3
461 401 หลักการบริหารการศึกษา	2		
462 402 ทฤษฎีหลักสูตร	3		
462 403 ปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร	2	462 225 ฝึกปฏิบัติทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ	3
462 413 ปฏิบัติการนิเทศการสอน	2		
462 411 การออกแบบการสอน	3	462 123 การออกแบบการสอน	3
462 412 การนิเทศการสอน	3	462 122 การนิเทศการสอน	3
		462 224 ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ	3
วิชาเลือก			
462 429 การศึกษารายบุคคล	2	462 235 สัมมนาประเด็นและแนวโน้มทางหลักสูตรและการนิเทศ	2
		462 121 หลักการและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร	3

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ด้านบริบท			
(รายวิชาในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ)			
รายวิชาเดิม	หน่วยกิต	รายวิชาที่ปรับปรุง	หน่วยกิต
วิชาเลือก (ต่อ)			
462 428 การศึกษางานวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ	2	462 234 การศึกษาวิจัยด้านหลักสูตรและการนิเทศ	2
462 414 ปัญหาการนิเทศการสอน	2	462 233 กลยุทธ์การนิเทศ	2
		462 232 กลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตร	(เพิ่ม) 2
		462 231 กระบวนการทัศน์ทางหลักสูตรและการนิเทศ	(เพิ่ม) 2
วิทยานิพนธ์			
462 430 วิทยานิพนธ์	12	462 251 วิทยานิพนธ์	12
วิชาภาษาต่างประเทศ			
466 422 ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	S	466 500 ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต	2
รวมรายวิชาเดิม	48	รวมรายวิชาที่ปรับปรุง	44

จากตารางที่ 8 พบว่า มีการปรับเปลี่ยนรายวิชาและหน่วยกิตในหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ จำแนกเป็นหมวดวิชาพื้นฐาน หมวดวิชาเฉพาะด้าน วิทยานิพนธ์ และวิชาภาษาต่างประเทศ จากเดิม จำนวน 48 หน่วยกิต และปรับปรุงใหม่เป็น 39 หน่วยกิต และ 44 หน่วยกิตสำหรับนักศึกษาที่ต้องการไปประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ ทั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

หมวดวิชาพื้นฐาน

วิชาพื้นฐานทางการศึกษา

463 461 พื้นฐานทางจิตวิทยาเพื่อการศึกษา 464 411 พื้นฐานทางปรัชญาทางการศึกษา และ 467 391 พื้นฐานทางสังคมเพื่อการศึกษา ปรับปรุงเป็น 464 411 พื้นฐานทางการศึกษาเพื่อการพัฒนา 464 451 สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา ควรมีการเรียนเหมือนเดิม 464 460 วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปรับปรุงชื่อวิชาเป็น 462 224 ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ และกำหนดเป็นรายวิชาบังคับแยก

วิชาพื้นฐานทางวิชาชีพศึกษานิเทศก์

กำหนดขึ้นใหม่เพื่อให้แก่นักศึกษาที่ต้องการใบประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 หน่วยกิตดังนี้

462 141 กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศ

462 142 ฝึกปฏิบัติการด้านการนิเทศ

หมวดวิชาเฉพาะด้าน

วิชาบังคับเอก

461 401 หลักการบริหารการศึกษา และ 462 402 ทฤษฎีหลักสูตร ปรับปรุงเป็น 462 121 หลักการและทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตร

462 403 ปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร และ 462 413 ปฏิบัติการนิเทศการสอน ปรับปรุงเป็น 462 225 ฝึกปฏิบัติทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ

462 411 การออกแบบการสอน ปรับปรุงเป็น 462 123 การออกแบบการสอน

462 412 การนิเทศการสอน ปรับปรุงเป็น 462 122 การนิเทศการสอน

วิชาเลือก

462 429 การศึกษารายบุคคล ปรับปรุงรหัสวิชาเป็น 462 235 สัมมนาประเด็นและแนวโน้มทางหลักสูตรและการนิเทศ

462 428 การศึกษางานวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ ปรับปรุงรหัสวิชาเป็น 462 234 การศึกษางานวิจัยทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ

462 414 ปัญหาการนิเทศการสอน ปรับปรุงเป็น 462 233 กลยุทธ์การนิเทศ

นอกจากนี้ ยังพบว่าในรายวิชาที่ปรับปรุง มีการเพิ่มรายวิชา 462 232 กลยุทธ์การบริหารจัดการหลักสูตร และ 462 231 กระบวนทัศน์ทางหลักสูตรและการนิเทศ

วิทยานิพนธ์

462 430 วิทยานิพนธ์ ปรับปรุงรหัสวิชาเป็น 462 251 วิทยานิพนธ์

วิชาภาษาต่างประเทศประจำสาขาวิชา

466 422 ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ปรับปรุงชื่อวิชาเป็น 466 500 ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบท เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชา

ด้านบริบท (รายวิชา)	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. รายวิชาได้ส่งเสริมนักศึกษาที่มีความสามารถในการวิจัยพัฒนา หลักสูตรและการนิเทศ	4.23	0.71	มาก
2. รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการในการพัฒนา หลักสูตรและการนิเทศ	4.21	0.67	มาก
3. รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง	4.12	0.73	มาก
4. รายวิชาช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญทางวัฒนธรรมทั้งระดับ ท้องถิ่นและระดับสากล	4.30	0.79	มาก
5. รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาทางเชาวน์อารมณ์ (EQ)	3.11	0.80	มาก
รวม	4.14	0.60	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรด้านรายวิชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้ รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ ($\bar{X}=4.23$, S.D. = 0.71) รองลงมา รายวิชาได้ส่งเสริมนักศึกษามีความสามารถในการวิจัยพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ ($\bar{X}= 4.21$, S.D. = 0.67) รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ($\bar{X}= 4.12$, S.D. = 0.73) รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาทางเชาวน์อารมณ์(EQ) ($\bar{X}= 4.11$, S.D. = 0.80) และรายวิชาช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญทางวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับสากล ($\bar{X}=4.03$, S.D. = 0.79)

จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารและผู้สอน และการสนทนากลุ่มพบว่า ควรมีการเพิ่มเติมด้านเวลาเรียน ด้านเนื้อหา และด้านรายวิชาเรียนในหลักสูตร ดังนี้

ด้านเวลาเรียน ผู้บริหารและผู้สอน เห็นว่า ควรเพิ่มเวลาเรียนในรายวิชาพื้นฐานทางปรัชญาทางการศึกษา และรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ เช่น วิชาวิจัย การศึกษารายบุคคล เนื่องจากเป็นรายวิชาที่มีความสำคัญมากในทางปฏิบัติการวิจัย และในรายวิชาการศึกษารายบุคคล ผู้สอนควรจัดเวลาให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อเตรียมการทำวิทยานิพนธ์ และติดตามความก้าวหน้าในการทำวิทยานิพนธ์ทุก 2 สัปดาห์ และเมื่อจบการศึกษารายวิชา (Course

work) แล้ว ควรให้นักศึกษากำหนดแผนการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อป้องกันปัญหาการทิ้งช่วงเวลากการ
ทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา

ด้านเนื้อหา ผู้บริหารและผู้สอน เห็นว่าควรเพิ่มเนื้อหาเรื่อง ทฤษฎีการศึกษาของไทย และ
ประวัติการศึกษาไทย โดยบูรณาการในรายวิชาพื้นฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนา หรือพื้นฐานการ
พัฒนาหลักสูตร และแต่ละรายวิชาไม่ควรเน้นเนื้อหาเชิงทฤษฎีมากเกินไป ควรศึกษาจากสภาพจริง
งานวิจัยควบคู่กับการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี

ด้านรายวิชาเรียนในหลักสูตร ผู้บริหารและผู้สอน เห็นว่า ควรเพิ่มรายวิชาเทคนิคและ
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี หรือการใช้สื่อและเทคโนโลยีเกี่ยวกับการ
เรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร และเปิดวิชาเลือกเพิ่มขึ้น โดยเป็นรายวิชาที่เกี่ยวกับ
หลักสูตร การสอน หรือการนิเทศที่ระบุเฉพาะเรื่อง หรือระดับชั้นเรียน และควรมีรายวิชาเลือก
เกี่ยวกับการพูดเพื่อพัฒนาทักษะทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาศักยภาพของ
นักศึกษาให้มีทักษะการพูดเพื่อสามารถนำวิชาที่เรียนทั้งหมดไปใช้ได้อย่างมีคุณภาพ และควรเพิ่ม
การเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษให้มากขึ้น

สำหรับมหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการนิเทศ มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของ โครงสร้างหลักสูตร/รายวิชา และ
การจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. การจัดโครงสร้างของหลักสูตร และโครงสร้างรายวิชามีความเหมาะสมและสอดคล้อง
กัน รายวิชาตามโครงสร้างหลักสูตรส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ความเชี่ยวชาญ และความชำนาญด้าน
การพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศเป็นอย่างดี

2. ด้านความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา ควรมีการปรับปรุงในบางรายวิชา เช่น การนิเทศ
ควรเน้นการฝึกปฏิบัติมากกว่าการเรียนทฤษฎีที่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน ควรจะเน้นการฝึก
ปฏิบัติการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และในรายวิชาปรัชญาทางการศึกษา เนื้อหาวิชาเน้นทฤษฎีที่
เกี่ยวข้องกับการจำ แต่ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรได้ ทั้งนี้ในส่วนของ
รายวิชาที่มีความเหมาะสมมาก คือ รายวิชาการวิจัยทางการศึกษา เนื่องจากได้ฝึกปฏิบัติในการทำ
วิจัยซึ่งสามารถนำไปสู่การทำวิทยานิพนธ์ได้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยนำเข้า เกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้

ด้านปัจจัยนำเข้า (สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้)	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้	3.86	0.72	มาก
2. มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้	3.97	0.75	มาก
3. สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย	3.77	0.84	มาก
4. อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา ในการปรับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.41	0.71	มาก
5. มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด	3.73	0.82	มาก
6. มีการศึกษาคูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ	4.17	0.74	มาก
7. ในช่วงระยะเวลาการศึกษา ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง	4.20	0.72	มาก
8. มีการจัดการด้านเวลาในชั่วโมงเรียน โดยมุ่งเน้นไม่ให้เกิดความสูญเปล่าของช่วงเวลาในการเรียนรู้	4.12	0.76	มาก
9. ความสะดวกในการเลือกใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน	3.83	0.75	มาก
10. มีหน่วยงาน องค์กรจากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้	3.49	.84	ปานกลาง
รวม	3.95	0.56	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรด้านสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากจำนวน 9 ข้อ และระดับปานกลางจำนวน 1 ข้อ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้ อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษาในการปรับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.71) รองลงมา ในช่วงระยะเวลาการศึกษาได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.72) มีการศึกษาคูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.74) มีการจัดการด้านเวลาในชั่วโมงเรียน โดยมุ่งเน้นไม่ให้เกิดความสูญเปล่าของช่วงเวลาในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.76) มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้ ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.75) มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.72) ความสะดวกในการเลือกใช้

นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.75) สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.84) มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.82) และมีหน่วยงานองค์กรจากภายนอกให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.84)

จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารและผู้สอน มหาวิทยาลัย และนักศึกษา และจากการสนทนากลุ่ม พบว่า ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ผู้สอนประจำสาขาให้เพียงพอ สำหรับการสอนและการดูแลการทำวิทยานิพนธ์ เนื่องจากมีนักศึกษาจำนวนมากทั้งในระดับปริญญาเอก และปริญญาโท ทำให้อาจารย์ผู้สอนต้องแบ่งเวลาไปดูแลนักศึกษาปริญญาเอก

ในด้านสื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน ส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้อุปกรณ์การเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ทันสมัย เมื่อมีปัญหาผู้เรียนต้องแก้ไขเอง ซึ่งควรมีการให้ความรู้นักศึกษาเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่มีอยู่ในห้องเรียน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องและรวดเร็ว

ในด้านการยืมคืนวิทยานิพนธ์ ควรมีระบบการยืมคืนที่ดีกว่านี้ ทั้งนี้นักศึกษาส่วนใหญ่เรียนในวันเสาร์และอาทิตย์ ดังนั้นควรมีการให้บริการในวันเสาร์และอาทิตย์ด้วย

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการ

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

ด้านกระบวนการ (การจัดการเรียนรู้)	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน	4.34	0.77	มาก
2. สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีการจัดคณะทำงาน(การจัดการเรียนรู้) ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในประเด็นที่สำคัญ ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล	4.33	0.84	มาก
3. นักศึกษามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการออกแบบการจัดการเรียนรู้	3.92	0.90	มาก
4. นักศึกษาได้ร่วมวางแผนและจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้	3.82	0.89	มาก
5. ประเด็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจและครอบคลุมสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ	4.09	0.79	มาก
6. มีการปฏิบัติการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการนิเทศที่เน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร	3.93	0.91	มาก
7. นักศึกษาได้รับการตอบสนองจากอาจารย์เมื่อต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ	4.38	0.83	มาก
8. นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้	4.24	0.78	มาก
9. นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน (Interactive Communication)	4.40	0.83	มาก
10. ในชั้นเรียนอาจารย์และนักศึกษามีระดับปฏิสัมพันธ์อย่างมาก	4.22	0.79	มาก
รวม	4.17	0.66	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้ นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน(Interactive Communication) ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.83) รองลงมา นักศึกษาได้รับการตอบสนองจากอาจารย์เมื่อต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.83) สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.77) สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีการจัดคณะทำงาน(การจัดการเรียนรู้) ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในประเด็นที่สำคัญ ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.84) นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.78) ในชั้นเรียนอาจารย์และนักศึกษามีระดับปฏิสัมพันธ์อย่างมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.78) ประเด็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจและครอบคลุมสาขาวิชา

หลักสูตรและการนิเทศ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.79) มีการปฏิบัติการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการนิเทศที่เน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.91) นักศึกษามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.90) นักศึกษาได้ร่วมวางแผนและจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.89)

จากการสอบถาม การสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่ม ของผู้บริหาร ผู้สอน महाบัณฑิต และนักศึกษา เห็นว่า ในการจัดการเรียนการสอน ควรมีการนำเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการในปัจจุบันเช่น การเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร การปฏิรูปการศึกษา นโยบายของรัฐมาให้นักศึกษาได้ศึกษา วิเคราะห์จะได้ทันกับเหตุการณ์ สอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ

ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ด้านกระบวนการ (การวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้)	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. มีการประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาที่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นปรนัย ตรวจสอบได้	4.03	0.78	มาก
2. นักศึกษาได้ร่วมประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้ และปรับแผนการจัดการเรียนรู้	3.88	0.72	มาก
3. การประเมินกระบวนการเรียนรู้มิใช่พิจารณาเฉพาะผลงานเท่านั้น	4.14	0.80	มาก
4. มีตัวบ่งชี้ชัดเจนของเกณฑ์คุณภาพที่พึงประสงค์ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้	4.11	0.70	มาก
5. การประเมินในรูปแบบของคณะทำงาน (อาจารย์ คณะอาจารย์ และนักศึกษา)	4.09	0.81	มาก
รวม	4.05	0.67	มาก

จากตารางที่ 12 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรด้านการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้ การประเมินกระบวนการเรียนรู้มิใช่พิจารณาเฉพาะผลงานเท่านั้น ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.80) รองลงมาการมีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนของเกณฑ์คุณภาพที่พึงประสงค์ที่มีผลในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.70) การประเมินในรูปแบบของคณะทำงาน (อาจารย์และคณะ อาจารย์และนักศึกษา) ($\bar{X} = 4.09$,

S.D. = 0.81) มีการประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาที่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นปรนัย ตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.78) และนักศึกษาได้ร่วมประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้ และปรับแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.72)

ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม พบว่า การจัดการเรียนของสาขาวิชา มีการเรียนภาคทฤษฎี และฝึกปฏิบัติงาน หรือการทำโครงการเกี่ยวกับหลักสูตรและการนิเทศ โดยฝึกงานที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง โดยเน้นการเพิ่มพูนทักษะทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์กับผู้ปฏิบัติงานในระดับนโยบาย ทำให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม และฝึกปฏิบัติงานในการประชุมสัมมนาที่แต่ละหน่วยงานจัด นอกจากนี้ยังมีการฝึกปฏิบัติในชั้นเรียน มีการฝึกการจัดทำโครงการประชุมสัมมนาในรายวิชาฝึกปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร และฝึกปฏิบัติการนิเทศการสอน ฝึกการทำวิจัย และการสังเคราะห์การวิจัย มีการสังเกตการณ์สอนและการนิเทศ ฝึกปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร มีการเชิญวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ และมีมหาบัณฑิตที่เป็นรุ่นพี่มาช่วยให้ประสบการณ์

ผลการสัมภาษณ์มหาบัณฑิตที่จบการศึกษาในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนว่า ควรมีการนำเหตุการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านวิชาการในปัจจุบัน เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตร การปฏิรูปการศึกษา นโยบายของรัฐมาให้นักศึกษาได้ศึกษา วิเคราะห์ จะได้ทันกับเหตุการณ์สอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ ในส่วนของการบริหารหลักสูตร พบว่า สาขาวิชาได้มีนโยบายเน้นการจัดการเรียนจากการฝึกปฏิบัติ (Practicum) มีการศึกษาคุณาเพื่อนำประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานด้านหลักสูตรและการสอน และสาขาวิชา มีระบบการติดตามการทำวิทยานิพนธ์โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและประธานสาขาวิชาอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์

สำหรับการวัดและประเมินผล นอกจากการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในรายวิชาที่ครอบคลุมความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และความสามารถในการปฏิบัติงานแล้ว การประเมินผลยังครอบคลุมถึงการประเมินภาระงาน ชิ้นงานที่มอบหมายให้ปฏิบัติ และนำข้อเสนอแนะและ

ข้อคิดเห็นของนักศึกษามาปรับปรุงการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ซึ่งมหาบัณฑิตส่วนใหญ่เสนอแนะว่า การวัดและประเมินผลควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การวัดผลควรต้องมีความเที่ยงตรง และที่สำคัญต้องให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

นอกจากนี้ ในด้านการบริหารจัดการหลักสูตร มีประธานสาขาดูแล และบริหารจัดการหลักสูตร โดยหมุนเวียนการปฏิบัติงานจากคณาจารย์ในสาขาวิชาปีละ 1 คน มีการประชุมสาขาวิชาเพื่อพิจารณาการดำเนินงานของสาขาวิชา แสวงหาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน จัดระบบขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาในด้านต่างๆ มีระบบการติดตามนักศึกษาเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ หลังจากจบการศึกษารายวิชา (Course work) แล้ว

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลผลิต

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลผลิต

ด้านผลผลิต	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. มีความรู้ความเข้าใจ และเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการนิเทศ	4.69	0.76	มากที่สุด
2. สามารถปฏิบัติงานเป็นศึกษานิเทศก์ หรือนักพัฒนาหลักสูตร หรือฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาหรือผู้สอน	4.65	0.83	มากที่สุด
3. สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านการศึกษา หลักสูตรและการนิเทศ	4.45	0.73	มาก
4. มีคุณธรรมในวิชาชีพ	4.54	0.92	มากที่สุด
รวม	4.58	0.68	มากที่สุด

จากตารางที่ 13 พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรด้านผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้ การมีความรู้ความเข้าใจ และเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการนิเทศ ($\bar{X} = 4.69$, S.D = 0.76) รองลงมา การมีความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นศึกษานิเทศก์ หรือนักพัฒนาหลักสูตร หรือฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาหรือผู้สอน ($\bar{X} = 4.65$, S.D = 0.83) และการมีคุณธรรมในวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.54$, S.D = 0.92) ส่วนการมีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านการศึกษา หลักสูตรและการนิเทศ พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D = 0.73)

สำหรับข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของมหาบัณฑิต พบว่า สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศมี แนวปฏิบัติให้ทำวิทยานิพนธ์ โดยพัฒนางานวิจัยจากการทำงานในสถานศึกษา โดยเน้นการ แก้ปัญหาหรือพัฒนางาน ทำให้ได้รับประโยชน์จากการทำวิทยานิพนธ์โดยสามารถค้นคว้าวิจัย พัฒนางานด้านหลักสูตรและการนิเทศได้ ความรู้ความเข้าใจทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ รวมทั้งการวิจัย และการสอน สามารถนำไปพัฒนาเป็นผลงานวิชาการ และสามารถแนะนำเพื่อน ร่วมงานเพื่อพัฒนาผลงานวิชาการได้

นอกจากนี้ ผู้ใช้บัณฑิตให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า มหาบัณฑิตสามารถปฏิบัติงานเป็น ศึกษานิเทศก์ที่นำการเปลี่ยนแปลง เน้นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร ประเภทต่างๆ ทั้งหลักสูตร ฝึกอบรม หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรระดับท้องถิ่น และสามารถนำเทคนิควิธีสอนใหม่ๆ ไปใช้ ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและร่วมมือกันเรียนรู้ และที่สำคัญคือมีคุณธรรมใน วิชาชีพ แม้ว่าสังคมการศึกษาปัจจุบันมีการศึกษาพาณิชย์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่มหาบัณฑิตส่วนใหญ่มี ความเป็นมืออาชีพที่มีคุณธรรม

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลกระทบ

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลกระทบ เกี่ยวกับการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ด้านผลกระทบ (การนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน)	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ	4.00	0.77	มาก
2. ความสามารถในการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางด้านหลักสูตรและ การนิเทศ	3.97	0.82	มาก
3. นักศึกษานำความรู้ที่ได้ในระหว่างเรียน ไปปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง	4.16	0.79	มาก
4. ประสบการณ์การทำวิทยานิพนธ์ช่วยพัฒนาความสามารถในการ ปฏิบัติงาน	4.20	0.84	มาก
รวม	4.08	0.70	มาก

จากตารางที่ 14 พบว่า ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรด้านการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08, S.D. = 0.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้ ประสบการณ์การทำวิทยานิพนธ์ช่วยพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.84$) รองลงมา นักศึกษานำความรู้ที่ได้ในระหว่างเรียนไปปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.79$) และมีความสามารถในการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ ($\bar{X} = 3.97, S.D. = 0.82$)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลกระทบ เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน (มหабัณฑิต) สมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ และประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา ดังตาราง 15-17

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลกระทบ เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน (มหาบัณฑิต)

ด้านผลกระทบ (การพัฒนาผู้เรียน(มหาบัณฑิต))	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง	4.39	0.73	มาก
2. มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม (Collaboration and Interpersonal Skills)	4.25	0.68	มาก
3. มีภาวะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ	4.07	0.85	มาก
4. มีความสามารถในการวางแผนและการจัดการ	4.11	0.75	มาก
5. เป็นผู้นำการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี	3.83	0.82	มาก
6. มีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Effective Communication)	3.99	0.74	มาก
รวม	4.17	0.65	มาก

จากตารางที่ 15 พบว่า ความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรด้านการพัฒนาผู้เรียน (มหาบัณฑิต) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17, S.D. = 0.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ จากค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้ การนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง ($\bar{X} = 4.39, S.D. = 0.73$) รองลงมา มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม(Collaboration and Interpersonal Skills) ($\bar{X} = 4.25, S.D. = 0.68$) มีความสามารถในการวางแผนและการจัดการ ($\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.75$) มีภาวะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ($\bar{X} = 4.07,$

S.D. = 0.85) มีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Effective Communication) ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.74) และเป็นผู้นำการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.82)

ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลกระทบ เกี่ยวกับสมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ

ด้านผลกระทบ (สมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ)	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน	3.88	0.69	มาก	14
2. ความสามารถในการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการสอน	3.89	0.85	มาก	13
3. ความรอบรู้อย่างลึกซึ้งในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ	3.77	0.85	มาก	15
4. เป็นผู้มีความรู้และจริยธรรมในวิชาชีพและมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม	4.59	0.63	มากที่สุด	1
5. สามารถนำความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปเผยแพร่ต่อ บุคคลอื่น	4.05	0.83	มาก	6
6. ความสามารถในการประเมินความต้องการ ความจำเป็นใน ฐานะนักพัฒนาหลักสูตร	3.97	0.73	มาก	9
7. ความสามารถในการเลือกสาระในการจัดการเรียนรู้	4.15	0.63	มาก	3
8. ความสามารถในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	4.19	0.66	มาก	2
9. สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สนองต่อความต้องการ จำเป็นของผู้เรียน	4.08	0.70	มาก	5
10. สามารถจัดการเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือได้ว่ามีคุณภาพและมี ประสิทธิภาพ	4.01	0.68	มาก	8
11. มีความกระตือรือร้นในหลักวิชาการประเมิน	3.96	0.72	มาก	10
12. ในการประเมินผู้เรียน มีการระบุคุณภาพพฤติกรรมที่พึง ประสงค์	4.14	0.73	มาก	4
13. ในการประเมินกระทำในรูปแบบของคณะทำงาน (ครู/เพื่อน ครู/นักเรียน)	4.03	0.80	มาก	7
14. จัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ตามแนวคิดทฤษฎีปัญญา	3.96	0.77	มาก	10
15. มีทักษะ (Know how) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	3.90	0.68	มาก	12
รวมเฉลี่ย	4.04	0.56	มาก	

จากตารางที่ 16 พบว่า ความคิดเห็นของมหาบัณฑิตต่อสมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มหาบัณฑิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่อง การเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.63) ส่วนประเด็นอื่นๆ พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้ ความสามารถในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.66) ความสามารถในการเลือกสาระในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.63) ในการประเมินผู้เรียน มีการระบุคุณภาพพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.73) สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สนองต่อความต้องการจำเป็นของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.70) สามารถนำความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปเผยแพร่ต่อบุคคลอื่น ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.83) ในการประเมินกระทำในรูปแบบของคณะทำงาน (ครู/เพื่อนครู/นักเรียน) ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.80) สามารถจัดการเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือได้ว่ามีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.68) ความสามารถในการประเมินความต้องการ ความจำเป็นในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.73) มีความกระฉับกระชวยในหลักวิชาการประเมิน ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.72) จัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ตามแนวคิดทฤษฎีปัญญา ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.77) มีทักษะ (Know how) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.68) ความสามารถในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการสอน ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.85) ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.69) และความรอบรู้อย่างลึกซึ้งในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.85)

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลกระทบ เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

ด้านผลกระทบ (ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา)	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ ที่
1. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน / การสอน	4.77	0.44	มากที่สุด	2
2. สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้	4.64	0.59	มากที่สุด	4
3. มีภาวะผู้นำทางวิชาการ	4.55	0.60	มากที่สุด	5
4. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.77	0.44	มากที่สุด	2
5. มีความภาคภูมิใจในสาขาวิชา	4.91	0.29	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	4.72	0.47	มากที่สุด	

จากตารางที่ 17 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาในสาขาหลักสูตร และการนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกประเด็นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดดังนี้ มีความภาคภูมิใจในสาขาวิชา ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.29) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน / การสอน มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น เท่ากัน ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.44) และ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.59) และมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.60)

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นของมหาบัณฑิตและนักศึกษา มีความคิดเห็นว่าเป็นสาขาวิชาที่มีประโยชน์ต่อบุคคล และต่อการปฏิบัติงาน/พัฒนางาน ดังนี้

ประโยชน์ต่อบุคคล มหาบัณฑิต และนักศึกษา เห็นว่า เป็นสาขาวิชาที่มีประโยชน์ต่อทั้งผู้บริหารและครู รวมทั้งมหาบัณฑิตและนักศึกษา มีความภาคภูมิใจในสาขาหลักสูตรและการนิเทศ ที่เรียน คณะจารย์ให้ความรู้ ความเมตตา ดังที่มหาบัณฑิตกล่าวว่า

“ขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ความรัก ความใส่ใจในทุกๆ วินาที”

“ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือกัน ความเป็นพี่เป็นน้อง ของทั้งระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และนักศึกษากับนักศึกษา”

“เป็นสาขาวิชาที่นอกจากได้ความรู้แล้วยังได้ความรัก”

“รู้สึกภาคภูมิใจมากที่จบจากสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ม.ศิลปากร คณะจารย์ทุกท่าน ให้ความรู้ ความเมตตา สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนและพัฒนางานในวิชาชีพได้มาก ๆ”

“อาจารย์ทุกท่านมีความรู้ ความสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้ได้อย่างยอดเยี่ยม” “ความเข้มข้นของการเรียนการสอน และการทำวิทยานิพนธ์ที่เป็นมาตรฐานทำให้ภาคภูมิใจที่จบจากศิลปากร”

นอกจากนี้ยังเห็นว่า เป็นหลักสูตรที่มีความสมบูรณ์ทางวิชาการที่ผู้เรียนสามารถเป็นมหาบัณฑิตที่มีคุณภาพได้

ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน/พัฒนางาน มหาบัณฑิต และนักศึกษา เห็นว่า เป็นสาขาวิชาที่ สอดคล้องและเหมาะสมมากที่สุด ในการนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานได้ อย่างดีและมากที่สุด เสนอให้เปิดสอนต่อไปเพราะหลักสูตรปริญญาโท และปริญญาเอกมีคุณภาพ มาก สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในด้านการสอนและการบริหารได้ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ทำให้ ผู้เรียนมี พื้นความรู้กว้างสามารถนำไปประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้จริง มี ความมั่นใจในการทำงาน และสามารถทำผลงานทางวิชาการได้อย่างมั่นใจ หลักสูตรที่เรียน สามารถนำไปพัฒนางาน และให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในด้านวิชาการได้

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม พบว่า การสำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาหลักสูตรและการ นิเทศ ทำให้มีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการ ปฏิบัติงานได้อย่างดี ดังที่มหาบัณฑิตคนหนึ่งให้ข้อมูลว่า

“สามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ในการทำงานเป็นได้ทั้งนักวิชาการ นักพัฒนา หลักสูตร ผู้นิเทศ ผู้สอน ตอนแรกคิดว่าความรู้ที่มีจะสู้เพื่อนร่วมงานได้หรือไม่ แต่เมื่อทำงานแล้ว สู้เขาได้แน่นอน”

นอกจากนี้ สาขาวิชายังจัดให้มีการประชุมสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร การสอน และการนิเทศทุกๆปี ทำให้มีความรู้และประสบการณ์ในวิทยาการใหม่ๆ และได้เผยแพร่ ขยาย ผลกับเพื่อนร่วมงาน และเป็นผู้นำ หรือร่วมปฏิบัติงานทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ โดยเฉพาะ ในภูมิภาคตะวันตก มีศึกษานิเทศก์ ผู้สอน ผู้บริหารที่สำเร็จการศึกษาจำนวนมากจากสาขาวิชาไป เป็นผู้นำและกำลังสำคัญในวงการศึกษ และผลจากความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของ มหาบัณฑิตดังกล่าว ได้ส่งผลให้มีผู้สนใจมาศึกษาต่อเป็นจำนวนมากทุกปี อย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของผู้ใช้บัณฑิต ให้ข้อคิดเห็นวามหาบัณฑิตที่จบจากสาขาวิชาหลักสูตรและการ นิเทศของมหาวิทยาลัยศิลปากร ปฏิบัติงานได้ดีมีคุณภาพ และสามารถสร้างสร้งงานได้ และ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบในหน้าที่และมีวินัยในการทำงาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อประเมินบริบทของหลักสูตรในด้านวัตถุประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร และรายวิชา 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรในด้านสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ สภาพห้องเรียน จำนวนอาจารย์ และสิ่งอำนวยความสะดวก 3) เพื่อประเมินกระบวนการของหลักสูตรในด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติการ การบริหารจัดการหลักสูตร และ กระบวนการทำวิทยานิพนธ์ 4) เพื่อประเมินผลผลิตของหลักสูตรในด้านความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการสอน และการนิเทศ ความสามารถในการวิจัย และการมีคุณธรรม และ 5) เพื่อประเมินผลกระทบของหลักสูตร ในด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้เพื่อปฏิบัติงาน การพัฒนาวิชาชีพ ความเป็นผู้นำ สมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมิน **CIPP Model** กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้สอนในรายวิชา จำนวน 15 คน นักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 110 คน มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 95 คน และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 15 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 235 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และประเด็นสนทนากลุ่มที่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านบริบทหลักสูตร พบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสม และโครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่วนรายวิชาต่างๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเห็นว่าควรมีการปรับปรุงรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาบังคับ และรายวิชาเลือก รายวิชาที่

มีความเหมาะสมมาก คือรายวิชาการวิจัยทางการศึกษา และเห็นว่า รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการพัฒนาและการวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ มีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง มีพัฒนาทางเชาว์อารมณ์(EQ) ทำให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญทางวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับสากล ควรเพิ่มเวลาเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ เทคนิคและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยี นวัตกรรมการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร และเปิดวิชาเลือกเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับหลักสูตร การสอน หรือการนิเทศที่ระบุเฉพาะเรื่อง หรือระดับชั้นเรียน การจัดโครงสร้างของหลักสูตร และ โครงสร้างรายวิชาที่เหมาะสมและสอดคล้องกันควรมีการปรับปรุงให้เน้นการฝึกปฏิบัติ และให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรได้

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้ มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ มีความสะดวกในการเลือกใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด และมีหน่วยงานองค์กรจากภายนอกให้การสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ผู้สอนประจำสาขาให้เพียงพอสำหรับการสอนและการดูแลการทำวิทยานิพนธ์ ควรพัฒนาระบบการยืมคืนวิทยานิพนธ์ และควรมีการขยายเวลาการให้บริการยืมคืนในวันเสาร์และวันอาทิตย์

3. ด้านกระบวนการ พบว่า การจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นว่า นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากอาจารย์ สาขาวิชามีบรรยากาศเรียนรู้แบบร่วมมือกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในประเด็นที่สำคัญ ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคลได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ ในชั้นเรียนอาจารย์และนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ มีการปฏิบัติการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการนิเทศที่เน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล การจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นว่า การประเมินกระบวนการเรียนรู้มีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนในการประเมิน มีการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการ นักศึกษามีส่วนร่วมประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้และปรับแผนการจัดการเรียนรู้

รวมทั้งมีการประเมินจากหน่วยงานสถานศึกษาภายนอก โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติการ และการทำวิทยานิพนธ์

4. ด้านผลผลิต โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีความรู้ความเข้าใจและเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการนิเทศ มีความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นศึกษานิเทศก์ นักพัฒนาหลักสูตร ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ผู้สอน มีคุณธรรมในวิชาชีพ มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านการศึกษาศาสตร์และการนิเทศ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาหลักสูตรประเภทต่างๆ ทั้งหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรระดับท้องถิ่น และสามารถนำเทคนิควิธีสอนใหม่ๆ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและร่วมมือกันเรียนรู้ มีคุณธรรมในวิชาชีพ มีความเป็นมืออาชีพที่มีคุณธรรม

5. ด้านผลกระทบ พบว่าโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำวิทยานิพนธ์ช่วยพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน และวิชาชีพของตนเอง การนำความรู้ที่ได้ในระหว่างเรียนไปปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง และมีความสามารถในการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ ไปพัฒนาผู้เรียน มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม สามารถในการวางแผนและการจัดการ มีภาวะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ มีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และเป็นผู้นำการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอน มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนประเด็นอื่นๆพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา มีความภาคภูมิใจในสาขาวิชา สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้

อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในครั้งนี้ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านบริบทหลักสูตร พบว่ารายวิชาต่างๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเห็นว่าควรมีการปรับปรุงรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาบังคับ และรายวิชาเลือก รายวิชาที่มีความเหมาะสมมากคือรายวิชาการวิจัยทางการศึกษา และเห็นว่า รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการพัฒนาและการวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสาขาวิชาให้ความสำคัญของการปรับรายละเอียดของรายวิชา โดยเฉพาะมีการปรับคำอธิบายรายวิชาให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และให้ความสำคัญกับวิธีการแสวงหาความรู้ โดยสอดแทรกในทุก รายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนวนลณี ประเสริฐสุข และคณะ (2551: ข - ง) ทำการวิจัย

เรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่า โดยกลุ่มมหาบัณฑิตประเมินการสอนรายวิชาระเบียบวิธีการวิจัยและสถิติเพื่อการวิจัยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก โครงสร้างหลักสูตรรายวิชาต่างๆทำให้ มีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง มีพัฒนาทางเชาวน์อารมณ์(EQ) ทำให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญทางวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับสากล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรที่ชัดเจนและเหมาะสม มีการบริหารจัดการรายวิชาในหลักสูตรที่ดี ส่งผลให้การดำเนินงานด้านหลักสูตรมีประสิทธิภาพ ประกอบกับหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างครบถ้วน กล่าวคือ เนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านหลักสูตรและการสอน การนิเทศ กระบวนการวิจัย การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ โอลิวา (Oliva 1988 : 6) อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor and Lewis 1981 : 8) โบแชมป์ (Beauchamp 1975:6) ทาบา (Taba 1962:10) ชำรง บัวศรี (2532:240) สัจจ อุทรานันท์ (2532:34) และกาญจนา कुमारภัย (2543:38) ได้กล่าวถึงในทำนองเดียวกันว่า แผน หรือแผนการเรียนรู้(Plan for Learning) โครงการ หรือมวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีการออกแบบหลากหลาย แต่มีองค์ประกอบหลักที่ไม่แตกต่างกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับสุนีย์ ภูพันธ์ (2546 : 16) ที่กล่าวว่าหลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน และเป็นเครื่องชี้ให้เห็น โฉมหน้าของสังคมในอนาคตและสอดคล้องกับผลการวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2554 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่าผลการประเมินด้านบริบทของหลักสูตรในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์หลักสูตรเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2545: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การติดตามผลและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พบว่า รายวิชาบังคับมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ทำให้มีความรู้และทักษะในศาสตร์ของแต่ละสาขา คือ มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศมีความรู้และทักษะในเรื่องหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ ในส่วนของผลจากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นผู้บริหาร ผู้สอน มหาบัณฑิต และนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรมีการปรับปรุงรายวิชา และคำอธิบายรายวิชาบางรายวิชา และตัดบางรายวิชา รวมทั้งบูรณาการบางรายวิชาเข้าด้วยกันเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท

การศึกษาและการศึกษาไทยรวมทั้งเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 แต่ทั้งนี้ควรมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนยังคงต้องมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับหลักสูตรและการนิเทศ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการประเมินด้านความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา ควรมีการปรับปรุงในบางรายวิชา ซึ่งควรเน้นการฝึกปฏิบัติมากกว่าการเรียนรู้ทฤษฎี ควรจะเน้นการฝึกปฏิบัติการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และในรายวิชาปรัชญาทางการศึกษา เนื้อหาวิชาเน้นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจำ แต่ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรได้ ทั้งนี้ในส่วนของรายวิชาที่มีความเหมาะสมมาก คือ รายวิชาการวิจัยทางการศึกษา เนื่องจากได้ฝึกปฏิบัติในการทำวิจัยซึ่งสามารถนำไปสู่การทำวิทยานิพนธ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับสังค อุทรานันท์ (2532 : 211 – 212) ที่กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรควรตั้งอยู่บนรากฐานทางการศึกษาอย่างถูกต้อง ได้แก่ พื้นฐานทางปรัชญา จิตวิทยา สังคมวิทยา และธรรมชาติของความรู้ และต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความจริงและสามารถนำไปปฏิบัติได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ นพดล โป่งอ้าย (2549) ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่พบว่าหลักสูตรมีความชัดเจน ความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และการนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้ มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้มีความสะดวกในการเลือกใช้ในวัดกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด และมีหน่วยงานองค์กรจากภายนอกให้การสนับสนุนในการจัดการเรียนรู้อาจารย์มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนการวิจัย ดูแลเอาใจใส่ ติดตามในการทำวิทยานิพนธ์ดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สาขาวิชามีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อวัสดุ ทรัพยากรการเรียนรู้ หนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัยเพื่อให้นักศึกษาได้ค้นคว้าทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ (online) มีการปรับปรุงห้องเรียนสะดวกต่อการฝึกปฏิบัติการและการทำงานกลุ่มเชิญผู้รู้ผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้และสอบวิทยานิพนธ์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2545: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องการติดตามผลและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่า สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมในระดับปานกลาง การนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติงาน การพัฒนาตน การให้คำปรึกษาและ

การทำวิทยานิพนธ์ และการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ประสานงานบัณฑิตศึกษาเห็นว่า เหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนวลฉวี ประเสริฐสุข และคณะ (2551: ข - ง) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่า อาจารย์ให้เวลาปรึกษาวิทยานิพนธ์โดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก นอกจากนี้ควรพัฒนาระบบการยื่นคืนวิทยานิพนธ์ และควรมีการขยายเวลาการให้บริการยื่นคืนในวันเสาร์และวันอาทิตย์ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2554 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่มีผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีห้องปฏิบัติการจุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต (Internet) ห้องทำงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เหมาะสมและการบริการด้านธุรการ การยื่นคำร้องลงทะเบียนต่าง ๆ และสอดคล้องกับผลการวิจัย ของสุทธิลักษณ์ คณานันท์ (2548) ที่ทำวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ และได้ศึกษาในด้านปัจจัยเบื้องต้น โดยมีการประเมินความเพียงพอในด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ มีความเพียงพอ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้มีความพร้อมในการใช้หลักสูตร

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ ในภาพรวมและรายชื่อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีการตรวจสอบงาน และให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างชัดเจนเหมาะสม การจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นว่า นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน ได้รับคำแนะนำและความช่วยเหลือจากอาจารย์ สาขาวิชามีบรรยากาศเรียนรู้แบบร่วมมือกัน มีการจัดการเรียนรู้ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในประเด็นที่สำคัญ ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล ได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้ในชั้นเรียนอาจารย์และนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ มีการปฏิบัติการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการนิเทศที่เน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล การจัดการเรียนรู้ พบว่าโดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นว่า การประเมินกระบวนการเรียนรู้มีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนในการประเมิน มีการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการ นักศึกษามีส่วนร่วมประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้และปรับแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งมีการประเมินจากหน่วยงานสถานศึกษาภายนอก โดยเฉพาะการฝึกปฏิบัติการ และการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสาขาวิชาและผู้สอนให้ความสำคัญกับการนำหลักสูตร ไปใช้โดยพยายามจัด

กระบวนการเรียนการสอนตามโครงสร้างและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ มีการประชุมสาขาวิชาเพื่อขับเคลื่อนการนำหลักสูตรไปใช้ สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ดังที่ โบแชมปี(Beauchamp 1975 : 164)และสุมิตร คุณานุกร(2518 : 130)ให้ความสำคัญของกระบวนการการนำหลักสูตรไปใช้ไว้สอดคล้องกันว่า หมายถึง การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูได้มีพัฒนาการเรียนการสอน

นอกจากนี้ จันตรา (Chandra 1977 : 10) และสังัด อุทรานันท์ (2532 : 260)ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ไว้สอดคล้องกันว่า การนำหลักสูตรไปใช้ คือ การทดลองใช้เนื้อหาวิชา วิธีการสอน เทคนิคในการประเมินผล การใช้อุปกรณ์การสอน แบบเรียนและทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนวลฉวี ประเสริฐสุข และคณะ (2551: ข - ง) ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่า กระบวนการ พบว่า พฤติกรรมการสอนของอาจารย์โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมหาบัณฑิตมีโอกาสเรียนรู้การรู้จักตนเอง/ผู้อื่นเป็นอันดับแรก ส่วนกลุ่มนักศึกษามีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และมีโอกาสเรียนรู้การรู้จักตนเอง/ผู้อื่นเป็นอันดับแรก การฝึกปฏิบัติงานในชุมชนและการนิเทศการฝึกงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก มหาบัณฑิตได้รับการสนับสนุน คำแนะนำ กำลังใจจากอาจารย์นิเทศการฝึกงานเป็นอันดับแรก ส่วนนักศึกษาได้รับการสนับสนุน คำแนะนำ กำลังใจจากผู้ดูแลนักศึกษาเป็นอันดับแรก ด้านการให้บริการและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมหาบัณฑิต และในด้านการบริหารงานทำวิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิตเห็นด้วยกับกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ในระดับมาก รวมทั้งมีความพอใจและตั้งใจในการทำวิทยานิพนธ์ในระดับมาก การฝึกปฏิบัติการควรมีการศึกษาวิจัยตามสภาพจริงของชุมชน รวมทั้งเพิ่มบทบาทการปฏิบัติงานในฐานะผู้ให้คำแนะนำปรึกษา สำหรับการวัดและประเมินผลจะครอบคลุมถึงการประเมินภาระงาน ชิ้นงานที่มอบหมายให้ปฏิบัติ และนำข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นของนักศึกษามาปรับปรุงการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ และคณะ (2552: ฉ - ญ) ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พบว่ากระบวนการ 3 ด้าน ได้แก่ด้านการเรียนการสอน

พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด และด้านการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด และผลการวิจัยของอนุกุล พลศิริ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่พบว่า กระบวนการของหลักสูตร ด้านเตรียมการ การดำเนินการ และการประเมินผลหลักสูตร การเตรียมการสอน เทคนิคและวิธีสอนและการวัดประเมินผลผู้เรียนของอาจารย์อยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัย ของมัทนา วัฒนอมศักดิ์ (2553 : ก-จ) ศึกษาเรื่องการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่าด้านกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ประกอบด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการวัดและประเมินผล และกระบวนการจัดกิจกรรมของหลักสูตร

4. ด้านผลผลิต โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด คือมีความรู้ความเข้าใจและเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการนิเทศ มีความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นศึกษานิเทศก์ นักพัฒนาหลักสูตร ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ผู้สอน มีคุณธรรมในวิชาชีพ มีความสามารถในการศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านการศึกษาศาสตร์และการนิเทศ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาหลักสูตรประเภทต่างๆ ทั้งหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรระดับท้องถิ่น และสามารถนำเทคนิควิธีสอนใหม่ๆ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและร่วมมือกันเรียนรู้ มีคุณธรรมในวิชาชีพ มีความเป็นมืออาชีพที่มีคุณธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสาขาวิชาเน้นการผลิตนักปฏิบัติตามวิชาชีพและจัดการเรียน โดยใช้การวิจัยเป็นฐานและเน้นการฝึกปฏิบัติในหน่วยงานทางการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้สามารถนำประสบการณ์มาประยุกต์ใช้จนเกิดประสบการณ์จริง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศที่ต้องการผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรการสอนและการนิเทศ เตรียมบุคลากรที่จะเป็นศึกษานิเทศก์ นักพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาและอาจารย์ผู้สอน ส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพการนิเทศและการพัฒนาหลักสูตร โดยการศึกษาค้นคว้าและวิจัย และพัฒนาคุณธรรมในวิชาชีพแก่ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและผลที่ได้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ

บัณฑิตศึกษา พ.ศ.2548(2548:15)ที่หลักสูตรปริญญาโทมุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล เน้นการพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถระดับสูงในสาขาวิชาต่างๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยเพื่อให้สามารถบุกเบิกแสวงหาความรู้ใหม่ได้อย่างอิสระ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างสรรค์รื่องความก้าวหน้าทางวิชาการ เชื่อมโยงบูรณาการศาสตร์ที่ตนเชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างต่อเนื่อง มีคุณธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ และเป็นไปตามผลการเรียนรู้ด้านความรู้ของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศที่กำหนดว่า 1) ผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการทฤษฎีในเรื่องต่อไปนี้ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เนื้อหา พัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี รูปแบบ ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาสภาพปัญหา แนวโน้ม การศึกษาวิจัยทางด้านหลักสูตร การสอนและการนิเทศ ความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เนื้อหา พัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี รูปแบบ ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาสภาพปัญหา แนวโน้ม การศึกษาวิจัยทางการสอนความหมาย ประเภท องค์ประกอบ เนื้อหา พัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี รูปแบบ ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาสภาพปัญหา แนวโน้ม การศึกษาวิจัยทางการนิเทศ 2) มีความรู้ความเข้าใจและสามารถสร้างพัฒนาหลักสูตร ออกแบบรูปแบบการสอน การนิเทศ 3) มีความรู้และทักษะในการวิจัยทางด้านหลักสูตร การสอน การนิเทศ 4)สามารถพัฒนาเทคนิควิธี รูปแบบนวัตกรรมทางด้านหลักสูตร การสอน การนิเทศ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของมาเรียม นิลพันธ์ และคณะ (2554 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่าการประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าบัณฑิต มีความคิดเห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการ/วิชาชีพ มีความสามารถพัฒนาหลักสูตรได้ และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักศึกษา ผู้สอน/กรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารมหาวิทยาลัย/ผู้บริหารคณะ คณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตร มีความคิดเห็นว่า บัณฑิตที่จบการศึกษาตามหลักสูตรมีคุณลักษณะที่เหมาะสม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ และคณะ(2552: ฉ - ฉญ)ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พบว่าผลผลิตประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ให้

ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมหาบัณฑิตมีความเห็นว่าตนเองมีคุณลักษณะทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ในระดับมากถึงมากที่สุด กลุ่มผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่มหาบัณฑิตทำงานอยู่ พบว่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมหาบัณฑิตอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวลฉวี ประเสริฐสุข และคณะ (2551: ข - ง) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่า ด้านผลผลิต มหาบัณฑิตเห็นด้วยในระดับมากเกี่ยวกับคุณลักษณะของมหาบัณฑิตในการได้รับความรู้จากการศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน และการนำความรู้ทางวิชาการไปใช้ปฏิบัติจริง โดยคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มีความรู้สึภาคภูมิใจและรู้สึกถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น

5. ด้านผลกระทบ พบว่าโดยภาพรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำวิทยานิพนธ์ช่วยพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน และวิชาชีพของตนเอง การนำความรู้ที่ได้ในระหว่างเรียนไปปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง และมีความสามารถในการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ ไปพัฒนาผู้เรียน มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม สามารถในการวางแผนและการจัดการ มีภาวะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการมีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และเป็นผู้นำการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอน มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนประเด็นอื่นๆพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา มีความภาคภูมิใจในสาขาวิชา สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้ คุณธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้สอนและผู้เรียนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีกิจกรรมวิชาการสัมมนาเชิงปฏิบัติการของสาขาวิชาที่ให้มหาบัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันทำกิจกรรมวิชาการทางด้านหลักสูตรและการนิเทศร่วมกัน ร่วมทำวิจัย เป็นวิทยากรผู้ช่วยกับคณาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศที่ต้องการผลิตบุคลากรทางการศึกษาที่มีต้องมีความก้าวหน้าในวิชาชีพการนิเทศและการพัฒนาหลักสูตร โดยการศึกษาค้นคว้าและวิจัย และสามารถพัฒนาคุณธรรมในวิชาชีพแก่ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและเป็นไปตามผลการเรียนรู้ด้านความรู้ของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศที่กำหนดว่าผู้เรียนต้อง สามารถบูรณาการความรู้ทางด้านหลักสูตร การสอน การนิเทศกับความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหา พัฒนาการและแนวโน้ม ทางด้านหลักสูตร การสอน การนิเทศในบริบทต่าง ๆ สามารถติดตามความก้าวหน้าของความรู้ทางด้านหลักสูตร การสอน การนิเทศนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม สามารถพัฒนาความรู้ทางด้านหลักสูตร การสอน การนิเทศอย่างต่อเนื่องใช้เทคนิควิธีสอน นวัตกรรมที่หลากหลายโดยให้ความรู้ด้านหลักการ/แนวคิด ทฤษฎี และเน้นการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้เทคนิควิธีสอน นวัตกรรมที่หลากหลายโดยให้ความรู้ด้านหลักการ/แนวคิด ทฤษฎี และเน้นการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ และสอดคล้องผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางปัญญาคือสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนางานวิชาการ กิจกรรม แผนงาน นโยบายโครงการทางด้านหลักสูตร การสอน การนิเทศและมีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ คือเข้าใจธรรมชาติของบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และสามารถสื่อสารกับบุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับตัวให้เข้ากับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมได้ สามารถวางแผนทำงานและแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนทางวิชาชีพได้ มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานของตนเอง และรับผิดชอบงานในกลุ่ม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของตนเอง วิชาชีพ และศึกษานิเทศก์ และสามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ทางด้านหลักสูตร การสอน การนิเทศ ไปแก้ปัญหา ริเริ่ม พัฒนาสร้างสรรค์งานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและมีทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2554 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่พบว่าผลการประเมินด้านผลกระทบ ในภาพรวมและรายข้อ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้ใช้บัณฑิตมีความคิดเห็นในภาพรวมว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ บัณฑิตได้นำความรู้ที่ได้เรียนมาไปสร้างผลงานทางวิชาการหรือนวัตกรรมการเรียนการสอน และผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตส่งผลต่อการดำเนินงานของหน่วยงานได้รับผลประโยชน์ตรงตามที่คาดหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ควรมีการปรับปรุงรายวิชาในหลักสูตร เนื่องจากมีบางรายวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน และรายละเอียดของเนื้อหาที่มีความทับซ้อนกันบ้าง ดังนั้นสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศควรปรับปรุงรายวิชาที่มีความสัมพันธ์ทับซ้อน ได้แก่ พื้นฐานด้านจิตวิทยา สังคมปรัชญา เน้นวิชาพื้นฐานทางการศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ และวิชาหลักการบริหารทางการศึกษาควรบูรณาการกับวิชาทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ หรือพื้นฐานทางการศึกษา

2. จากผลการวิจัย พบว่า ควรเพิ่มรายวิชาเลือก ดังนั้นสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศควรมีรายวิชาเลือกให้หลากหลาย ครอบคลุมแนวคิด กระบวนการทัศนทางการศึกษา แนวโน้มของหลักสูตรและการนิเทศในทศวรรษหน้า และแต่ละรายวิชาควรเน้นการฝึกปฏิบัติจากกรณีศึกษา หรือจากสภาพการปฏิบัติงานทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ และควรคงให้มีการฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานทางการศึกษาระดับกระทรวงศึกษาธิการ

3. จากผลการวิจัยพบว่ามหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการปฏิบัติงานและทำวิจัย สามารถเป็นผู้นำทางด้านหลักสูตรและการนิเทศได้ ดังนั้นควรมีการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการบูรณาการการสอนแบบการวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning) หรือจัดการเรียนการสอนโดยใช้งานวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศเน้นกรณีศึกษา

4. จากผลการวิจัย พบว่า สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน ส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้อุปกรณ์การเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ทันสมัย ดังนั้นสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ควรมีการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย สะดวกต่อการใช้งานเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา มี wireless ที่สามารถเชื่อมต่อให้สามารถค้นคว้าได้ และมีจำนวนเพียงพอต่อการใช้งาน และควรปรับระบบการยืม-คืนวิทยานิพนธ์ให้สะดวกและสอดคล้องกับเวลาเรียนของนักศึกษา โครงการพิเศษ

5. สาขาวิชาควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ประจำสาขาวิชาให้มีจำนวนมากขึ้น เนื่องจากนักศึกษา มีจำนวนมาก และอาจารย์มีภาระงานเพิ่มขึ้นต้องให้คำปรึกษาทั้งนักศึกษาระดับปริญญาโท และ ระดับปริญญาเอก ทำให้การแบ่งเวลาดูแลงานน้อยลงสำหรับนักศึกษาปริญญาโท

6. สาขาวิชาควรนำผลงานวิจัยของมหาบัณฑิตมาเผยแพร่ในการประชุม สัมมนาเชิง ปฏิบัติการของสาขาวิชาที่จัดทุกปีโดยพิจารณาหัวข้อที่สอดคล้องกับหัวข้อ (Theme) ของการ ประชุม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศจำแนกตาม โครงการที่รับเรียนระหว่างโครงการปกติกับโครงการพิเศษ (พิเศษรวมกับพิเศษตามความร่วมมือ) เพื่อคุณภาพของมหาบัณฑิตว่าแตกต่างกันหรือไม่

2. ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรแยกกลุ่มเป้าหมายระหว่างนักศึกษาปัจจุบัน ที่กำลังเรียน และมหาบัณฑิตที่จบแล้ว

3. ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับงานวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ เพื่อถอด บทเรียนองค์ความรู้ทางหลักสูตรและการนิเทศที่ได้จากการวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ (กศ.ค.)

สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

Cert.in Educational Planning, Management, Innovation and Technology

For More Effective Learning, INNOTECH, Philippines.

(Three Months Training Course)

Cert.in Qualitative Research and Evaluation CIRCE University of

Illinois, Urbana

Champaign. USA. (Two Months Training Course)

สถานที่ติดต่อ

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(สำหรับผู้บริหาร/ผู้สอน)

แบบสัมภาษณ์

ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของผู้บริหาร/ผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ ทั้งนี้เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในด้านต่างๆ และเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 การประเมินหลักสูตรด้านบริบท

1. ท่านคิดว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตร สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีความเหมาะสมหรือไม่ และควรมีการปรับปรุงอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร ถ้าไม่สอดคล้อง ควรมีการปรับปรุงและเพิ่มเติมอย่างไร

.....

.....

.....

3. รายวิชาที่จัดในหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าหน่วยกิตของแต่ละรายวิชา มีความเหมาะสมหรือควรปรับปรุงหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า

1. ท่านคิดว่าคุณสมบัติของผู้สอนมีความเหมาะสมกับรายวิชาที่สอนหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าคุณสมบัติของการรับผู้เรียนในสาขาหลักสูตรและการนิเทศ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศและสถานที่ ที่ทางสาขาจัดให้ ท่านคิดว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 การประเมินด้านกระบวนการ

1. ท่านคิดว่าวิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอนของสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมหรือไม่

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าการวัดและการประเมินผลของแต่ละรายวิชา ในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีวิธีการดำเนินการที่เหมาะสมหรือควรมีการพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 การประเมินด้านผลผลิต

ท่านคิดว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมกับคำวามหาบัณฑิตหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 การประเมินด้านผลกระทบ

1. ท่านคิดว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักสูตรเพื่อการปฏิบัติงาน และการพัฒนาวิชาชีพหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีภาวะความเป็นผู้นำ และมีสมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

(สำหรับ มหาบัณฑิต)

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ สำหรับ มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 การประเมินบริบทของหลักสูตร
 - ตอนที่ 3 การประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร
 - ตอนที่ 4 การประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอน
 - ตอนที่ 5 การประเมินผลผลิตของหลักสูตร
 - ตอนที่ 6 การประเมินผลกระทบของหลักสูตร
3. โปรดพิจารณาข้อคำถามและตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อเพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สำหรับประกอบการพิจารณา การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น คำตอบของท่านไม่มีผลกระทบหรือสร้างความเสียหายต่อตัวท่านและหน่วยงานของท่านแต่ประการใด ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา (เฉพาะนักศึกษาปัจจุบันตอบ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของมหาลัย (เฉพาะมหาลัยตอบ)

ข้อที่	สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	สำหรับผู้วิจัย
1	เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
2	อายุ ☐ 1) ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 2) 30 – 39 ปี ☐ 3) 40 – 49 ปี ☐ 4) 50 ปีขึ้นไป	 ☐ 4
3	โครงการที่ศึกษา ☐ 1) ภาคปกติ ☐ 2) ภาคพิเศษ ☐ 3) ภาคร่วมมือ	 ☐ 5

ตอนที่ 2 บริบทของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	บริบทของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	<u>ด้านบริบท</u> เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชา						
1.	รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการวิจัยพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 6
2.	รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 7
3.	รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง.....	☐ 8
4.	รายวิชาช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในสำคัญทางวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับสากล.....	☐ 9
5.	รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาทางเชาวน์อารมณ์ (EQ).....	☐ 10

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	ปัจจัยนำเข้า	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	<u>ด้านปัจจัยนำเข้า เกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้</u>						
1.	มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้.....	☐ 11
2.	มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้.....	☐ 12
3.	สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย.....	☐ 13
4.	อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา ในการปรับพฤติกรรมกรเรียนรู้ที่เหมาะสม.....	☐ 14
5.	มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด.....	☐ 15
6.	มีการศึกษาดูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ.....	☐ 16
7.	ในช่วงระยะเวลาการศึกษา ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง.....	☐ 17
8.	มีการจัดการด้านเวลาในชั่วโมงเรียน โดยมุ่งเน้นไม่ให้เกิดความสูญเปล่าของช่วงเวลาในการเรียนรู้.....	☐ 18
9.	ความสะดวกในการเลือกชิ้นวัสดุกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน.....	☐ 19
10.	มีหน่วยงาน องค์กรจากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้.....	☐ 20

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

ความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร(เฉพาะมหาบัณฑิตตอบ)

รายวิชา	ระดับความคิดเห็น(เหมาะสม)					สำหรับผู้วิจัย	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1		
วิชาบังคับ							
462 401 พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร						☐ 21	
462 402 ทฤษฎีหลักสูตร						☐ 22	
462 403 ปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร						☐ 23	
462 411 การออกแบบการสอน						☐ 24	
462 412 การนิเทศการสอน						☐ 25	
462 413 ปฏิบัติการนิเทศการสอน						☐ 26	
461 401 หลักการบริหารการศึกษา						☐ 27	
463 461 พื้นฐานทางจิตวิทยาเพื่อการศึกษา						☐ 28	
464 411 พื้นฐานทางปรัชญาทางการศึกษา						☐ 29	
467 391 พื้นฐานทางสังคมเพื่อการศึกษา						☐ 30	
464 451 สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา						☐ 31	
464 460 วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์						☐ 32	
วิชาเลือก							
461 410 การศึกษารายบุคคล						☐ 33	

รายวิชา	ระดับความคิดเห็น(เหมาะสม)					สำหรับผู้วิจัย	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	5	4	3	2	1		
462 428 การศึกษางานวิจัยทางหลักสูตรและการนิเทศ						☐ 34	
462 414 ปัญหาการนิเทศการสอน						☐ 35	
วิทยานิพนธ์							
462 430 วิทยานิพนธ์						☐ 36	
วิชาภาษาต่างประเทศประจำสาขาวิชา							
466 422 ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษา ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต						☐ 37	

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 กระบวนการของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	กระบวนการของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	ด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้						
1.	สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีบรรยากาศเรียนรู้แบบร่วมมือกัน.....	☐ 38
2.	สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีการจัดคณะทำงาน(การจัดการเรียนรู้) ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ใน.....	☐ 39
3.	ประเด็นที่สำคัญ ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล.....	☐ 40
4.	นักศึกษามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการออกแบบการจัดการเรียนรู้.....	☐ 41
5.	ประเด็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจและครอบคลุมสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 42
6.	มีการปฏิบัติการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการนิเทศที่เน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร.....	☐ 43
7.	นักศึกษาได้รับการตอบสนองจากอาจารย์เมื่อต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ.....	☐ 44
8.	นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้.....	☐ 45
9.	นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน(Interactive Communication).....	☐ 46
10.	ในชั้นเรียนอาจารย์และนักศึกษามีระดับปฏิสัมพันธ์อย่างมาก.....	☐ 47

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

ตอนที่ 4 กระบวนการของหลักสูตร(ต่อ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	กระบวนการของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	<u>ด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้</u>						
1.	มีการประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาที่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นปรนัย ตรวจสอบได้.....	☐ 48
2.	นักศึกษาได้ร่วมประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้ และปรับแผนการจัดการเรียนรู้.....	☐ 49
3.	การประเมินกระบวนการเรียนรู้มิใช่พิจารณาเฉพาะผลงานเท่านั้น.....	☐ 50
4.	มีตัวบ่งชี้ชัดเจนของเกณฑ์คุณภาพที่พึงประสงค์ที่มีประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้.....	☐ 51
5.	การประเมินในรูปแบบของคณะกรรมการ (อาจารย์ คณะอาจารย์ และนักศึกษา).....	☐ 52

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 ผลผลิตของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	ผลผลิตของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	<u>ด้านผลผลิต</u>						
1.	มีความรู้ความเข้าใจ และเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 53
2.	สามารถปฏิบัติงานเป็นศึกษานิเทศก์ หรือนักพัฒนาหลักสูตร หรือฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาหรือผู้สอน	☐ 54
3.	สามารถศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านการศึกษา หลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 55
4.	มีคุณธรรมในวิชาชีพ.....	☐ 56

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 6 ผลกระทบของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	ผลกระทบของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	<u>ด้านผลกระทบ เกี่ยวกับการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน</u>						
1.	ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 57
2.	ความสามารถในการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางด้านหลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 58
3.	นักศึกษานำความรู้ที่ได้ในระหว่างเรียน ไปปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง.....	☐ 59
4.	ประสบการณ์การทำวิทยานิพนธ์ช่วยพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน.....	☐ 60

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 6 ผลกระทบของหลักสูตร (ต่อ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	ผลกระทบของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	ด้านผลกระทบ เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน (มหัศจรรย์)						
1.	นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง.....	☐ 61
2.	มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม (Collaboration and Interpersonal Skills).....	☐ 62
3.	มีภาวะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ.....	☐ 63
4.	มีความสามารถในการวางแผนและการจัดการ.....	☐ 64
5.	เป็นผู้นำการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี.....	☐ 65
6.	มีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Effective Communication).....	☐ 66

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 6 ผลกระทบของหลักสูตร (ต่อ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	ผลกระทบของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	ด้านผลกระทบ เกี่ยวกับสมรรถนะในด้านหลักสูตร การสอน และการนิเทศ						
1.	ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน.....	☐ 67
2.	ความสามารถในการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการสอน.....	☐ 68
3.	ความรอบรู้อย่างลึกซึ้งในสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 69
4.	เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม.....	☐ 70
5.	สามารถนำความรู้ด้านหลักสูตรและการสอนไปเผยแพร่ต่อบุคคลอื่น.....	☐ 71
6.	ความสามารถในการประเมินความต้องการ ความจำเป็น ในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร.....	☐ 72
7.	ความสามารถในการเลือกสาระในการจัดการเรียนรู้.....	☐ 73
8.	ความสามารถในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้.....	☐ 74
9.	สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สนองต่อความต้องการจำเป็นของผู้เรียน.....	☐ 75
10.	สามารถจัดการเรียนรู้ที่น่าเชื่อถือได้ว่ามีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ.....	☐ 76
11.	มีความกระฉับกระชวยในหลักวิชาการประเมิน.....	☐ 77
12.	ในการประเมินผู้เรียน มีการระบุคุณภาพพฤติกรรมที่พึงประสงค์.....	☐ 78
13.	ในการประเมินกระทำในรูปแบบของคณะกรรมการ (ครู/เพื่อนครู/นักเรียน).....	☐ 79
14.	จัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Style) ตามแนวคิพหุปัญญา.....	☐ 80
15.	มีทักษะ (Know how) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้.....	☐ 81

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

ตอนที่ 6 ผลกระทบของหลักสูตร (ต่อ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	ผลกระทบของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	<u>ด้านผลกระทบ เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา</u>						
1.	การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน / การสอน.....	☐ 82
2.	สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้.....	☐ 83
3.	มีภาวะผู้นำทางวิชาการ.....	☐ 84
4.	สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ.....	☐ 85
5.	มีความภาคภูมิใจในสาขาวิชา.....	☐ 86

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(สำหรับนักศึกษา)

แบบสอบถาม

**ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ สำหรับนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไป
 - ตอนที่ 2 การประเมินบริบทของหลักสูตร
 - ตอนที่ 3 การประเมินปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร
 - ตอนที่ 4 การประเมินกระบวนการของหลักสูตร
3. โปรดพิจารณาข้อคำถามและตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงให้ครบทุกข้อเพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สำหรับประกอบการพิจารณา การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น คำตอบของท่านไม่มีผลกระทบหรือสร้างความเสียหายต่อตัวท่านและหน่วยงานของท่านแต่ประการใด ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่ง

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อที่	สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	สำหรับผู้วิจัย
1	เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3
2	ตำแหน่ง ☐ 1) ผู้บริหาร ☐ 2) ผู้สอน ☐ 3) ศึกษานิเทศก์ ☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....	☐ 4
3	ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน (ข้อ 2) ☐ 1) ระหว่าง 1 – 5 ปี ☐ 2) ระหว่าง 6 – 10 ปี ☐ 3) ระหว่าง 11 – 15 ปี ☐ 4) 16 ปีขึ้นไป ☐ 5) อื่นๆ ระบุ.....	☐ 5
4	สถานที่ทำงาน ☐ 1) สำนักงานเขตพื้นที่ ☐ 2) โรงเรียน ☐ 3) วิทยาลัย/อาชีวศึกษา ☐ 4) มหาวิทยาลัย ☐ 5) อื่นๆ ระบุ.....	☐ 6

ตอนที่ 2 บริบทของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	บริบทของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	<u>ด้านบริบท เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อรายวิชา</u>						
1.	รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการวิจัยพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 7
2.	รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 8
3.	รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง.....	☐ 9
4.	รายวิชาช่วยให้ผู้เรียนตระหนักในความสำคัญทางวัฒนธรรมทั้งระดับท้องถิ่นและระดับสากล.....	☐ 10
5.	รายวิชาได้ส่งเสริมให้นักศึกษามีพัฒนาทางเชาวน์อารมณ์ (EQ).....	☐ 11

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	ปัจจัยนำเข้า	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	<u>ด้านปัจจัยนำเข้า เกี่ยวกับสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้</u>						
1.	มีทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อและสนับสนุนผู้เรียนและตรงกับความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้.....	☐ 12
2.	มีแหล่งสืบค้นแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้.....	☐ 13
3.	สภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย.....	☐ 14
4.	อาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา ในการปรับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม.....	☐ 15
5.	มีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความรู้และกระบวนการคิด.....	☐ 16
6.	มีการศึกษาคูงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ.....	☐ 17
7.	ในช่วงระยะเวลาการศึกษา ได้มีการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเอง.....	☐ 18
8.	มีการจัดการด้านเวลาในชั่วโมงเรียน โดยมุ่งเน้นไม่ให้เกิดความสูญเปล่าของช่วงเวลาในการเรียนรู้.....	☐ 19
9.	ความสะดวกในการเลือกชิ้นวัสดุกรรมและเทคโนโลยีเพื่อนำมาประกอบการเรียนรู้ในห้องเรียน.....	☐ 20
10.	มีหน่วยงาน องค์กรจากภายนอก ให้การสนับสนุนด้านเครื่องมือ เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้.....	☐ 21

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

ตอนที่ 4 กระบวนการของหลักสูตร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	กระบวนการของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	ด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้						
1.	สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีบรรยากาศเรียนรู้แบบร่วมมือกัน.....	☐ 22
2.	สาขาหลักสูตรและการนิเทศมีการจัดคณะทำงาน(การจัดการเรียนรู้) ที่ดีเพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ใน.....	☐ 23
3.	ประเด็นที่สำคัญ ทั้งเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล.....	☐ 24
4.	นักศึกษามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการออกแบบการจัดการเรียนรู้.....	☐ 25
5.	ประเด็นการเรียนรู้ที่น่าสนใจและครอบคลุมสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ.....	☐ 26
6.	มีการปฏิบัติการวิจัยทางด้านหลักสูตรและการนิเทศที่เน้นการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตร.....	☐ 27
7.	นักศึกษาได้รับการตอบสนองจากอาจารย์เมื่อต้องการได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ.....	☐ 28
8.	นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้กล้าซักถามเพื่อพัฒนาความรู้.....	☐ 29
9.	นักศึกษาได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน(Interactive Communication).....	☐ 30
10.	ในชั้นเรียนอาจารย์และนักศึกษามีระดับปฏิสัมพันธ์อย่างมาก.....	☐ 31

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

ตอนที่ 4 กระบวนการของหลักสูตร(ต่อ)

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ข้อ	กระบวนการของหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	ด้านกระบวนการ เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการจัดการเรียนรู้						
1.	มีการประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาที่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นปรนัย ตรวจสอบได้.....	☐ 32
2.	นักศึกษาได้ร่วมประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้ และปรับแผนการจัดการเรียนรู้.....	☐ 33
3.	การประเมินกระบวนการเรียนรู้มิใช่พิจารณาเฉพาะผลงานเท่านั้น.....	☐ 34
4.	มีตัวบ่งชี้ชัดเจนของเกณฑ์คุณภาพที่พึงประสงค์ที่มีประสิทธิผลในการจัดการเรียนรู้.....	☐ 35
5.	การประเมินในรูปแบบของคณะทำงาน (อาจารย์ คณะอาจารย์ และนักศึกษา).....	☐ 36

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นการสนทนากลุ่ม
ความคิดเห็นต่อหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

1. รายวิชาของศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
2. ครูผู้สอนควรมีคุณสมบัติ และคุณลักษณะอย่างไรบ้าง
3. สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบการสอน เหมาะสมและเพียงพอหรือไม่ อย่างไร
4. การจัดการเรียนการสอนที่ท่านต้องการให้เป็น ควรมีการจัดการเรียนการสอนอย่างไร
5. การวัดและการประเมินผลที่ดำเนินการอยู่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร
6. การให้คำปรึกษา การทำวิทยานิพนธ์ และระบบการติดตามนักศึกษาเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
7. ท่านสามารถนำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการปรับปรุงการทำงาน ได้หรือไม่ อย่างไร
8. โดยทั่วไปท่านคิดว่าหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศที่พึงประสงค์ ควรเป็นอย่างไร

**Everyone agrees that Curriculum Evaluation is
essential to curriculum development,
implementation, and maintenance.**

Ornstein A.C. and Hunkins F.C. (2004: 328)